

ОСНОВНА ГРАМАТИКА САВРЕМЕНОГ ГРЧКОГ ЈЕЗИКА

Наслов оригинала: ΒΑΣΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ, ΑΘΗΝΑ 2007

Превео: Дамир Газетић

Садржај (Περιεχόμενα)

- 1 Алфабет (Η αλφαβήτα)
- 2 Нека правила изговора (Μερικοί κανόνες προφοράς)
- 3 Слогови и наглашавање (Οι συλλαβές και ο τονισμός)
- 4 Знаци интерпункције (Τα σημεία στίξης)
- 5 Врсте речи (Τα μέρη του λόγου)
- 6 Чланови (Τα άρθρα)
- 7 Именице (Τα ουσιαστικά)
- 8 Придеви (Τα επίθετα)
- 9 Заменице (Οι αντωνυμίες)
- 10 Глаголи (Τα ρήματα)
- 11 Прилози (Τα επιρρήματα)
- 12 Предлози (Οι προθέσεις)
- 13 Везници (Οι σύνδεσμοι)
- 14 Узвици (Τα επιφωνήματα)
- 15 Извођење и састављање (Η παραγωγή και σύνθεση)
- 16 Реченица (Η πρόταση)

Неправилни глаголи (Τα ανώμαλα ρήματα)

1 Αλφάβητ (Η αλφαβήτα)

Γрчки језик има 24 слова. На слици видимо слова као велика и као мала.

Велика слова (Та κεφαλαία)

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω

Μαλα слова (Та μικρά)

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

(1)

Α α	άλφα	Αθήνα Ατινα
Β β	βήτα	Βόλος Βολос
Γ γ	γάμα	γάτα мачка
Δ δ	δέλτα	δέντρο дрво
Ε ε	έψιλον	ελέφαντας слон
Ζ ζ	ζήτα	ζέβρα зебра
Η η	ήτα	ήλιος Сунце
Θ θ	θήτα	Θεσσαλονίκη Солун
Ι ι	γιώτα	Ιουλίος Јули
Κ κ	κάπα	Καλαμάτα Каламата
Λ λ	λάμδα	λεμόνι лимун
Μ μ	μι	μωρό беба

Ν ν	νι	νερό вода
Ξ ξ	ξι	Ξάντι Ксанти
Ο ο	όμικρον	ομελέτα καјгана, омлет
Π π	πι	παγωτό сладолед
Ρ ρ	ρο	ρολοί часовник
Σ σ/ς ¹	σίγμα	σοκολάτα чоколада
Τ τ	ταυ	Τρίτη уторак
Υ υ	ύψιλον	υπολογιστής рачунар
Φ φ	фи	φίδι змија
Χ χ	χι	χαλβάς алва
Ψ ψ	ψи	ψωμί хлеб
Ω ω	ωμέγα	ώρα час

Велика слова користимо на почетку реченице. Такође је велико прво слово речи које показују:

- имена лица Μαρία Αντωνίου
- имена места Λαμία, Ελλάδα, Όλυμπος, Πηγερός
- дане и месеце Δευτέρα понедељак, Απρίλιος
- празнике Прωτοχρονιά Нова година

Алфавет садржи **самогласнике** и **сугласнике**.

α, ε, η, ι, υ, ο, ω су самогласници (τα φωνήεντα).

β, γ, δ, ζ, θ, κ, λ, μ, ν, ξ, π, ρ, σ(ς), τ, φ, χ, ψ су сугласници (τα σύμφωνα).

(2)

¹ Мало сигма пише се на два начина:

- σ када се налази на почетку или у средини неке речи, нпр. σώμα тело
- ς када се налази на крају речи, нпр. μαθητής ученик

2 Нека правила изговора (Μερικοί κανόνες προφοράς)

Η, ι и υ се сва изговарају као i.

ήχος звук, ιπποπόταμος нилски коњ, υποβρύχιο подморница

Ο и ω се оба изговарају ο.

ώρα час, ομάδα група, тим.

Понекад се један звук подудара са два слова:

i	>	ει, οι, υι	λέει каже, εικόνα слика, τοίχος зид, υιοθεσία усвајање, οικογένεια породица
e	>	αι	παιδί дете, και и, πηγαίνω идем
u	>	ου	σκούφος капа, λουλούδι цвет
b	>	μπ	μπαλόνι балон, κουμπί дугме
d	>	ντ	ντομάτα парадајз, κοντά близу
g	>	γγ/γκ	άγγελος анђео, γκαρσόνι конобар, αγκίστρι удица, αγγίζω додирујем
ts	>	τσ	τσάντα торба, κατσαρόλα шерпа
dz	>	τζ	τζάμι прозор, γλειφιτζούρι лизалица

Други пут се једно слово подудара са два звука:

ps	>	ψ	ψάρι риба
ks	>	ξ	ξύλο дрво

(3)

Αυ и εϋ се једном изговарају af и ef а други пут av и ev.

- Изговарају се af и ef када се налазе испред сугласника κ, π, τ, χ, φ, θ, σ, ξ.
αυτός он, εύκολος лак, ευθεία линија
- Изговарају се av и ev када се налазе испред самогласника и сугласника β, γ, δ, ζ, λ, μ, ν, ρ.
αυλή двориште, αύριο сутра, Παρασκευή петак, πλευρά страна, бок, ребра

Κ, γ, χ, γγ/γκ се изговарају на један начин када се налазе испред е и ι а на други начин када се налазе испред а, ο, υ или сугласника. Тако:

κ	>	k	καμήλα камила, κότα кокошка, κουτάλι кашика, κρασί вино
		k'	κερί свећа, κήπος башта
γ	>	g	γάντι рукавица, γόμα лепак, гума, άλογο коњ, γραφείο канцеларија
		j	γέρος старац, γη земља
χ	>	h	χαρά радост, χορός коло, έχουμε имамо, χτυπάω ударам
		h'	χέρι рука, χυμός сок
γκ, γγ	>	g	αγκαλιά загрљај, αγκώνας лакат, окука, αγγούρι краставац, тешкоћа
		g'	άγκυρα сидро, άγγελος анђео

Ι, υ, ει се изговарају на три начина:

ι	>	μάτι око, φαρμακείο апотека, νύχι нокат
h'	>	βαθιά дубоко, ελάφια јелени, αλήθεια истина
j	>	καράβια бродови, παιδιά деца, δυο два

Σ се изговара на два начина:

s	>	σύκο смоква
z	>	када следе β, γ, δ, μ, ν, λ, ρ, μπ, ντ. σβούρα чигра, σγουρός коврцав, Ισμήνη Измини

3 Слогови и наглашавање (Οι συλλαβές και ο τονισμός)

Речи се деле на слоге. Слог се састоји од:

- једног самогласника
- једног самогласника и једног или више сугласника.

Реч πόρ-та (врата) има два слога, док реч βι-βλί-ο (књига) има три.

Нагласак (´) је један знак који стављамо на речи које имају више од једног слога.

Тако стављамо нагласак на речи

τώρα сад, Ελένη Елени, Έλλη Ели

али не стављамо нагласак на речи

για за, και и, να да.

Слог у који улази нагласак изговара се наглашеније од других слогова.

Неке речи разликују се међу собом само због положаја нагласка.

Πότε θα πάμε σινεμά; Када ћемо да идемо у биоскоп?

Δεν θα σου ξαναμιλήσω ποτέ. Нећу никад (више) да ти поновим.

Речи πως и που, поред тога што имају један слог, узимају нагласак када су на почетку неког питања.

Πού πας; Где идеш?

Πώς είσαι; Како си?

Нагласак долази само на речи које су записане малим словима. Тако стављамо нагласак на реч τώρα, али не на реч ΤΩΡΑ.

(5)

Нагласак ступа увек на један од три последња слога једне речи. Не стављамо нагласак преко трећег слога од краја речи.

αυ	το	κί	νη	το	αυτομобил
		3	2	1	
κα	ρα	μέ	λα		карамела
		2	1		
υ	πο	λο	γι	στής	рачунар
			1		

Када αι, ει, οι, υι, ου, αυ и ευ узимају нагласак, тада он ступа на друго слово.

εῖναι јесте, αυτοί они, αύριο сутра, εύκολος лаган, блaгoнaκλoн, лаκoвepaн

Ако је нагласак на првом слову, читамо два слова одвојено.

Μάιος мај, γάιδαρος магарац

Такође читамо одвојено када се изнад другог слова налази ознака ´.

γαῖδουράκι магаренце

áι αῖ > изговарамо их [aí]

(6)

4 Знаци интерпункције (Τα σημεία στίξης)

Знацима интерпункције називају се ознаке, попут «» . , : ; ! (), које користимо у писаном говору и показују где да зауставимо и како да обојимо наш глас, када читамо. Тачка (.), зарез (,), знак питања (?), знак узвика (!), горња и доња тачка (две тачке :), заграда (), повлака (-), горња тачка ('), знаци навода («») и три тачке (...) су знаци интерпункције.

Тачка (Η τελεία)

Тачка и зарез су најчешћи знакови интерпункције. Када читамо, на тачки правимо једну велику паузу. Стављамо тачку:

- на крају једне етапе (периоде), када се довршава једна мисао
Ήταν μια πολύ καλή θεατρική παράσταση. Била је много добра позоришна представа.
- у скраћеницама
π. χ. (= παραδείγματος χάρη примера ради, на пример)
- у великим бројевима, али не у хронологијама
3.154
Τέλειωσα το σκολείο το 2005. Завршио сам школу 2005. године.
- у акронимима – скраћеницама
Ο. Τ. Ε.
(= Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδας Организација телекомуникација Грчке)

Не стављамо тачку на наслове и на натписе.

ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΠΩΛΗΤΗΣ ΤΡΑΧΙ ΣΕ ΠΡΟΔΑΒΑЦ

После тачке, следећа реченица почиње великим словом.

Зарез (Το κόμμα)

Када читамо, у зарезу правимо једну малу паузу. Стављамо зарез:

- Када желимо да одвојимо речи или реченице које се не повезују међу собом на неки други начин.
Περάσαμε πολύ καλά στη γιορτή, χορέψαμε, τραγουδήσαμε, παίξαμε, γελάσαμε.
Провели смо се много добро за празник, шалили смо се, певали, играли, смејали се.
Υπήρξε πάντοτε ένας καλός, τρυφερός, στοργικός, πατέρας.
Постојао је увек један добар, нежан, привржен (усрдан, пун љубави) отац. (7)
- Када желимо да одвојимо главне од другостепених реченица које се употребљавају као одредбе. Конкретније, делимо временске, условне, узрочне, супротне и последичне реченице, нарочито ако се оне налазе испред главне реченице или су много велике.
Αν θέλετε, μπореίτε να έρθετε μαζί μας. Ако желите, можете да дођете са нама.

- После вокатива.
Νίκο, έλα σε παρακαλώ μια στιγμή. Нико, молим те дођи на тренутак.
- После ναι да и όχι не.
Ναι, θα έρθω. Да, дођи ћу.

Зарезом не одвајамо основне саставне делове реченице, то јест субјекат од глагола или глагол од објекта.

Знак питања (Το ερωτηματικό)

Стављамо упитник:

- на крај неког питања. Упитник никад не стављамо на лажно (посредно) питање.
Γιατί δεν ήρθες χτες; Зашто ниси дошао јуче?
али
Με ρώτησε γιατί δεν ήρθα χτες. Питао ме је зашто нисам дошао јуче.
- унутар заграде да бисмо показали иронију, сумњу или несигурност.
Υποστήριξε ότι ήταν καλύτερος (;) από τους υπόλοιπους στο ποδόσφαιρο.
Подржаваше да је био бољи (?) од осталих у фудбалу.

После знака питања, следећа реченица почиње великим словом.

Знак узвика (Το θαυμαστικό)

Узвичник стављамо на крају једне реченице која показује дивљење, изненађење, сумњу, страх или жељу.

Τι υπέροχο φόρεμα! Како дивна хаљина!

После знака узвика, следећа реченица почиње великим словом. (8)

Две тачке (Η άνω και κάτω τελεία)

Стављамо две тачке:

- пре него што ћемо рећи нечије речи, тачно како их је исти рекао
Και μετά είπε: «Καλύτερα έτσι!» Α затим рече: „Боље је тако!“
- када желимо да набројимо један низ предмета
Οι ωκεανοί είναι πέντε: ο Ειρηνικός, ο Ατλαντικός, ο Ινδικός, ο Арκτικός και ο Νότιος Παγωμένος. Океана је пет: Тихи, Атлантски, Индијски, Арктички и Јужни Ледени.

Заграда (Η παρένθεση)

Када желимо да издвојимо један део реченице, или да би објаснио или да би допунио нешто, стављамо га унутар заграде.

Κατά την περίοδο της γερμανικής Κατοχής (1941-1944) πάρα πολλοί άνθρωποι πέθαναν από την πείνα. За време немачке окупације (1941-1944) превише је људи умрло од глади.

Повлака (Η παύλα)

Када у једном разговору желимо да покажемо да се мења лице које говори, користимо повлаку.

- Πότε γύρισες από τις διακοπές; Када си се вратио са одмора?
- Το Σάββατο. У суботу.

Горња тачка (Η άνω τελεία)

Када желимо да станемо мало више од онога што показује зарез и мало мање од онога што показује тачка, стављамо горњу тачку.

Δεν είναι σωστός άνθρωπος· είναι πονηρός, άγενής και ιδιότροπος.
Није прави човек; он је лукав, непристојан и ћудљив.

После горње тачке, настављамо са малим словом.

Наводници (Τα εισαγωγικά)

Наводнике стављамо када желимо:

- да поменемо речи некога другог тачно како их је рекао. (9)
Άρχισε να σκέφτεται: «Και τι θα πετύχουμε μ' αυτό;»
Почео је да размишља: „И шта ћемо постићи са овим?“
- да напишемо једну изреку или један наслов новина, часописа, филма, књиге итд.
Ένα από τα γνωστότερα έργα του Ν. Καζαντζάκη είναι το «Αλέξης Ζορμπάς».
Један од најпознатијих радова Н. Казанцакија је „Алексис Зорбас“.

Три тачке (Τα αποσιωπητικά)

Када не комплетирамо једну фразу, већ је остављамо у средини од узбуђења, стида, љутње или због неког другог разлога, тада стављамо три тачке.

Αν δεν έρθεις άμέσως ... Ако не дођеш одмах...

5 Врсте речи (Τα μέρη του λόγου)

Речи делимо у девет група, у складу са њиховим обликом и службом у реченици. Ове групе називају се **врсте речи** и оне су следеће:

- чланови
- именице (или другачије имена)
- придеви
- заменице
- глаголи
- прилози
- предлози
- везници
- узвици

Именице, глаголи, заменице, придеви и чланови имају различите форме, у складу са њиховом службом у реченици. Због тога се називају **променљиве речи** (κλιτές λέξεις).

καφές кафа	и	καφέδες кафе
γράφω пишем	и	γράψαμε пишемо
εκείνος онај	и	εκείνες оне
κόκκινος црвен	и	κόκκινα црвена

Свака променљива реч састоји се од два дела, **основе** (θέμα) и **наставка** (κατάληξη).

	основа	наставак	
Именица	ποταμ	ός	река
Глагол	διαβάζ	ουμε	читамо
Придев	καλ	ού	доброга
Заменица	εκείν	οι	они

Именице (или имена), придеви, чланови и заменице образују једну групу са централним саставним делом именицом. Наставци у овој групи мењају се у складу са родом, бројем и падежом.

Глагол формира различите своје облике у складу са лицем, временом, видом, начином, гласом и бројем.

Везници, прилози, предлози и узвици не мењају облик и називају се **непроменљиве речи** (άκλιτες λέξεις).

επειδή јер, μετά после, από од, ωх ох, јао. (11)

6 Чланови (Τα άρθρα)

ο ήλιος Сунце

το κρεβάτι кревет

μία καρέκλα столица

Речи **ο**, **το**, и **μία** које се налазе испред именица **ήλιος**, **κρεβάτι** и **καρέκλα** називају се **чланови**.

Чланови се слажу са именицом коју одређују у роду, падежу и броју.

Постоје две врсте чланова: **одређени** и **неодређени**.

(12)

Одређени члан (Το οριστικό άρθρο)

Одређени члан је **ο**, **η**, **το**.

Користимо одређени члан када говоримо о некоме или о нечему што наши саговорници познају.

Ο πατέρας μου δεν ήταν στο σπίτι. Мој отац није био код куће.

Η τάξη μας είναι μεγάλη. Наш разред (наша учионица) је велики (велика).

Такође користимо одређени члан да бисмо говорили уопште за једну врсту.

Το δελφίνι είναι θηλαστικό. Делфин је сисар.

Το γάλα μου αρέσει πολύ. Млеко ми се много свиђа.

Главна (лична) имена увек узимају одређени члан.

Ο Μανόλης μένει στην Πάτρα. Манолис станује у Патри.

Ако стављамо члан испред прилога или испред реченица, можемо да их употребљавамо као именице.

Οι νέοι ανησυχούν για **το** αύριο. Млади су забринути за сутра.

Το να μάθεις να παίζεις πιάνο είναι δύσκολο. Тешко је да научиш да свираш клавир.

Одређени члан мења се како следи:

мушки женски средњи род

Једнина			
Ном.	ο	η	το
Акуз.	το(ν)	τη(ν)	το
Ген.	του	της	του
Μножина			
Ном.	οι	οι	τα
Акуз.	τους	της	τα
Ген.	των	των	των

(13)

Неодређени члан (Το αόριστο άρθρο)

Неодређени члан је ένας један, μία/μια једна, ένα једно. Користимо неодређени члан када говоримо о нечему или некоме први пут, и наши саговорници га не знају.

Хтес είδα **μια** ταινία στην τηλεόραση. Јуче сам гледао један филм на телевизији.

Το καλοκαίρι διάβασα **ένα** ωραίο βιβλίο. Летос сам прочитао једну лепу књигу.

Γνώρισα **έναν** φίλο του Πέτρου. Упознао сам једног Петровог пријатеља.

Неодређени члан мења се како следи:

мушки женски средњи род

Једнина			
Ном.	ένας	μία/μια	ένα
Акуз.	ένα(ν)	μία/μια	ένα
Ген.	ενός	μίας/μιας	ενός

Неодређени члан нема множину.

Στην αίθουσα υπάρχουν καρέκλες και θρανία. У учионици постоје столице и клупе.

Не стављамо неодређени члан када именица која следи:

- је апстрактна
Χρειάζεται εξυπνάδα για να λύσεις αυτό το πρόβλημα. Потребна је оштроумност да би решио овај проблем.
- не може да се преброји
Αγόρασα ζάχαρη για το γλυκό. Купио сам шећер за слатко (џем, колач...).

Можемо ипак да пијемо έναν καφέ (једну кафу), подразумевајући једну шољицу кафе или μία πορτοκαλάδα (једну оранжаду), подразумевајући једну чашу оранжаде.

Стављамо –v акузатива једнине одређеног и неодређеног члана испред:

- самогласника
- сугласника κ, π, τ, ξ, ψ, μπ, ντ, γκ, τς и τζ.
τον αέρα ваздух, την πόρτα врата, έναν καφέ једну кафу, την τσάντα ташну, τον καιρό време

У акузативу једнине одређеног и неодређеног члана мушког рода можемо да ставимо –v испред свих преосталих сугласника да бисмо га одвајали од средњег рода.

τον φάκελο коверат, τον βαθμό степен

(14)

7 Именице (Τα ουσιαστικά)

Именице или имена деле се на **главне** (κύρια) и **опште** (заједничке, κοινά).

Опште показују:

- предмете (πράγματα)
ο πίνακας плоча, табла, η πόρτα врата, το βιβλίο књига
- личности (πρόσωπα)
ο πατέρας отац, η μητέρα мајка, το παιδί дете
- животиње (ζώα)
ο σκύλος пас, η πεταλούδα лептир, το περιστέρι голуб
- места (τόπους)
ο κήπος врт, башта, η αυλή двориште, το λιμάνι лука
- апстрактне појмове (αφηρημένες έννοιες)
η αγάπη љубав, η εξυπνάδα оштроумност
- активности или стања (δραστηριότητες ή καταστάσεις)
ο ύπνος сан, η φυγή бежање, το τρέξιμο трчање

Главне су имена личности, предмета, животиња, места, дана, месеци и празника. Почињу великим словом и немају множину.

Γιώργος Јорγос, Ελένη Елени, Πέτρος Κωνσταντίνου Петрос Константину

το πλοίο «Άνεμος» брод „Ветар“

η γάτα μας Χιονάτη наша мачка Снежана

ο ποταμός Νέστος река Нестос

η Θεσσαλία Тесалија

η Δευτέρα понедељак

ο Αύγουστος август

η Πρωτοχρονία Нова година

(15)

Именице имају различите наставке сразмерно са родом, падежом и бројем.

Род (Το γένος)

Свака именица припада једном од следећа три рода: мушком, женском и средњем.

Именице **мушког рода** (та αρσενικά) узимају члан ο или члан ένας и завршавају се на:

- ας ο άντρας муж, ο πίνακας табла, ο τυροπιτάς пита са сиром
- ης ο μαθητής ученик, ο φράχτης ограда, преграда, ο καφετζής кафеџија
- ος ο άνθρωπος човек, ο σκύλος пас, ο αδελφός брат
- ές ο καφές кафа
- ούς ο παππούς деда
- έας ο κουρέας фризер, ο προβολέας пројектор, ο ιερέας свештеник

Именице **женског рода** (та θηλυκά) узимају члан η или члан μία/μια и завршавају се на:

- α η φωλιά гнездо, η χωρά земля, η ταχύτητα брзина, η ακτίνα зрак, η μαμά мама
- η η βροχή киша, η πόλη град, η απόφαση одлука, η πλάτη леђа, наслон
- ος η άμμος песак, η είσοδος улаз
- ου η αλεπού лисица

Именице **средњег рода** (та ουδέτερα) узимају члан το или члан ένα и завршавају се на:

- ι το παιδί дете, το τραγούδι песма
- ο το φρούτο воће, το βουνό брдо, το δωμάτιο соба
- ος το δάσος шума, το έδαφος тло, територија
- μα το στόμα уста, το όνομα име, το γράμμα слово
- μο το πλύσιμο прање, το γράψιμο писање
- ς το κρέας месо, το τέρας чудовиште, το φως светлост
- ν το περιβάλλον околина, το σύμπαν свемир, το μηδέν ништа (16)

Број (Ο αριθμός)

Када говоримо о једном лицу или једном предмету, користимо **једнину** (ενικός αριθμός).

το παιδί дете

Када говоримо за више од једног лица или предмета, користимо **множину** (πληθυντικός αριθμός).

τα παιδιά деца

Број се препознаје по наставку. Имамо различите наставке за једнину и множину.

ο άνθρωπος човек	—	οι άνθρωποι људи
η μητέρα мајка	—	οι μητέρες мајке
το κουτί кутија	—	τα κουτιά кутије

Немају све именице једнину и множину.

Неке именице имају само једнину. То су:

- Оне које показују апстрактне појмове: η εμπιστοσύνη поверење, το ύφος стил, η υπομονή стрпљење, издржљивост.
- Оне које показују предмете које не можемо да пребројимо: η ζάχαρη шећер, η άμμος песак, το ρύζι пиринач. (17)
- Оне које показују науке и уметности (вештине): η αριθμητική аритметика, η γυμναστική гимнастика, η ζωγραφική сликарство, η γλυπτική вајарство.

Неке именице имају само множину:

τα μαθηματικά математика, τα μάγια магија, τα χαιρετίσματα поздрављеници, поздравне химне.

Неке именице имају једно значење када су у једнини, а друго када су у множини:

Το βάζο είναι φτιαγμένο από **γυαλί**. Ваза је направљена од стакла.

Έσπασαν τα **γυαλιά** μου. Разбили су моје наочаре.

Έχω πλούσια και δυνατά **μαλλιά**. Имам богату (бујну) и јаку косу.

Η γιαγιά φτιάχνει ένα πουλόβερ από **μαλλί**. Баба прави један џемпер од вуне. (18)

Неке именице мушког рода имају осим тога једну множину у средњем роду, која често има другачије значење.

Једнина

Μножина

ο χρόνος време

οι χρόνοι времена

Οι χρόνοι το ρήματος Глаголска времена

τα χρόνια године

Πώς πέρασαν τα χρόνια! Како су прошле године!

Постоје такође именице које, ако се и нађу у једнини, показују једно мноштво (збир) предмета, нпр. η ομάδα група, тим, η δωδεκάδα тупце. (19)

Παдежи (Οι πτώσεις)

Παдежа је четири: номинатив, акузатив, генитив и вокатив.

Νοминатив (Η ονομαστική)

Νοминатив је падеж у који ступа именица када је субјекат једног глагола.

Ο κηπουρός ποτίζει τα λουλούδια. Баштован залива цвеће.

Η αδελφή μου παίζει με τα παιχνίδια της. Моја сестра се игра са својим играчкама.

Το παιδί δένει τα κορδόνια του. Дете везује своје пертле. (субјекти у номинативу)

Акузатив (Н αιτιατική)

Акузатив је падеж у који ступа именица:

- када је објекат глагола
Ο κηπουρός ποτίζει **τον κήπο**. Баштован залива башту.
Η αστυνομία έπιασε **τον κλέφτη**. Полиција је ухватила лопова.
Ο μαθητής άνοιξε **την πόρτα**. Ученик је отворио врата. (објекти у акузативу)
- када се налази иза речи *άπο, με, για, σε* и др, то јест иза предлога
Η καρέκλα είναι πίσω **από την πόρτα**. Столица је иза врата.
Ταξιδεύω **με το αεροπλάνο**. Путујем (са) авионом. (предлог + акузатив)
- када показује када се нешто догађа
Την Κυριακή περάσαμε πολύ ωραία. У недељу смо се провели много лепо. (време)
- када показује учесталост или ритам којим се нешто догађа
Αυτό το αυτοκίνητο τρέχει με 200 χιλιόμετρα **την ώρα**. Овај аутомобил јури 200 километара на сат.
Πηγαίνω στο γυμναστήριο τρεις φορές **την εβδομάδα**. Идем у вежбаоницу три пута недељно.

Генитив (Η γενική)

Једна именица у **генитиву** може да се налази иза неке друге именице или у комбинацији с глаголом.

- Из именице

Када имамо две именице, где једна следи другу, друга именица најчешће ступа у генитив:
(20)

(члан) +	(члан) +
именица	именица
номинатив	генитив
акузатив	
генитив	

Именица у генитиву:

- показује коме припада нешто
το καπέλο **του παππού** дедин шешир > Шешир припада деди.
- показује субјекат или објекат једне радње
το γέλιο **του μωρού** смех бебе > Беба се смеје.

- το μάζεμα **των μήλων** скупљање јабука > Неко скупља јабуке.
- показује место, време или разлог
η ναυμαχία **της Σαλαμίνας** Саламинска поморска битка > Поморска битка догодила се код Саламине.
та φρούτα **του καλοκαιριού** летње воће > Воће које се појављује лети.
η χαρά **της νίκης** радост победе > Радост због победе.
- показује однос (везу) делова са целином
та κλαδιά **της κερασιάς** гране трешње
πέντε σελίδες **του βιβλίου** пет страница књиге
- даје више детаља о другој именици. У овом случају именица у генитиву обично нема члан.
καθηγητής **ιστορίας** професор историје
γυαλιά **ηλίου** наочаре за сунце (21)
- употребљава се у именима путева, тргова, паркова. У овом случају именица у генитиву никада нема члан.
πλατεία **Δημαρχείου** трг Градске већнице (општине)
λεωφόρος **Αλεξάνδρας** булевар Александра
πάρκο **Ελευθερίας** парк Слободе
οδός **Αθηνάς** улица Атине (Атинска)
- користи се код презимена жена. У овом случају именица у генитиву никада нема члан.
κυρία **Παπαδοπούλου** госпођа Пападопуло
- показује временско трајање и величину. У овом случају именица у генитиву обично нема члан.
корίτσι **δέκα χρονών** десетогодишња девојчица
δρόμος **εκατό μέτρων** улица од сто метара
σπίτι **εκατό τετραγωνικών** кућа од сто квадрата
- У комбинацији са глаголом

У генитив ступа једна именица, када замењује предложни објекат глагола.

Έδωσα στον Παύλο το κλειδί. > Έδωσα **του Παύλου** το κλειδί. Дао сам Павлу кључ.

Μοιάζει στον πατέρα του. > Μοιάζει **του πατέρα** του. Личи на свога оца.

Постоје неки изрази у генитиву који се користе у свакодневном говору.
 Φέτος είναι **της μόδας** та στενά παντελόνια. Ове године у моди су уске панталоне.
 Το κινητό που αγόρασα είναι **της πλάκας**. Мобилни који сам купио је забаван.
 Δεν ακούει κανέναν. Κάνει **του κεφαλιού του**. Не слуша никако. Тера по своме.
Του χρόνου θα πάω στην πέμπτη δημοτικού. Догодине ћу ићи у пети основне.
 Τρέχει **του σκοτωμού**. Трчи до изнурености.
 Έφαγα **του σκασμού**. Појео сам до пуцања.

Врло често у свакодневном говору, када имамо две именице где једна следи другу, друга именица ступа у падеж прве именице. Ови изрази обично показују количину.

Θέλω μια μερίδα **πατάτες**. Желим једну порцију кромпира.

Ένα ποτήρι **κρασί** παρακαλώ! Једну чашу вина молим!

Αγόρασα ένα ζευγάρι **παπούτσια**. Купио сам један пар ципела.

Το σπίτι μου από εδώ είναι δέκα λεπτά **δρόμος**. Моја кућа је одавде десет минута путем.

Ήπια ένα μπουκάλι **γάλα**. Попио сам једну флашу млека.

(23)

Вокатив (Η κλητική)

Користимо вокатив када желимо да позовемо некога или да привучемо његову пажњу.

Γεια σου, **Αλέξανδρε**. Здраво, Александре. (24)

Деклинација именица (Η κλίση των ουσιαστικών)

Именице се деле на две групе сразмерно са начином на који се мењају, **једнакосложне** и **неједнакосложне**.

Једнакосложне су именице које имају исти број слогова и у једнини и у множини.

Једнина: το βι – βλί – ο књига

Множина: τα βι – βλί – α књиге

Неједнакосложне су именице које немају исти број слогова у свим падежима једнине и множине.

Једнина: ο μπα – μπάς тата

Множина: οι μπα – μπά – δεξ тате

Неједнакосложне се деле на четири групе:

1. На неке се додаје један слог у множини.

Једнина: η μα – μά мама

Множина: οι μα – μά – δεξ

2. На неке се додаје један слог у генитиву једнине и у множини.

Једнина: το γράμ – μα, του γράμ – μα – τας слово

Множина: τα γράμ – μα – та, των γραμ – μά – των

3. На неке се додаје један слог у генитиву множине.

Једнина: η πό – λη град

Множина: οι πό – λεις, των πό – λε – ων

4. Код неких се одузима један слог од номинатива и акузатива множине.

Једнина: ο κου – ρέ – ας берберин

Μножина: οι κου – ρείς, τους κου – ρείς (25)

Именице мушког рода (Τα Αρσενικά)

Једнакосложне (Ισοσύλλαβα)

Μυшки род на –ας

Именице мушког рода на –ας деле се на три групе:

1. На оне које се наглашавају на трећем слогу од краја а у генитиву множине спуштају нагласак на други слог.

Једнина	
Ном.	ο πίνακ ας табла, плоча, слика
Акуз.	τον πίνακ α
Ген.	του πίνακ α
Μножина	
Ном.	οι πίνακ ες
Акуз.	τους πίνακ ες
Ген.	των πινάκ ων

На исти начин се мењају: ο γείτονας комшија, ο κόρακας гавран, ο ήρωας херој, ο καύσωνας врућина, врелина, ο πνεύμονας плућа.

Η κλοπή των πινάκων έγινε από μία καλά οργανωμένη ομάδα.

Крађа табли (слика) догодила се од једне добро организоване групе. (26)

2. На оне које се наглашавају на другом слогу од краја у свим падежима.

Једнина	
Ном.	ο αγκών ας лакат, окука
Акуз.	τον αγκών α
Ген.	του αγκών α
Μножина	
Ном.	οι αγκών ες
Акуз.	τους αγκών ες
Ген.	των αγκών ων

На исти начин се мењају: ο αγώνας борба, ο κανόνας правило, ο πατέρας отац, ο σωλήνας канал, труба, цев, ο χειμώνας зима.

Το χειμώνα ανάβουμε φωτιά για να ζεσταθούμε. Зимѝ палимо ватру да се грејемо.

3. На оне које се наглашавају на другом слогу од краја а у генитиву множине спуштају нагласак.

Једнина	
Ном.	ο άντρας муж, мушкарац
Акуз	τον άντρα
Ген.	του άντρα
Μножина	
Ном.	οι άντρες
Акуз.	τους άντρες
Ген.	των αντρών

(27)

На исти начин мењају се именице које се завршавају на –ίας (ο карχαρίας ајкула, ο τραυματίας рањеник, ο ταμίας благајник) и –ίστας (τουρίστας туриста), као и именице ο άντρας мушкарац, ο μήνας месец, ο βλάκας будала, глупан, ο βήχας кашаљ.

Κολύμπι με τους карχαρίες. Пливање са ајкулама.

Мушки род на –ης/ –ής

Именице мушког рода на –ης деле се на две групе:

1. На оне које се наглашавају на првом слогу од краја у свим падежима.

Једнина	
Ном.	ο μαθητής ученик
Акуз.	τον μαθητή
Ген.	του μαθητή
Μножина	
Ном.	οι μαθητές
Акуз.	τους μαθητές
Ген.	των μαθητών

На исти начин мењају се: ο διευθυντής управник, ο καθηγητής професор, ο νικητής победник, ο ποιητής песник, ο φοιτητής студент, ο αθλητής спортиста. (28)

Ο νεαρός αθλητής βρίσκεται στο βάθρο των νικητών.

Млади спортиста налази се на победничком постолу.

2. На оне које се наглашавају на другом слогу од краја а у генитиву множине спуштају нагласак.

Једнина	
Ном.	ο φράχτης οграда
Акуз.	τον φράχτη
Ген.	του φράχτη
Μножина	
Ном.	οι φράχτες
Акуз.	τους φράχτες
Ген.	των φραχτών

На исти начин мењају се: ο καθρέφτης огледалο, ο κλέφτης крадљивац, ο χάρτης мапа, ο ιππότης кавалер, витез, ο ναύτης морнар, ο εργάτης радник, ο επιβάτης путник, ο πελάτης купац, муштерија, ο στρατιώτης војник.

Ο ναύτης κατέβηκε στο λιμάνι. Морнар је сишао у луку. (29)

Мушки род на –ος/ –ός

Именице мушког рода на –ος деле се на четири групе:

1. На оне које се наглашавају на првом слогу од краја у свим падежима.

Једнина	
Ном.	ο αδελφός брат
Акуз.	τον αδελφό
Ген.	του αδελφού
Μножина	
Ном.	οι αδελφοί
Акуз.	τους αδελφούς
Ген.	των αδελφών

На исти начин се мењају: ο βαθμός степен, ο καιρός време, ο οδηγός водич, ο ποταμός река.

2. На оне које се наглашавају на другом слогу од краја у свим падежима.

Једнина	
Ном.	ο δράκος змај
Акуз.	τον δράκο
Ген.	του δράκου
Μножина	
Ном.	οι δράκοι
Акуз.	τους δράκους
Ген.	των δράκων

На исти начин мењају се: о γάμος брак, о δρόμος пут, о κόσμος свет, о νόμος закон, о σκύλος пас, о τόπος место, о ύπνος сан, о φόβος страх, о χώρος простор.

Δράκοι υπάρχουν μόνο στα παραμύθια. Змајеви постоје само у бајкама. (30)

3. На оне које се наглашавају на трећем слогу од краја и спуштају нагласак на други слог у генитиву једнине и у генитиву и акузативу множине.

Једнина	
Ном.	ο άνθρωπος човек
Акуз.	τον άνθρωπο
Ген.	του ανθρώπου
Μножина	
Ном.	οι άνθρωποι
Акуз.	τους ανθρώπους
Ген.	των ανθρώπων

На исти начин мењају се: ο άνεμος ветар, ο δήμαρχος председник општине, ο θόρυβος бука, ο κάτοικος становник, ο κατάσκοπος шпијун, ухода, ο όροφος спрат, ο πρόεδρος председник.

Οι ταινίες με κατασκόπους αρέσουν σε πολύ κόσμο.

Филмови са шпијунима допадају се многим (бројном) свету.

4. На оне које се наглашавају на трећем слогу од краја у свим падежима.

Једнина	
Ном.	ο ανεμόμυλος ветрењача
Акуз.	τον ανεμόμυλο
Ген.	του ανεμόμυλου
Μножина	
Ном.	οι ανεμόμυλοι
Акуз.	τους ανεμόμυλους
Ген.	των ανεμόμυλων

На исти начин мењају се: ο αυτοκινητόδρομος аутопут, ο πεζόδρομος пешак, ο γάιδαρος магарец, ο πονόδοντος зубобоља, ο παλιόκαιρος лоше време, невреме.

(31)

Неједнакосложне (Ανισοσύλλαβα)

Мушки род на –άς

Једнина	
Ном.	ο τυροπιτάς пита са сиром
Акуз.	τον τυροπιτά
Ген.	του τυροπιτά
Μножина	
Ном.	οι τυροπιτάδες
Акуз.	τους τυροπιτάδες
Ген.	των τυροπιτάδων

На исти начин мењају се: ο αρακάς грашак, ο βοριάς север, ο γαλατάς млекар, ο κουβάς крчаг, пехар, ο παπάς свештеник, ο χαλβάς алва, ο ψαράς рибар, ο περιπτεράς киоск, павиљон, ο μαρμαράς клесар (мермера), ο καστανάς кестењар, простак.

Οι ψαράδες χρησιμοποιούν δίχτυα ή αγκίστρι για να ψαρέψουν.

Рибари користе мреже или удицу да пецају.

Неке од ових именица показују занимања. Ове именице произлазе од других именица које показују предмет (објекат) неког посла.

το ψάρι риба > ο ψαράς рибар

(32)

Овој групи припада и ο αέρας ваздух, иако се наглашава на другом слогу од краја и деклинира на нешто другачији начин:

Једнина	
Ном.	ο αέρας ваздух
Акуз.	τον αέρα
Ген.	του αέρα
Μножина	
Ном.	οι αέρηδες
Акуз.	τους αέρηδες
Ген.	των αέρηδων

Мушки род на –ης/ –ής

Неједнакосложне именице мушког рода на –ης наглашавају се увек на истом слогу.

(34)

Мушки род на –ες

Једнина	
Ном.	ο καφές кафа
Акуз.	τον καφέ
Ген.	του καφέ
Μножина	
Ном.	οι καφέδες
Акуз.	τους καφέδες
Ген.	των καφέδων

На исти начин мењају се: ο καναπές канабе, ο κεφτές ђуфте, ο λεκές мрља, флека, ο μεζές предјело, ο μιναρές минарет, ο πουρές пире, ο тевекές плех, бели лим.

Ένα φλιτζάνι με καφέ. Једна шољица кафе.

Мушки род на –ούς

Једнина	
Ном.	ο παππούς деда
Акуз.	τον παπού
Ген.	του παπού
Μножина	
Ном.	οι παππούδες
Акуз.	τους παππούδες
Ген.	των παππούδων

(35)

На исти начин мења се именица ο νους ум, која међутим нема множину.

Ο παππούς πίνει καφέ και διαβάζει εφημερίδα στην αυλή.

Деда пије кафу и чита новине у дворишту.

Мушки род на –έας

Једнина	
Ном.	ο κουρέας фризер, берберин
Акуз.	τον κουρέα
Ген.	του κουρέα
Μножина	
Ном.	οι κουρείς
Акуз.	τους κουρείς
Ген.	των κουρέων

На исти начин мењају се: о γραμματέας секретар, о προβολέας пројектор, фар, о ιερέας свештеник, о συγγραφέας писац, о εισαγγελέας тужилац, о αμφορέας амфора.

Ο κουρέας κρατάει στο ένα χέρι το ψαλίδι και στο άλλο τη χτένα.

Фризер држи у једној руци маказе а у другој чешаљ. (36)

Именице женског рода (Τα Θηλυκά)

Једнакосложне

Женски род на –α/ –ά

Именице женског рода на –α/ –ά деле се на четири групе:

1. На оне које се наглашавају на првом слогу од краја у свим падежима.

Једнина	
Ном.	η φωλιά гнездо, скровиште
Акуз.	τη φωλιά
Ген.	της φωλιάς
Μножина	
Ном.	οι φωλιές
Акуз.	τις φωλιές
Ген.	των φωλιών

На исти начин мењају се: η ζημιά штета, η φωτιά ватра, η αγκαλιά загрљај.

Το πουλί έφτιαξε τη φωλιά του πάνω στο δέντρο.

Птица је направила своје гнездо горе на дрвету.

(37)

2. На оне које се наглашавају на другом слогу од краја у свим падежима.

Једнина	
Ном.	η ακτίνα зрак, полупречник
Акуз.	την ακτίνα
Ген.	του ακτίνα
Μножина	
Ном.	οι ακτίνες
Акуз.	τις ακτίνες
Ген.	των ακτίνων

На исти начин мењају се: именице које се завршавају на –ίδα (η ελπίδα нада, η εφημερίδα новине, η πατρίδα отаџбина, η σελίδα страница (књиге)), –άδα (η ομάδα група, η λαμπάδα бакља, велика свећа) и –όνα (η εικόνα слика, η σταγόνα кап, изузев именица η βελόνα игла и η κολόνα стуб, колонада) и именица η μητέρα мајка.

Διάβασες το άρθρο στην κυριακάτικη εφημερίδα;

Прочитао си чланак у недељним новинама?

3. На оне које се наглашавају на другом и на оне које се наглашавају на трећем слогу од краја а у генитиву множине спуштају нагласак на први слог.

Једнина		
Ном.	η χώρα земља	η αίθουσα сала
Акуз.	την χώρα	την αίθουσα
Ген.	της χώρας	της αίθουσας
Μножина		
Ном.	οι χώρες	οι αίθουσες
Акуз.	τις χώρες	τις αίθουσες
Ген.	των χωρών	των αιθουσών

(38)

На исти начин мењају се: η τρύπα рупа, η πόρτα врата, η δοκιμασία покушај, проба, провера, η τρίχα длака, коса, η γλώσσα језик, η μπότα чизма, η θάλασσα море, η γέφυра мост, η άγκυρα сидро, η μέλισσα пчела као и именице η βελόνα игла и η κολόνα стуб.

Το χειμώνα φοράω πάντα μπότες. Зимџ увек носим чизме.

4. На оне које се наглашавају на трећем слогу од краја а у генитиву множине спуштају нагласак на други.

Једнина	
Ном.	η ταχύτητα брзина
Акуз.	την ταχύτητα
Ген.	της ταχύτητας
Μножина	
Ном.	οι ταχύτητες
Акуз.	τις ταχύτητες
Ген.	των ταχυτήτων

На исти начин мењају се именице које се завршавају на –τητα (нпр. η ικανότητα таленат, даровитост, η ποσότητα количина, η ταυτότητα веродостојност, лична карта) као и именице η σάλπιγγα труба и η σύριγγα свирала, фрула.

Прέπει να δείξετε την ταυτότητά σας για να περάσετε.
Треба да покажете вашу личну карту да бисте прошли.

(39)

Женски род на –η/ –ή

Именице женског рода на –η/ –ή деле се на две групе:

1. На оне које се наглашавају на првом слогу од краја у свим падежима.

Једнина	
Ном.	η βροχή киша
Акуз.	την βροχή
Ген.	της βροχής
Μножина	
Ном.	οι βροχές
Акуз.	τις βροχές
Ген.	των βροχών

На исти начин мењају се: η αρχή почетак, η αλλαγή промена, η γιορτή празник, η γραμμή линија, ред, η κλωστή конац, η μηχανή машина, η τιμή част, η λαβή дршка, ручица, η φωνή глас.

Θα πάμε διακοπές με τη μηχανή. Ићи ћемо на одмор с машином.

2. На оне које се наглашавају на другом слогу од краја а у генитиву множине спуштају нагласак.

Једнина	
Ном.	η πλάτη леђа, наслон
Акуз.	την πλάτη
Ген.	της πλάτης
Μножина	
Ном.	οι πλάτες
Акуз.	τις πλάτες
Ген.	των πλατών

(40)

На исти начин мењају се: η βρύση извор, чесма, η λάσπη блато, η μύτη нос, η νική победа η τσέπη џеп.

Та роζ γουруνάκια παίζουν στις λάσπες. Ружичасте свиње играју се у блату.

Женски род на –ος

Ове именице мењају се као и подударне именице мушког рода на –ος. Оне које се наглашавају на трећем слогу од краја спуштају нагласак на други слог од краја у генитиву једнине и у генитиву и акузативу множине.

Једнина	
Ном.	η είσοδος улаз
Акуз.	την είσοδο
Ген.	της εισόδου
Μножина	
Ном.	οι είσοδοι
Акуз.	τις εισόδους
Ген.	των εισόδων

На исти начин мењају се η διάμετρος пречник, η έξοδος излаз, η κάθοδος силазак, η λεωφόρος булевар, η πρόοδος напредак, η άμμος песак, као и именице женског рода које показују занимање, нпр. η γιατρός лекар, η δικηγόρος адвокат, η φιλόλογος филолог.

(41)

Σε περίπτωση φωτιάς βγείτε από την έξοδο κινδύνου.

У случају пожара изађите на излаз (за случај) опасности.

Неједнакосложне

Женски род на –ά

Једнина	
Ном.	η μαμά мама
Акуз.	την μαμά
Ген.	της μαμάς
Μножина	
Ном.	οι μαμάδες
Акуз.	τις μαμάδες
Ген.	των μαμάδων

На исти начин мењају се: η γιαγιά бака, η νταντά дојиља, дадиља.

Φοράω ένα πουλόβερ που έπλεξε η γιαγιά μου.

Носим један џемпер који је исплела моја баба.

(42)

Женски род на –ού

Једнина	
Ном.	η αλεπού лисица
Акуз.	την αλεπού
Ген.	της αλεπούς
Μножина	
Ном.	οι αλεπούδες
Акуз.	τις αλεπούδες
Ген.	των αλεπούδων

На исти начин мења се: η μαϊμού мајмун.

Στην αλεπού αρέσει να κυνηγάει κότες. Лисици се допада да лови кокошке.

Женски род на –η

Неједнакосложне именице женског рода на –η обично се завршавају на –ση, –ξη или –ψη. Ове именице деле се на две групе:

1. На оне које се наглашавају увек на истом слогу.

Једнина	
Ном.	η πόλη град
Акуз.	την πόλη
Ген.	της πόλης
Μножина	
Ном.	οι πόλεις
Акуз.	τις πόλεις
Ген.	των πόλεων

(43)

На исти начин мењају се: η γνώση знање, η τάξη ред, разред, η λέξη реч, η πράξη радња, дело, η φράση фраза, израз, η σκέψη мисао, η στάση стање, η σχέση веза, однос.

Το Παρίσι είναι μεγάλη πόλη. Париз је велики град.

2. На оне које се наглашавају на трећем слогу од краја а у множини спуштају нагласак за по један слог.

Једнина	
Ном.	η απόφαση одлука, спремност
Акуз.	την απόφαση
Ген.	της απόφασης

Μножина	
Ном.	οι αποφάσεις
Αкуз.	τις αποφάσεις
Γен.	των αποφάσεων

На исти начин мењају се: η πρόσθεση сабирање, η αφαίρεση одузимање, η διαίρεση дељење, η γέννηση рођење, η κίνηση кретање, η όρεξη апетит, η παράσταση представа, η ποίηση поезија.

(44)

Σήμερα ο δάσκαλος μάς έμαθε την πρόσθεση. Данас нас је учитељ учио сабирање. (45)

Именице средњег рода (Τα Ουδέτερα)

Једнакосложне

Средњи род на -ί/ -ι

Именице средњег рода на -ί/ -ι деле се на две групе:

1. На оне које се наглашавају на првом слогу од краја у свим падежима.

Једнина	
Ном.	το παιδί дете
Αкуз.	το παιδί
Γен.	του παιδιού
Μножина	
Ном.	τα παιδιά
Αкуз.	τα παιδιά
Γен.	των παιδιών

На исти начин мењају се: το σκαμνί клупа, το αφτί уво, το γουδί аван, ступа, το καρφί ексер, το γυαλί стакло, το керί свећа, το κλειδί кључ, το κλουβί кавез, το κουπί весло, το κουτί кутија, το παπί паче, το τυρί сир, το φιλί пољубац, το ψωμί хлеб.

Το πρωί τρώμε πάντοτε μια φέτα ψωμί. Ујутру увек једемо једну кришку хлеба.

(46)

2. На оне које се наглашавају на другом слогу од краја а у генитиву једнине и множине спуштају нагласак.

Једнина	
Ном.	το τραγούδι песма
Акуз.	το τραγούδι
Ген.	του τραγουδιού
Μножина	
Ном.	τα τραγούδια
Акуз.	τα τραγούδια
Ген.	των τραγουδιών

На исти начин мењају се: то κεράσι трешња, то αλάτι со, то κουβάρι клупко, то παιχνίδι игра, играчка, то σαπούνι сапун, то φρύδι обрва, руб, ивица, то αγκίστρι удица, то λουλούδι цвет, то ταξίδι путовање, то δαχτυλίδι прстен, то κομμάτι комад, то ψαλίδι маказе.

Αγόρασα ένα ψαλίδι για το μάθημα των καλλιτεχνικών.
Купио сам једне маказе за час уметности.

Средњи род на –ο/ –ό

Именице средњег рода на –ο/ –ό деле се на четири групе: (47)

1. На оне које се наглашавају на првом слогу од краја у свим падежима.

Једнина	
Ном.	το βουνό брдо
Акуз.	το βουνό
Ген.	του βουνού
Μножина	
Ном.	τα βουνά
Акуз.	τα βουνά
Ген.	των βουνών

На исти начин мењају се: то αβγό јаје, то νερό вода, то φυτό биљка, то γλυκό слатко, слаткиш, то χωριό село, то φτερό крило, то κινητό мобилни (телефон).

Σκαρφάλωσα το βουνό για να δω τι υπάρχει πίσω από αυτό.
Попео сам се на брдо да видим шта је (шта постоји) иза њега.

2. На оне које се наглашавају на другом слогу од краја у свим падежима.

Једнина	
Ном.	το φρούτο воће
Акуз.	το φρούτο
Ген.	του φρούτου

Μножина	
Ном.	τα φρούτα
Ακυз.	τα φρούτα
Γен.	των φρούτων

(48)

На исти начин мењају се: то καπέλο капа, поклопац, то μήλο јабука, то ξύλο клада, цепаница, то πεύχο бор, то ρούχο одећа, то θρανίο школска клупа, то σχολείο школа.

Θέλετε ένα μήλο; Χοήετε једну јабуку?

3. На оне које се наглашавају на трећем слогу од краја а у генитиву једнине и множине спуштају нагласак на други слог.

Једнина	
Ном.	το θέατρο позориште
Ακυз.	το θέατρο
Γен.	του θεάτρου
Μножина	
Ном.	τα θέατρα
Ακυз.	τα θέατρα
Γен.	των θεάτρων

На исти начин мењају се: то άλογο коњ, то έπιπλο намештај, то δωμάτιο соба, то μέτωπο чело, фасада, то κύπελλο пехар, то τηλέφωνο телефон, то αυτοκίνητο аутомобил, то εισιτήριο карта, улазница.

Ο ήχος του τηλεφώνου τρόμαξε τη γάτα. Звук телефона преплашио је мачку. (49)

4. На оне које се наглашавају на трећем слогу од краја у свим падежима.

Једнина	
Ном.	το σύννεφο облак
Ακυз.	το σύννεφο
Γен.	του σύννεφου
Μножина	
Ном.	τα σύννεφα
Ακυз.	τα σύννεφα
Γен.	των σύννεφων

На исти начин мењају се: то σίδερο гвожђе, то μάγουλο образ, бок брода, то μανάβικο пиљара, то κάρβουνο угаљ, то χιονόνερο киша са снегом, лапавица, то χαμόγελο смешак, осмех, то χρυσόψαρο златна рибица, то ψίχουλο парче хлеба, комадић.

Η γάτα κοιτάει τη γυάλα με το χρυσόψαρο.
 Мачка гледа посуду (куглу) са златном рибицом.

Средњи род на –ος

Именице средњег рода на –ος деле се на две групе:

1. На оне које се наглашавају на другом слогу од краја а у генитиву множине спуштају нагласак.

Једнина	
Ном.	το δάσος шума
Акуз.	το δάσος
Ген.	του δάσους
Μножина	
Ном.	τα δάση
Акуз.	τα δάση
Ген.	των δασών

(50)

На исти начин мењају се: το βάρος тежина, το λάθος грешка, το μέρος део, το μήκος дужина, το τέλος крај.

Τα ζώα του δάσους περιμένουν να τα γνωρίσεις.
 Шумске животиње чекају да их упознаш.

2. На оне које се наглашавају на трећем слогу од краја. Ове именице у генитиву једнине и у номинативу и акузативу множине спуштају нагласак за по један слог, а у генитиву множине за два слога.

Једнина	
Ном.	το έδαφος тло, територија
Акуз.	το έδαφος
Ген.	του εδάφους
Μножина	
Ном.	τα εδάφη
Акуз.	τα εδάφη
Ген.	των εδαφών

На исти начин мења се именица το μέγεθος величина, обим.

(51)

Неједнакосложне

Средњи род на –μα

Именице средњег рода на –μα деле се на две групе:

1. На оне које у номинативу једнине имају два слога. Ове именице наглашавају се на истом слогу (слог основе) у свим падежима осим у генитиву множине, где спуштају нагласак за по један слог.

Једнина	
Ном.	το χρώμα боја
Акуз.	το χρώμα
Ген	του χρώματος
Μножина	
Ном.	τα χρώματα
Акуз.	τα χρώματα
Ген.	των χρωμάτων

На исти начин мењају се: то χώρα земља, тло, прашина, то ψέμα лаж, то γράμμα писмо, то δέμα завежљај, пакет, то στόμα уста, то πράγμα ствар, предмет.

Ο ταχυδρόμος φέρνει ένα επείγον γράμμα. Поштар носи једно хитно писмо.

(52)

2. На оне које у номинативу једнине имају три слога. Ове именице наглашавају се на трећем слогу од краја у свим падежима изузев у генитиву множине, где спуштају нагласак на други слог од краја.

Једнина	
Ном.	το όνομα име
Акуз.	το όνομα
Ген.	του ονόματος
Μножина	
Ном.	τα ονόματα
Акуз.	τα ονόματα
Ген.	των ονομάτων

На исти начин мењају се: то μάθημα лекција, предавање, то νόμισμα новац, то βάδισμα ходање, то μάζεμα окупљање, збор, то ψάρεμα риболов, то γυάλισμα гланцање, лакирање.

Στρίψαμε το νόμισμα για να δούμε ποιος θα παίξει πρώτος.

Окренимо (бацимо) новчић да видимо ко ће да игра први. (53)

Средњи род на –μο

Једнина	
Ном.	το δέσι μο (по)везивање
Акуз.	το δέσι μο
Ген.	του δεσί ματος
Μножина	
Ном.	τα δεσί ματα
Акуз.	τα δεσί ματα
Ген.	των δεσι μάτων

На исти начин мењају се: то λούσι**μο** прање, умивање, то γράψи**μο** писање, то σφίξι**μο** стезање, притисак, то λύσι**μο** решење, то πλύσι**μο** прање, испирање.

Именице средњег рода на –μο произлазе из глагола и показују једну активност.

Πλένω τα πιά**τα** перем тањире > то πλύσι**μο** των πιά**των** прање тањира

Средњи род на –ς

Једнина	
Ном.	το κρέα ς месо
Акуз.	το κρέα ς
Ген.	του κρέα τος
Μножина	
Ном.	τα κρέα τα
Акуз.	τα κρέα τα
Ген.	των κρεά των

Именица то τέρας чудовиште мења се као κρέας.

Једнина	
Ном.	το φω ς светлост
Акуз.	το φω ς
Ген.	του φω τός
Μножина	
Ном.	τα φώ τα
Акуз.	τα φώ τα
Ген.	των φώ των

Једнина	
Ном.	το γεγονός догађај, чињеница
Акуз.	το γεγονός
Ген.	του γεγονότος
Μножина	
Ном.	τα γεγονότα
Акуз.	τα γεγονότα
Ген.	των γεγονότων

Именица то каθεστώс ред, поредак, систем мења се као γεγόνος.

Η таинία стhрiζeтaи се αληθινά γεγονότα. Филм се заснива на истинитим догађајима.

Средњи род на –ν

Именице средњег рода на –ν деле се на две групе:

1. На оне које се наглашавају на истом слогу у свим падежима.

Једнина	
Ном.	το παρόν садашњост
Акуз.	το παρόν
Ген.	του παρόντος
Μножина	
Ном.	τα παρόντα
Акуз.	τα παρόντα
Ген.	των παρόντων

На исти начин се мењају: το он биће, το παρελθόν прошлост, το προϊόν производ. (55)

2. На оне које се наглашавају на истом слогу у свим падежима осим у генитиву множине, где спуштају нагласак за један слог.

Једнина	
Ном.	το μέλλον будућност
Акуз.	το μέλλον
Ген.	του μέλλοντος
Μножина	
Ном.	τα μέλλοντα
Акуз.	τα μέλλοντα
Ген.	των μελλόντων

На исти начин мењају се: το καθήκον задатак, дужност, το συμφέρον интерес, το φωνήεν вокал, самогласник, το σύμπαν свемир.

Именица то μηδέν ништа има само једину и деклинира се на другачији начин.

Једнина	
Ном.	то μηδέν ништа
Акуз.	то μηδέν
Ген.	του μηδενός

Η θερμοκρασία αυτή τη στιγμή είναι τρεις βαθμοί κάτω από το μηδέν.

Температура овог тренутка (тренутна температура) је три степена испод нуле.

Још неке именице средњег рода (Μερικά ακόμα ουδέτερα)

Именице то γάλα и то οξύ прате своје сопствено формирање.

Једнина	
Ном.	то γάλα млеко
Акуз.	то γάλα
Ген.	του γάλατος / γάλακτος
Μножина	
Ном.	та γάλατα
Акуз.	та γάλατα
Ген.	—

(56)

Једнина	
Ном.	то οξύ киселина
Акуз.	то οξύ
Ген.	του οξέος
Μножина	
Ном.	та οξέα
Акуз.	та οξέα
Ген.	των οξέων

Именице које се не мењају (Ουσιαστικά που δεν κλίνονται)

Постоје и неке именице које се не мењају. То су:

- Одређене стране речи

Једнина		
Ном.	то γκαράζ гаража	ο κλόουν κловн
Акуз.	то γκαράζ	τον κλόουν
Ген.	του γκαράζ	του κλόουν

Μножина		
Ном.	τα γκαράζ	οι κλόουν
Αкуз.	τα γκαράζ	τους κλόουν
Ген.	των γκαράζ	των κλόουν

Το λιοντάρι ποτέ δεν συμπάθησε τον κλόουν του τσίρκου.

Лав никада није симпатисао циркуског κловна.

(57)

- Сва слова алφαβета

Једнина	
Ном.	το βήτα
Αкуз.	το βήτα
Ген.	του βήτα
Μножина	
Ном.	τα βήτα
Αкуз.	τα βήτα
Ген.	των βήτα

Вокатив: формирање (Н κλητική: ο σχηματισμός)

Именица се у вокативу употребљава без члана.

Γιώργο! Ѓорђе! (58)

- Да бисмо формирали вокатив једнине у мушком роду, скидамо –ς са наставка номинатива. Вокатив у множини је исти са номинативом.

Једнина		
Ном.	ο ιπλότης каваљер, витез	ο ψαράς рибар
Вок.	ιπλότη	ψαρά
Μножина		
Ном.	οι ιπλότες	οι ψαράδες
Вок.	ιπλότες	ψαράδες

Именице мушког рода које се завршавају на –ος формирају вокатив једнине на –ε.

Једнина		
Ном.	ο Αλέξανδρος Αλεксандар	ο λύκος вук
Вок.	Αλέξανδρε	λύκε

Кратка имена која се завршавају на –ος и наглашавају на другом слогу од краја формирају вокатив на –ο.

Једнина			
Ном.	ο Γιώργος Јоргос	ο Πέτρος Петрос	ο Σπύρος Спирос
Вок.	Γιώργο	Πέτρο	Σπύρο

- Код именица женског и средњег рода вокатив је исти са номинативом.

Женски род

Средњи род

Једнина				
Ном.	η μητέρα мајка	η αδελφή сестра	το παιδί дете	το βέλος стрела
Вок.	μητέρα	αδελφή	пαιδί	βέλος
Множина				
Ном.	οι μητέρες	οι αδελφές	τα παιδιά	τα βέλη
Вок.	μητέρες	αδελφές	παιδιά	βέλη

Именице женског рода које се завршавају на –ος формирају вокатив једнине на –ε.

Једнина	
Ном.	η γιατρός лекарка
Вок.	γιατρέ

(59)

8 Придеви (Τα επίθετα)

Το μοντέλο φοράει ένα **κόκκινο** φόρεμα. Модел носи **црвену** хаљину.

Η τσάντα μου είναι **μικρή**. Моја ташна је **мала**.

Када желимо да дефинишемо некога или нешто у вези са одређеним особинама, попут боје, величине, облика, способности (вештина) и др, употребљавамо **придев**.

Придеви:

- се слажу с именицама које одређују у роду, броју и падежу
του **σύγχρονου** ανθρώπου савременог човека
των **νέων** γυναικών младих жена
τα **εύκολα** προβλήματα лаки проблеми
- обично долазе испред именица које одређују, између члана и именице
ο **καλός** καιρός добро (лепо) време
η **πράσινη** πόρτα зелена врата
το **ζωηρό** παιδί живахно дете (60)
- долазе иза именица које одређују, када желимо да дамо већу наглашеност. У овом случају члан се понавља испред придева.
η καρέκλα η **κόκκινη** црвена столица
- служе као атрибути субјекта или објекта. У овом случају слажу се с именом које одређују у роду, броју и падежу.
Το φανάι είναι **πράσινο**. Лампа је зелена.
Ο μαθητής φαίνεται **έξυπνος**. Ученик изгледа паметан.
Ο Πέτρος έβαψε τον τοίχο **κίτρινο**. Петар је обојио зид жуто.
- мењају се као именице, сразмерно својим наставцима.

Придеви на -ος, -η, -ο

Код ових придева нагласак остаје увек на истом слогу.

Мушки		Женски	Средњи род
Једнина			
Ном.	καλός добар	καλή добра	καλό добро
Акуз.	καλό	καλή	καλό
Ген.	καλού	καλής	καλού
Μножина			
Ном.	καλοί	καλές	καλά
Акуз.	καλούς	καλές	καλά
Ген.	καλών	καλών	καλών

На исти начин мењају се όμορφος леп, ακριβός скуп, άσπρος бео, δυνατός снажан, γεμάτος пун, δεбео, μεγάλος велики, μικρός мали, εύκολος лаган, γαλλικός француски.

Στη γειτονιά μου υπάρχει ένας καλός κινηματογράφος.

У мом комшилуку постоји један добар биоскоп.

Είναι πολύ καλή η μαρμελάδα! Μαρμελάδα је много добра!

Έχω διαβάσει πολλά καλά βιβλία. Прочитао сам многе добре књиге. (61)

Придеви на -ος, -α, -ο

Код ових придева нагласак остаје увек на истом слогу.

Једнина			
Ном.	αστείος смешан	αστεία смешна	αστείο смешно
Акуз.	αστείο	αστεία	αστείο
Ген.	αστείου	αστείας	αστείου
Μножина			
Ном.	αστείοι	αστείες	αστεία
Акуз.	αστείους	αστείες	αστεία
Ген.	αστείων	αστείων	αστείων

На исти начин мењају се άγριος дивљи, άδειος празан, слободан, γαλάζιος плав, καινούργιος неупотребљаван, κρύος хладан, νέος нов, πλούσιος богат, τελευταίος последњи, τέλειος потпун, савршен, τεράστιος огроман, чудовишан, ωραίος леп.

Φύσηξε ένας **κρύος** αέρας. Дувао је хладан ветар.

Το Μάρτιο η θάλασσα είναι **κρύα**. У марту је море хладно.

Θέλω να κάνω ένα **κρύο** μπάνιο. Желим једно хладно купање.

[κάνω μπάνιο = купам се]

Придеви на -ός, -ιά, -ό

Код ових придева нагласак остаје увек на истом слогу.

Једнина			
Ном.	γλυκός сладак	γλυкиά слатка	γλυκό слатко
Акуз.	γλυκό	γλυкиά	γλυκό
Ген.	γλυκού	γλυкиάς	γλυκού
Μножина			
Ном.	γλυκοί	γλυκές	γλυκά
Акуз.	γλυκούς	γλυκές	γλυκά
Ген.	γλυκών	γλυκών	γλυκών

(62)

На исти начин мења се фрѐскос свеж.

Οι **φρέσκοι** χυμοί κάνουν καλό στην υγεία. Свежи сокови чине добро здрављу.

Τη σάλτσα τη φτιάχνουμε με **φρέσκια** ντομάτα. Сос правимо са свежим парадајзом.

Протимώ το **φρέσκο** γάλα. Желим свеже млеко.

Постоје неки придеви код којих се женски род формира и са –η али и са –ια. Такви придеви су еλαφρός лаган, ευγενικός племенит, ξανθός жут, златаст, μαλακός мекан, нежан, φτωχός сиромашан, βρόμικος прљав.

Ови придеви мењају се као што следи:

Једнина			
Ном.	ξανθός жут, златаст	ξανθή/ ξανθιά жута	ξανθό жуто
Акуз.	ξανθό	ξανθή/ ξανθιά	ξανθό
Ген.	ξανθού	ξανθής/ ξανθιάς	ξανθού
Μножина			
Ном.	ξανθοί	ξανθές/ ξανθιές	ξανθά
Акуз.	ξανθούς	ξανθές/ ξανθιές	ξανθά
Ген.	ξανθών	ξανθών	ξανθών

Οι γείτονές μας είναι **ευγενικοί** άνθρωποι. Наше комшије су учтиви људи.

Θυμάμαι πάντα την **ευγενική** συμπεριφορά της.

Увек се сећам њеног племенитог (учтивног) понашања.

Έλαβα ένα **ευγενικό** γράμμα από τον Πέτρο.

Примио сам једно учтиво писмо од Петра.

Придеви на –ύς, –ιά, –ύ

Код ових придева нагласак остаје увек на истом слогу.

Једнина			
Ном.	βαθύς дубок	βαθιά дубока	βαθύ дубоко
Акуз.	βαθύ	βαθιά	βαθύ
Ген.	βαθιού/ βαθύ	βαθιάς	βαθιού/ βαθύ
Μножина			
Ном.	βαθιοί	βαθιές	βαθιά
Акуз.	βαθιούς	βαθιές	βαθιά
Ген.	βαθιών	βαθιών	βαθιών

(63)

На исти начин мењају се ελαφρύς лаган, μακρύς дугачак, παχύς дебео, густ, πλατύς широк, простран, φαρδύς широк.

Δεν πίνουμε έναν **ελαφρύ** καφέ πριν πάμε για ύπνο;
Не пијемо једну лагану кафу пре одласка на спавање?

Στα ταξίδια οι βαλίτσες μου θέλω να είναι **ελαφριές**.
На путовањима хоћу да су моји кофери лагани.

Τα καλοκαίρι φοράμε **ελαφριά** ρούχα. Лети носимо лагану одећу.

Придеви на -ύς, -εία, -ύ

Ови придеви имају један слог више у одређеним облицима. Нагласак у мушком и средњем роду остаје увек на истом слогу. У женском роду спушта се у генитиву множине.

Једнина			
Ном.	οξύς оштар	οξεία оштра	οξύ оштро
Акуз.	οξύ	οξεία	οξύ
Ген.	οξύ/ οξέος	οξείας	οξέος
Μножина			
Ном.	οξείς	οξείες	οξέα
Акуз.	οξείς	οξείες	οξέα
Ген.	οξέων	οξειών	οξέων

На исти начин мењају се τραχύς огрубео, стврднут, θρασύς смео, ευθύς искрен, ευρύς широк.

Придеви на -ύς, -ιά, -ύ обично се употребљавају у свакодневном говору, док се придеви на -ύς, -εία, -ύ, нарочито у множини, користе у званичном говору. У новинарском, политичком или научном говору срећемо, на пример, изразе οξέα εμφράγματα оштре препреке, οξεία κριτική оштра критика, οξύς τόνος оштар тон, οξείς χαρακτηρισμοί оштре карактеризације, αντιβιοτικό ευρέος φάσματος антибиотик широког спектра, τραχεία επιφάνεια груба површина, θρασεία επίθεση смео напад и др.

(64)

Придеви на -ής, -ιά, -ί

Ови придеви обично изражавају боје. Нагласак остаје увек на истом слогу.

Једнина			
Ном.	σταχτής пепељаст	σταχτιά пепељаста	σταχτί пепељасто
Акуз.	σταχτή	σταχτιά	σταχτί
Ген.	σταχτιού	σταχτιάς	σταχτιού

Μножина			
Ном.	σταχτιοί	σταχτιές	σταχτιά
Ακυз	σταχτιούς	σταχτιές	σταχτιά
Γен.	σταχτιών	σταχτιών	σταχτιών

На исти начин мењају се βυσσινής вишњаστ, боје вишње, θαλασσής плаветан, καφετής кафен, πορτοκαλής наранџаст, χρυσαφής златан.

Αγόρασα έναν **καφετή** καναπέ που ταιριάζει με την **πορτοκαλιά** κουρτίνα και το **θαλασσί** χαλί.

Купио сам један кафени кауч који пристаје уз наранџасту завесу и плави тепих.

Средњи род ових придева се, у свакодневном говору, често употребљава као непромењиви облик уместо мушког и женског рода. Кажемо, на пример, о портокаλί канапές наранџасти канабе, οι γόβες οι χρυσαφί златне ципеле (гове).

(65)

Придеви на -ης, -α, -ικο

Једнина			
Ном.	γκρινιάρης гунђав	γκρινιάρα	γκρινιάρικο
Ακυз.	γκρινιάρη	γκρινιάρα	γκρινιάρικο
Γен.	γκρινιάρη	γκρινιάρας	γκρινιάρικου
Μножина			
Ном.	γκρινιάρηδες	γκρινιάρες	γκρινιάρικα
Ακυз.	γκρινιάρηδες	γκρινιάρες	γκρινιάρικα
Γен.	γκρινιάρηδων	-	γκρινιάρικων

На исти начин мењају се:

- πεισμάταρης инација, παραπονιάρης плачљив, ζηλιάρης завидљив, љубоморан, ζημιάρης штеточина, φοβητσιάρης страшљив, κουτσομπόλης оговарач, клеветник, τσιγκούνης шкрт, циција.
- придеви које градиво са речима око, коса, нос, нога, рука, нпр. μακρυμάλλης дугокос, γαλανομάτης плавоок, ψηλομύτης уображен, висока носа.
- придеви на -ούλης, -ούλα, -ούλικο: μικρούλης малецни, γλυκούλης слаткаст, ασχημούλης ружњикав. Ови придеви формирају средњи род и са наставком -ούλι, нпр. то μικρούλι малецно.

Придеви на -ης, -ες

Придеви на -ης, -ες имају исти облик за мушки и женски род. Деле се на три групе:

1. На оне који се наглашавају на првом слогу од краја у свим падежима.

Једнина		
Ном.	διεθνής међународни, –а	διεθνές међународно
Акуз.	διεθνή	διεθνές
Ген.	διεθνούς	διεθνούς
Μножина		
Ном.	διεθνείς	διεθνή
Акуз.	διεθνείς	διεθνή
Ген.	διεθνών	διεθνών

(66)

На исти начин мењају се συνεπής доследан, επιεικής трпелив, αγενής груб, непристојан, ακριβής скуп, прецизан, αληθής истинит, ειλικρινής искрен.

Δεν ξέρω την **ακριβή** ώρα αναχώρησης του τρένου. Не знам тачно време поласка воза.

Ο Γιάννης δεν είναι **ακριβής** στα ραντεβού του. Јанис није тачан на свом састанку.

Θέλουμε ένα **ακριβές** αντίγραφο του πτυχίου σας.

Желимо прецизну копију ваше дипломе.

2. На оне који се наглашавају на другом слогу од краја а пењу нагласак у номинативу и акузативу једнине средњег рода.

Једнина		
Ном.	συνήθης уобичајен, –а	σύνηθες уобичајено
Акуз.	συνήθη	σύνηθες
Ген.	συνήθους	συνήθους
Μножина		
Ном.	συνήθεις	συνήθη
Акуз.	συνήθεις	συνήθη
Ген.	συνήθων	συνήθων

На исти начин мењају се αυθάδης дрзак, αυτάρκης (само)задовољан, κακοήθης злобан, непоштен, επιμήκης издужен.

Συνήθεις Ύποπτοι. Уобичајени Сумњиви.

Η **συνήθης** διάρκεια των γραπτών εξετάσεων είναι τρεις ώρες.

Уобичајено трајање писаних испита је три сата.

Η ολική έκλειψη της σελήνης δεν είναι **σύνηθες** φαινόμενο.
 Тотално помрачење месеца није уобичајена појава.

(67)

3. На оне који се наглашавају на другом слогу од краја и спуштају нагласак у генитиву множине. Ови придеви не пењу нагласак у номинативу и акузативу једнине средњег рода.

Једнина		
Ном.	βραχώδης κρшевит, –α	βραχώδες κρшевито
Акуз.	βραχώδη	βραχώδες
Ген.	βραχώδους	βραχώδους
Μножина		
Ном.	βραχώδεις	βραχώδη
Акуз.	βραχώδεις	βραχώδη
Ген.	βραχωδών	βραχωδών

На исти начин мењају се ουσιώδης битан, суштински, βλακώδης глупав, θορυβώδης бучан, πυρετώδης грозничав, αγχώδης узнемирен, θεμελιώδης основни, темелјни, νεφελώδης облачан, тмуран, μυστηριώδης мистериозан, δηλητηριώδης отрован, ογκώδης обиман, περιπετειώδης авантуристички.

Ένας **μυστηριώδης** άντρας εμφανίστηκε ξαφνικά.
 Један мистериозан мушкарац појавио се изненада.

Το αυτοκίνητο έτρεχε με **ιλιγγιώδη** ταχύτητα.
 Аутомобил је јурио вртоглавом брзином.

Τα μανιτάρια που μαζέψαμε ήταν **δηλητηριώδη**.
 Печурке које смо убрали биле су отровне.

Генитив једнине ових придева у мушком роду употребљава се неки пут, углавном у свакодневном говору, са наставком –η. Кажемо, на пример, του διεθνή παίχτη светског играча, του ειλικρινή ανθρώπου искреног човека итд.

Придеви на –ων/ –ών, –ουσα/ –ούσα, –ον/ –όν

Ови придеви деле се на две групе:

1. На оне који се завршавају на –ών, –ούσα, –όν и спуштају нагласак у генитиву множине женског рода.

(68)

Једнина			
Ном.	παρών присутан	παρούσα присутна	παρόν присутно
Акуз.	παρόντα	παρούσα	παρόν
Ген.	παρόντος	παρούσας	παρόντος
Μножина			
Ном.	παρόντες	παρούσες	παρόντα
Акуз.	παρόντες	παρούσες	παρόντα
Ген.	παρόντων	παρουσών	παρόντων

На исти начин мењају се απών одсутан, επιτυχών успешан, επιλαχών наредни, τυχών срећан.

Στο μάθημα της μουσικής ο Νίκος είναι πάντα **απών**.

На часу музике Никос је увек одсутан.

2. На оне који се завршавају на –ων, –ουσα, –ον и спуштају нагласак за један слог у генитиву множине мушког и средњег рода а за два слога у генитиву множине средњег рода.

Једнина			
Ном.	ενδιαφέρων занимљив	ενδιαφέρουσα занимљива	ενδιαφέρον занимљиво
Акуз.	ενδιαφέροντα	ενδιαφέρουσα	ενδιαφέρον
Ген.	ενδιαφέροντος	ενδιαφέρουσας	ενδιαφέροντος
Μножина			
Ном.	ενδιαφέροντες	ενδιαφέρουσες	ενδιαφέροντα
Акуз.	ενδιαφέροντες	ενδιαφέρουσες	ενδιαφέροντα
Ген.	ενδιαφερόντων	ενδιαφερουσών	ενδιαφερόντων

На исти начин мењају се επείγων хитан, μέλλων будући, υπάρχων постојећи, δευτερεύων други по реду, другостепени.

Χθες κάναμε μια **ενδιαφέρουσα** συζήτηση με το δάσκαλό μας.

Јуче смо имали (одрадили) једну занимљиву расправу са нашим учитељем.

(69)

Придев πολύς, πολλή, πολύ многи, многа, много

Овај придев показује велике разлике у правопису од обрасца до обрасца. Видимо да се:

- у мушком и у средњем роду једнине пише са једним λ, док се у женском роду једнине и у свим облицима множине пише са два.
- мушки и средњи род у једнини пишу са υ, а женски са η.

Једнина			
Ном.	πολύς многи	πολλή многа	πολύ много
Акуз.	πολύ	πολλή	πολύ
Ген.	πολύ	πολλής	πολύ
Μножина			
Ном.	πολλοί	πολλές	πολλά
Акуз.	πολλούς	πολλές	πολλά
Ген.	πολλών	πολλών	πολλών

Στη γιορτή ήρθε **πολύς** κόσμος. За празник је дошао многи свет (много народа).

Σου αφιερώνω με **πολλή** αγάπη αυτό το τραγούδι.

Теби посвећујем са много љубави ову песму.

То **πολύ** κάπνισμα είναι μεγάλος κίνδυνος για την υγεία.

Много пушења је велика опасност за здравље.

Вокатив: формирање

Падеж вокатив код придева формира се на исти начин на који се формира код именица.

Једнина			
Ном.	καλός добар	καλή добра	καλό добро
Вок.	καλέ	καλή	καλό
Μножина			
Ном.	καλοί	καλές	καλά
Вок.	καλοί	καλές	καλά

Ελάτε εδώ, **καλά** μου παιδιά. Дођите овде, добра моја децо.

Τι θα θέλατε, **καλή** μου κυρία; Шта ћете да тражите, добра моја госпођо?

(70)

Они придеви који се не формирају као именице имају у вокативу следеће наставке:

- -ύς, -ιά, -ύ

Једнина			
Ном.	παχύς дебео	παχιά дебела	παχύ дебело
Вок.	παχύ/ παχίε	παχιά	παχύ
Μножина			
Ном.	παχιοί	παχιές	παχιά
Вок.	παχιοί	παχιές	παχιά

- -ης, -ης, -ες

Једнина			
Ном.	αγενής прост, нељубазан	αγενής проста	αγενές просто
Вок.	αγενή	αγενή	αγενές
Μножина			
Ном.	αγενείς	αγενείς	αγενή
Вок.	αγενείς	αγενείς	αγενή

Бројчани придеви (Та αριθμητικά επίθετα)

Када желимо да говоримо о броју лица или предмета или о месту које неко или нешто има у једном реду, користимо **бројчане придеве**. (71)

Имамо две врсте бројчаних придева, апсолутне и редне. Када желимо да говоримо о броју лица или предмета, користимо **апсолутне** бројчане придеве (та απόλυτα αριθμητικά).

Ένα βιβλίο једна књига Τρία βιβλία три књиге

Када желимо да говоримо о месту које неко или нешто има у једном реду, користимо **редне** бројчане придеве (та такτικά αριθμητικά).

Έφτασε **δεύτερος** στον αγώνα δρόμου. Стигао је други у уличној трци.

Број (αριθμός)	Αпсолутни бројчани придеви	Редни бројчани придеви
1	ένας, μία/μια, ένα	πρώτος, -η, -ο
2	δύο	δεύτερος, -η, -ο
3	τρεις, τρία	трίτος, -η, -ο
4	τέσσερις, τέσσερα	τέταρτος, -η, -ο
5	πέντε	πέμπτος, -η, -ο
6	έξι	έκτος, -η, -ο
7	επτά/ εφτά	έβδομος, -η, -ο
8	οκτώ/ οχτώ	όγδοος, -η, -ο
9	εννέα/ εννιά	ένατος, -η, -ο
10	δέκα	δέκατος, -η, -ο
11	ένδεκα/ έντεκα	ενδέκατος, -η, -ο
12	δώδεκα	δωδέκατος, -η, -ο
13	δεκατρείς, δεκατρία	δέκατος τρίτος
14	δεκατέσσερις, δεκατέσσερα	δέκατος τέταρτος
15	δεκαπέντε	δέκατος πέμπτος
16	δεκαέξι/ δεκάξι	δέκατος έκτος
17	δεκαεπτά/ δεκαεφτά	δέκατος έβδομος
18	δεκαοκτώ/ δεκαοχτώ	δέκατος όγδοος
19	δεκαεννέα/ δεκαεννιά	δέκατος ένατος
20	είκοσι	εικοστός, -ή, -ό
21	είκοσι ένας, είκοσι μία, είκοσι ένα	εικοστός πρώτος

(72)

30	τριάντα	τριακοστός, –ή, –ό
40	σαράντα	τεσσαρακοστός, –ή, –ό
50	πενήντα	πεντηκοστός, –ή, –ό
60	εξήντα	εξηκοστός, –ή, –ό
70	εβδομήντα	εβδομηκοστός, –ή, –ό
80	ογδόντα	ογδοηκοστός, –ή, –ό
90	ενενήντα	ενενηκοστός, –ή, –ό
100	εκατό	εκατοστός, –ή, –ό
101	εκατόν ένας, εκατόν μία, εκατόν ένα	εκατοστός πρώτος
200	διακόσιοι, διακόσιες, διακόσια	διακοσιοστός, –ή, –ό
300	τριακόσιοι, –ες, –α	τριακοσιοστός, –ή, –ό
400	τετρακόσιοι, –ες, –α	τετρακοσιοστός, –ή, –ό
500	πεντακόσιοι, –ες, –α	πεντακοσιοστός, –ή, –ό
600	εξακόσιοι, –ες, –α	εξακοσιοστός, –ή, –ό
700	επτακόσιοι/ εφτακόσιοι, –ες, –α	επτακοσιοστός, –ή, –ό
800	οκτακόσιοι, –ες, –α/ οχτακόσιοι, –ες, –α	οκτακοσιοστός, –ή, –ό οχτακοσιοστός, –ή, –ό
900	εννιακόσιοι, –ες, –α	εννιακοσιοστός, –ή, –ό
1.000	χίλιοι, –ες, –α	χιλιοστός, –ή, –ό
2.000	δύο χιλιάδες	δισχιλιοστός, –ή, –ό
10.000	δέκα χιλιάδες	δεκακισχιλιοστός, –ή, –ό
100.000	εκατό χιλιάδες	εκατοντακισχιλιοστός, –ή, –ό
1.000.000	ένα εκατομμύριο	εκατομμυριοστός, –ή, –ό
1.000.000.000	ένα δισεκατομμύριο	δισ εκατομμυριοστός, –ή, –ό

(73)

Деклинација бројчаних придева

- Редни бројчани придеви мењају се као придеви на –ος, –η, –ο.
- Од апсолутних бројчаних придева мењају се само:
 - ένας, μία/ μια, ένα један, једна, једно који има само једину и мења се као неодређени члан.
 - τρεις, τρία три и τέσσερις, τέσσερα четири, као и сви бројчани придеви који се с њима формирају, нпр. δεκατρείς тринаест, δεκατέσσερα четрнаест.

Мушки

Женски

Средњи род

Ном.	τρεις	τρεις	τρία
Акуз.	τρεις	τρεις	τρία
Ген.	τριών	τριών	τριών

(74)

Ном.	τέσσερις	τέσσερις	τέσσερα
Акуз.	τέσσερις	τέσσερις	τέσσερα
Ген.	τεσσάρων	τεσσάρων	τεσσάρων

- διακόσιοι двеста, τριακόσιοι триста итд. и χίλιοι, χίλιες, χίλια хиљаду мењају се као следећи:

Ном.	διακόσιοι	διακόσιες	διακόσια
Акуз.	διακόσιους/ διακοσίους	διακόσιες	διακόσια
Ген.	διακοσίων	διακοσίων	διακοσίων

- εκατομμύριο милион и δισεκατομμύριο милијарда, који се мењају као именице средњег рода на –ο.

Поређење и степеновање придева (Η σύγκριση και οι διαβαθμίσεις στα επίθετα)

Можемо да опишемо некога или нешто говорећи да има једну особину:

- у већем степену од неког или нечег другог
- у мањем степену од неког или нечег другог
- у истом степену са неким или нечим другим
- у много великом степену

У већем степену

- Да бисмо показали да неко или нешто има једну особину у већем степену од некога или нечега другога, употребљавамо:
- реч **πιο** (више) + придев, нпр. **πιο όμορφος** лепши
или
- средњи род придева с наставцима –**τερος**, –**τερη**, –**τερο**:
ομορφο + –**τερος**, –**τερη**, –**τερο** = **ομορφότερος**, **ομορφότερη**, **ομορφότερο** лепши, лепша, лепше (згоднији, згоднија, згодније) (75)

Лице или предмет са којим упоређујемо означава се са **από** (од) + акузатив:

από τον Αντώνη од Антонија

Ο Νίκος είναι πιο όμορφος (ή ομορφότερος) από τον Αντώνη.

Никос је више леп (или лепши) од Антонија.

- Да бисмо показали да неко или нешто има једну особину у већем степену од свих преосталих делова исте групе, користимо:
- члан **ο, η, το** + **πιο** + придев
или
- члан **ο, η, το** + придев с наставком –**τερος**, –**τερη**, –**τερο**.
ο πιο ψηλός или **ψηλότερος** највиши

Лица или предмети са којима упоређујемо означавају се са *από* + акузатив.

από τους φίλους του од његових пријатеља (76)

Ο Νίκος είναι ο πιο ψηλός *από* τους φίλους του.

или ο ψηλότερος *από* τους φίλους του.

Никос је највиши од својих пријатеља.

Понекад се лица или предмети са којима упоређујемо означавају такође генитивом или предлогом *σε* (у, на, за) + акузатив.

Ο Όλυμπος είναι το ψηλότερο βουνό **της Ελλάδας**. Олимп је највиша планина Грчке.

Είναι δύο χρόνια μικρότερή **μου**. Две године је млађа од мене.

Καθρέφτη, καθρεφτάκι μου, ποια είναι η ομορφότερη γυναίκα **στον κόσμο**;

Огледало, огледалце моје, најлепша жена на свету која је?

Придеви на -τερος, -τερη, -τερο мењају се као придеви на -ος, -η, -ο.

(77)

Одређени придеви које користимо за упоређивање формирају се мало другачије:

απλός, -ή, -ό једини, обичан	απλούτερος, -η, -ο обичнији, простији
κακός, -ή/ -ιά, -ό лош	χειρότερος, -η, -ο гори, лошији
καλός, -ή, -ό добар	καλύτερος, -η, -ο бољи
μεγάλος, -η, -ο велики	μεγαλύτερος, -η, -ο већи
πολύς многи	περισσότερος, -η, -ο виши, већи, бројнији
(άνω) горе	ανώτερος, -η, -ο виши, горњи, изузетан
(κάτω) доле	κατώτερος, -η, -ο доњи, нижи, потчињен

Αυτή ήταν η **χειρότερη** μέρα της ζωής μου. Ово је био најгори дан мога живота.

У мањем степену

- Да бисмо показали да неко или нешто има једну особину у мањем степену од неког или нечег другог, користимо реч *λιγότερο* (мање) + придев.
λιγότερο όμορφος мање леп

Лице или предмет са којим упоређујемо означава се са *από* + акузатив:

από το Νίκο од Ника

Ο Αντώνης είναι λιγότερο όμορφος *από* το Νίκο.

Антоније је мање леп (згодан) од Ника. (78)

- Да бисмо показали да неко или нешто има једну особину у мањем степену од свих преосталих делова исте групе, употребљавамо члан ο, η, το + λιγότερο + придев.
ο λιγότερο ψηλός најмање висок (најнижи)

Лица или предмети са којима упоређујемо означавају се са από + акузатив.

από τους φίλους του од његових пријатеља

Ο Πέτρος είναι ο λιγότερο ψηλός από τους φίλους του.

Петар је најмање висок од његових пријатеља. (79)

У истом степену

Када желимо да покажемо да неко или нешто има једну особину у истом степену са неким или нечим другим, користимо:

- израз τόσο (толико) + придев ... όσο (колико)
Η Μαρία είναι τόσο καλή στα μαθηματικά όσο (και) η Ελένη. Марија је толико добра у математици колико (и) Елени.
- израз το ίδιο (исто) + придев ... με (са) + акузатив
Η Μαρία είναι το ίδιο καλή στα μαθηματικά με την Ελένη. Марија је исто (подједнако) добра у математици као Елени.

У много великом степену

Када желимо да покажемо да неко или нешто има једну особину у много великом степену, користимо:

- средњи род придева с наставцима –τατος, –τατη, –τατο.
Είναι ένας συμπαθέστατος και ευγενέστατος άνθρωπος. Он је један изузетно симпатичан (најсимпатичнији) и изузетно пристојан (најпристојнији) човек.
- прилог (πάρα) πολύ + придев.
Η κατάσταση ήταν πραγματικά πάρα πολύ άσχημη. Ситуација је била стварно много непријатна (најнепријатнија).

Неки придеви који показују да неко или нешто има једну особину у много великом степену формирају се мало другачије:

απλός, –ή, –ό прост	απλούστατος, –η, –ο најпростији
καλός, –ή, –ό добар	άριστος, –η, –ο одличан, истакнут
λίγος, –η, –ο мали	ελάχιστος, –η, –ο најмањи, незнатан
μεγάλος, –η, –ο велики	μέγιστος, –η, –ο највећи

Πίνω τον καφέ μου με ελάχιστη ζάχαρη.

Пијем своју кафу са најмање шећера (незнатним шећером). (80)

9 Заменице (Οι αντωνυμίες)

Заменице су речи које се користе уместо имена.

Ο Αλέξης πήγε να δει τη θεία του, αλλά **εκείνη** δεν ήταν στο σπίτι.

Алексис је отишао да види своју тетку (стрину, ујну), али она није била код куће.

Могу такође да одређују једно име (именицу).

Εκείνο το ποδήλατο είναι της Ελίνας. Онај бицикл је Елинин.

Заменице се слажу са именом које замењују или одређују у роду, падежу и броју.

Заменице се деле на следеће врсте:

- личне
- присвојне
- показне
- односне
- неодређене
- повратне
- одређене
- упитне

Личне заменице (Προσωπικές αντωνυμίες)

Личне заменице имају три лица. Прво лице показује говорника, друго саговорника а треће објекат или лице о којем говоримо.

Αφού **εγώ** και **εσύ** συμφωνούμε, δεν μας ενδιαφέρει τι λέει **αυτός**.

Пошто се **ја** и **ти** слажемо, не интересује нас шта **он** каже.

Ове заменице имају два облика:

- јак (или снажан), који се користи када желимо да дамо наглашеност
- слаб тип

(81)

Личне заменице – јаки облици (δυνατοί τύποι)

Прво лице

Друго лице

Треће лице

Једнина			
Ном.	εγώ ја	εσύ ти	αυτός он/ αυτή она/ αυτό оно
Ген/Акуз.	(ε)μένα	(ε)σένα	αυτό(ν)/ αυτή/ αυτό

Μножина			
Ном.	εμείς ми	εσείς ви	αυτοί они/ αυτές оне/ αυτά она
Ген/Акуз.	(ε)μάς	(ε)σάς	αυτούς/ αυτές/ αυτά

Αυτός έσπασε το τζάμι. Он је поломио прозор.

Φώναξα **εσένα**, όχι τον Πέτρο. Дозивао сам тебе, не Петра.

Σε **μένα** έδωσε τα βιβλία του. Мени је дао своје књиге.

Личне заменице – слаби облици (αδύνατοι τύποι)

Осим јаких облика личних заменица, постоје и слаби облици, који се појављују у два падежа, акузативу и генитиву. Користе се као објекат глагола. Такође се употребљавају у комбинацији са глаголима, заменицама, именицама и прилозима.

Акузатив

Прво лице

Друго лице

Треће лице

Једнина		
με ме	σε те	τον га/ τη(ν) њу/ то га
Μножина		
μας нас	σας вас	τους/ τις или тес/ та њих, их

Генитив

Прво лице

Друго лице

Треће лице

Једнина		
μου мени, ми	σου теби, ти	του њему/ της њој/ του њему
Μножина		
μας нама	σας вама	τους њима

(82)

- Слаби облици, када су објекти глагола, ступају одмах испред глагола.
- Када се глагол састоји од честица **θα**, **να** или **ας** и једног глаголског облика, слаби облик долази између честице и глаголског облика.
- Када је глагол у свршеном времену, слаби облик ступа испред помоћног глагола **έχω**.

Акузатив

Η μητέρα φώναζε **εσένα**. Мајка је дозвала тебе. > Η μητέρα **σε** φώναζε. Мајка те дозвала.

Δεν θα λύσω **την άσκηση**. Нећу да решим задатак. > Δεν θα **την** λύσω. Нећу да га решим.

Θέλω να δω **τον Πέτρο**. Хоћу да видим Петра. > Θέλω να **τον** δω. Хоћу да га видим.

Δεν έχω ξαναδεί **αυτές τις ταινίες**. Нисам поново гледао ове филмове. > Δεν **τις** έχω ξαναδεί. Нисам их поново гледао

Μην δώσεις **τα κλειδιά** στη Μαρία. Не дај кључеве Марији. > Μην **τα** δώσεις στη Μαρία. Немој да их даш Марији.

Ας ποτίσουμε **τις γλάστρες**. Да залијемо саксије. > Ας **τις** ποτίσουμε. Да их залијемо.

Генитив

Ο Γιάννης έδωσε **στη Μαρία** τα κλειδιά. Јанис је дао кључеве Марији. > Ο Γιάννης **тјς** έδωσε τα κλειδιά. Јанис је њој дао кључеве.

Δεν είπε **στις αδελφές του** το μυστικό. Није рекао својим сестрама тајну. > Δεν **τους** είπε το μυστικό. Није им рекао тајну.

Ο αδερφός μου μοιάζει **στον πατέρα μου**. Мој брат личи на мога оца. > Ο αδερφός μου **του** μοιάζει. Мој брат личи на њега.

- Када глагол има два објекта, стављамо прво заменицу у генитиву а затим заменицу у акузативу.

Έστειλα **στη μητέρα μου το δέμα**. Послао сам мојој мајци писмо. > **Της το** έστειλα. Послао сам јој га.

Έδωσα **στον Κώστα τα κλειδιά**. Дао сам Кости кључеве. > **Του τα** έδωσα. Дао сам му их.

- Када је глагол у императиву, или имамо активни партицип, ове заменице ступају одмах иза глагола.

Κλείσε **το φως**. Угаси светло. > Κλείς' **το**. Угаси га.

Στείλε ένα γράμμα **στη θεία σου**. Пошаљи једно писмо твојој тетки. > Στείλε **της** ένα γράμμα. Пошаљи јој једно писмо.

Θα εξηγήσω τι έγινε γράφοντας **στο Γιάννη** ένα γράμμα. Објаснићу шта се десило пишући Јанију писмо. > Θα εξηγήσω τι έγινε γράφοντάς **του** ένα γράμμα. Објаснићу шта се десило пишући му писмо. (83)

- Када иза глагола који је у императиву или активног партиципа имамо две заменице, можемо да их ставимо у којигод ред желимо.

Χάρισε **το βιβλίο στον αδερφό σου!** Дај књигу свом брату! > Χάρισέ **του το!** Дај му је! али и: Χάρισέ **το του!** Дај је њему!

Χαρίζοντας **στον Ηλία το ποδήλατό μου** ένιωσα πολύ χαρούμενος. Дајући Илији мој бицикл осећао сам се много срећно. > Χαρίζοντάς **του το** Дајући му га, али и: Χαρίζοντάς **το του** Дајући га њему

- Слаби облик тес женског рода употребљава се иза глагола у императиву. Φώναξε **τις κοπέλες** να έρθουν. Позови девојке да дођу. > Φώναξέ **τες**. Позови их.
- Слаби облици у генитиву користе се заједно са придевима у изразима који показују поређење. Такође се користе у комбинацији са бројевима, другим заменицама или прилозима.

Η Μαρία είναι χρόνια μεγαλύτερή **μου**. Марија је више (неколико) година старија од мене.

Θα πάμε οι δυο **μας**. Ићи ћемо нас двојица.

Κανένας **σας** δεν να φάει. Нико од вас неће да једе.

Μπροστά **μου** κάθεται ο Γιάννης. Испред мене седео је Јанис.

Када слаби облици ступају иза једне речи која има нагласак на трећем слогу од краја, тада ова реч узима још један нагласак на првом слогу од краја.

Διάβασέ **το**. Прочитао сам је.

Απέναντί **μας** υπάρχει ένα πάρκο. Преко пута нас постоји један парк.

Стављамо –ν акузатива једнине женског рода испред:

- самогласника
- сугласника κ, π, τ, ξ, ψ, μπ, ντ, γκ, τς и τζ.

την είδα видех је, την πέταξα изгубих је, τη βλέπω гледам је

У акузативу једнине мушког рода стављамо увек –ν да бисмо га одвојили од средњег рода.

τον βλέπω гледам га, τον είδα видех га

(84)

Присвојне заменице (Οι κτητικές αντωνυμίες)

Када желимо да покажемо коме припада неко или нешто, користимо **присвојне заменице**.

Постоје две врсте присвојних заменица:

- облик δικός μου, δική μου, δικό μου, који се употребљава када желимо да дамо наглашеност
- слаби облик личне заменице у генитиву.
- Заменица δικός μου мој, δική μου моја, δικό μου моје састоји се од:
 - придева δικός, –ή, –ό свој, властит, који се мења као придеви на –ός, –ή, –ό и слаже са именицом коју одређује у роду, броју и падежу
 - слабих облика личне заменице у генитиву, који показују лице или лица којима припада нешто.

Το μαύρο παντελόνι είναι **δικό μου**. Црне панталоне су моје.

Το **δικό μας** αυτοκίνητο είναι πιο καινούριο από το **δικό σας**.

Наш аутомобил је новији од вашег.

Αυτό το αυτοκίνητο είναι **δικό της**. Οвај аутомобил је њен.

Αυτό είναι **δικό σου**; Οво је твоје? (85)

- Слаби облици личне заменице у генитиву долазе из именице.
Η Ελένη έχασε το πορτοφόλι **της**. Елени је изгубила свој новчаник.
Ο Πέτρος και η Αγγελική διαβάζουν τα μαθήματά **τους**. Петар и Анђелика уче своје лекције.

Када постоји придев испред именице, слаби облик често ступа између придева и именице.

το παλιό **μου** παλτό. стари мој сако (капут).

- Израз οι δικοί μου је именица и значи: сродници, рођаци, моји људи (то јест родитељи, породица, рођаци, пријатељи).

Πηγαίνει πάντα διακοπές με **τους δικούς του**. Иде (одлази) увек на распуст с његовима.

- Израз το δικό μου значи: оно што желим, моје жеље.

Κάνει πάντα **το δικό του**. Ради увек оно што жели.

- Израз τα θέλω όλα δικά μου значи: имам претеране захтеве, желим све по своме.

Δεν υποχωρεί ποτέ, **τα θέλει όλα δικά του**. Никада не попушта, хоће све по своме.

- На свадбама кажемо невенчанима жељу и στα δικά σου.

(86)

Показне заменице (Οι δεκτικές αντωνυμίες)

Када желимо да привучемо пажњу нашег саговорника на некога или нешто, користимо **показне заменице**.

Показне заменице су следеће:

- αυτός, αυτή, αυτό овај, ова, ово
- εκείνος, εκείνη, εκείνο онај, она оно
- τέτοιος, τέτοια, τέτοιο тај, та, то; такав, таква, такво
- τόσο, τόσο, τόσο толики, толика, толико
- Αυτός, —ή, —ό се користи за некога или нешто што се налази близу нас, док се εκείνος, —η, —ο користи за некога или нешто што се налази некако удаљеније.

Αυτό το κρεβάτι μ'αρέσει πολύ. Οвај кревет ми се много свиђа.

Εκείνο το κρεβάτι δεν μ'αρέσει καθόλου. Онај кревет ми се уопште не свиђа. (87)

Када αυτός, —ή, —ό и εκείνος, —η, —ο одређују неку именицу, увек постоји одређени члан испред именице.

Αυτό το ποδήλατο είναι πολύ ακριβό. Οвај бицикл је много скуп.

У случајевима када одређују једну именицу о којој смо већ говорили, долазе после ње.

Ο Καζαντζάκης έγραψε το βιβλίο «Αλέξης Ζορμπάς» το 1946. Στο βιβλίο **αυτό** περιγράφεται η ζωή ενός Κρητικού. Κазанцакис је написао књигу „Алексис Зорбас“ 1946. године. У овој књизи описује се живот једног Крићанина.

Ове заменице мењају се као придеви на -ός, -ή, -ό.

- Τέτοιος, -α, -ο показује врсту или природу личности, предмета или догађаја. Мења се као придеви на -ος, -α, -ο.

Τέτοιοι σεισμοί είναι συνηθισμένοι. Такви земљотреси су уобичајени.

Δεν γνωρίζω καμία **τέτοια** περίπτωση. Не знам (није ми познат) неки такав случај.

Εγώ δεν κάνω **τέτοια** πράγματα. Ја не радим те (такве) ствари.

- Τόσος, -η, -ο показује величину или количину. Мења се као придеви на -ος, -η, -ο.

Πώς μαζεύτηκε **τόσος** κόσμος; Како се окупио толики свет?

Τόσες όμορφες εξοχές έχει η Ελλάδα, **τόσα** μαγευτικά νησιά.

Толике лепе пределе има Грчка, толика чаробна острва.

Όλος, -η, -ο сав, сва, сво, која показује количину, мења се као придеви на -ος, -η, -ο. Када όλος, -η, -ο одређује неку именицу, увек постоји одређен члан испред именице. Μην μιλάτε **όλοι** μαζί! Не говорите сви заједно!

Η αριθμητική διδάσκεται σε **όλες** τις τάξεις του Δημοτικού. Аритметика се учи у свим разредима основне школе.

Θέλω να ταξιδέψω σε **όλο** τον κόσμο. Желим да путујем по целом свету.

(88)

Односне заменице (Οι αναφορικές αντωνυμίες)

Односне заменице уводе односне реченице, то јест реченице које одређују или замењују једно име.

Односне заменице су следеће:

- που који, која, које
- ο οποίος, η οποία, το οποίο онај који, она која, оно које
- όποιος, όποια, όποιο који, која, које; какав, ко
- ό, τι све шта; ма шта, шта год
- όσος, όση, όσο толики, толика, толико; колики, колика, колико

- Που је непромењива и најуобичајенија је односна заменица.
Γνώρισα μια κυρία **που** ήξερε πολύ καλά κινεζικά. Познавао сам једну госпођу која је много добро знала кинески.
Η γυναίκα **που** έχει αυτό το σπίτι μένει μόνιμα στην Αμερική. Жена која има ову кућу борави стално у Америци.
- Ο οποίος, η οποία, το οποίο се мења као придеви на –ος, –α, –ο. Слаже се у роду и броју са именом које одређује.
Γνώρισα μια κυρία **η οποία** ήξερε πολύ καλά κινεζικά. Познавао сам једну госпођу, (ону) која је много добро знала кинески.
Υπάρχουν πολλοί λόγοι για **τους οποίους** οι φοιτητές πρέπει να παρακολουθήσουν αυτό το μάθημα. Постоје многе речи за оне студенте који треба да прате ово предавање.
- Ό, τι је непромењива. Пише се са зарезом да бисмо је одвајали од свезе ότι да.
Κάνει **ό, τι** του κατέβει στο κεφάλι. Ради све што му падне на памет.
- Όποιος, όποια, όποιο се мења као придеви на –ος, –α, –ο, док се όσος, όση, όσο мења као придеви на –ος, –η, –ο. Ове заменице могу да служе и као придеви, то јест да одређују имена. У овом случају слажу се са именом које одређују у роду, броју и падежу.
Όσοι θέλουν ας έρθουν μαζί μου. Толики желе да дођу заједно са мном.
Όσα παιδιά θέλουν ας έρθουν μαζί μου. Толика деца желе да дођу заједно са мном.
Όποια παιδιά θέλουν ας έρθουν μαζί μου. Која деца желе да дођу заједно са мном.
(89)

Неодређене заменице (Οι αόριστες αντωνυμίες)

Када говоримо о некоме или о нечему што не познајемо или нас не занима да га одредимо, употребљавамо **неодређене заменице**.

Неодређене заменице су следеће:

- κάποιος, κάποια, κάποιο неки, нека, неко
- ένας, μία, ένα један, једна, једно
- καθένας, καθεμία/ καθεμία, καθένα сваки, свака, свако
- κανείς/ κανένας, καμία/ καμία, κανένα нико, никоја, никоје; никакав, никаква, никакво; неко; неки
- μερικοί, μερικές, μερικά неки, неке, нека (само у множини)
- άλλος, άλλη, άλλο други, друга, друго

Горње заменице се мењају.

Κάποιος σε πήρε τηλέφωνο. Неко те звао телефоном.

Ήρθε **ένας** και μου είπε να φύγω. Дошао је један и рече ми да бежим.

Καθένας μπορεί να το κάει αυτό. Свако може да уради ово.

Κανείς δεν γνωρίζει ακόμα. Нико још не зна.

Μερικοί είναι πολύ τυχεροί. Неки су много срећни.

Άλλος είναι εδώ και **άλλος** εκεί. Један је овде а други тамо.

Постоје такође неке неодређене заменице које се не мењају:

- κάθε сваки
 - κάτι нешто, неки
 - τίποτα (или τίποτε) ништа, нешто
- Κάθε** Κυριακή παίζω μπάσκετ. Сваке недеље играм баскет.
Θέλω να φάω **κάτι**. Хоћу да једем нешто.
Δεν θέλω να κάνω **τίποτα**. Не желим ништа да радим.
- **Κανείς/ κανένας, καμία/ καμιά, κανένα** и **τίποτα** се употребљавају на два начина:
 - у одричним реченицама
Στο δρόμο **δεν** υπάρχει **κανένα** (= ούτε ένα) αυτοκίνητο.
На путу не постоји никакав (= нити један) аутомобил.
Δεν θέλω να φάω **τίποτα**. Не желим ништа да једем.
 - у питањима
Υπάρχει **κανένας** (= έστω ένας) φούρνος στη γειτονιά;
Постоји ли нека (= макар једна) пекара у комшилуку?
Έχει **τίποτα** φρούτα στο ψυγείο; Има ли нешто воћа у фрижидеру? (90)
Υπάρχει **κανένα** ζαχαροπλαστείο εδώ κοντά;
Постоји ли нека посластичарница овде близу?

Κανείς/ κανένας, καμία/ καμιά, κανένα мења се како следи:

Једнина			
Ном.	κανείς/ κανένας	καμία/ καμιά	κανένα
Акуз.	κανένα(ν)	καμία/ καμιά	κανένα
Ген.	κανενός	καμίας/ καμιάς	κανενός

- Καθένας, καθεμία/ καθεμιά, καθένα мења се као κανείς/ κανένας, καμία/ καμιά, κανένα.
- Κάποιος, κάποια, κάποιο мења се као придеви на –ος, –α, –ο, док се άλλος, άλλη, άλλο мења као придеви на –ος, –η, –ο.

Κάποιος, ένας, κανείς, μερικοί, άλλος, κάτι и τίποτα појављују се у реченици или саме или заједно са именима, придевима и заменицама.
Θέλω να φάω **κάτι**. Хоћу да једем нешто.
Θέλω να φάω **κάτι** αλμυρό. Хоћу да једем нешто слано.

Μερικοί είναι πολύ τυχεροί. Неки су много срећни.

Μερικοί άνθρωποι είναι πολύ τυχεροί και μερικοί άλλοι πολύ άτυχοι. Неки људи су много срећни, а неки други много несрећни.

Καθένας, καθεμία/ καθεμιά, καθένα појављује се увек сама, док се κάθε обавезно комбинује са именима.

(91)

Πовратна заменица (Η αυτοπαθής αντωνυμία)

Πовратна заменица ο εαυτός μου сам, самог себе показује једно лице које је исто са субјектом глагола.

Заменица ο εαυτός μου састоји се од:

- одређеног члана ο,
- именице εαυτός лично ја, ти, он... која се мења као именице мушког рода на –ός,
- слабих облика личне заменице у генитиву и у три лица у једнини и множини.

Πρόσεχε **τον εαυτό σου**. Пази самог себе.

Κοιτάζουν μόνο **τον εαυτό τους**. Гледају једино саме себе.

Θαυμάζω **τον εαυτό μου**! Обожавам самог себе!

Једнина		
Ном.	ο εαυτός	μου/ σου/ του/ της/ του μας/ σας/ τους
Ακυз.	τον εαυτό	
Ген.	του εαυτού	
Множина		
Ном.	—	μας/ σας/ τους
Ακυз.	τους εαυτούς	
Ген.	των εαυτών	

(92)

Једнина од ο εαυτός може да се користи и када лица којима се обраћамо има више од једног. Слаби облик личне заменице слаже се у роду, броју и лицу са субјектом глагола.

Θέλουμε να μιλήσουμε για τη δουλειά μας και όχι για **τον εαυτό μας**.

Θέλουμε να μιλήσουμε για τη δουλειά μας και όχι για **τους εαυτούς μας**.

Хоћемо да говоримо о нашем послу а не о себи (нама) самима.

Οδρεђене заменице (Οι οριστικές αντωνυμίες)

Када желимо да нагласимо да је неко учинио нешто сам [μόνος του = он лично], користимо **οδρεђене заменице**.

Одређене заменице су следеће:

- ο ίδιος, η ίδια, το ίδιο исти, иста, исто; лични, лична, лично; сопствени, сопствена, сопствено
- μόνος μου, μόνη μου, μόνο μου ја лично; сам, сама, само; једини, једина, једино
- Ο ίδιος, η ίδια, το ίδιο увек има члан и мења се као придеви на -ος, -α, -ο.

Αυτά δεν είναι φήμες· μας τα είπε ο ίδιος. Ово нису гласине: лично нам их је рекао.

- Μόνος, μόνη, μόνο је праћен од слабог облика личне заменице у генитиву и мења се као придеви на -ος, -η, -ο. Слаже се са именом које одређује у роду, броју и падежу. Слаби облик личне заменице слаже се са именом које одређује у лицу, роду и броју.

Ο Γιώργος δεν πηγαίνει το αυτοκίνητό του στο συνεργείο, το φτιάχνει μόνος του.

Јорџос не води његов аутомобил у радионицу (сервис), сређује га сам.

Οι χωρικοί έσβησαν μόνοι τους τη φωτιά. Сељаци су сами угасили ватру (пожар).

Упитне заменице (Οι ερωτηματικές αντωνυμίες)

Када тражимо информације о некоме или о нечему, можемо да користимо упитне заменице. (93)

Упитне заменице су следеће:

- τι шта
- ποιος, ποια, ποιο који, која, које
- πόσος, πόση, πόσο колики, колика, колико
- Заменица τι је непромењива.
Τι αγόρασες; Шта купујеш?
Τι είπες; Шта рече?
- Заменица ποιος, ποια, ποιο мења се како следи:

Једнина			
Ном.	ποιος	ποια	ποιο
Акуз.	ποιον	ποια	ποιο
Ген.	ποιου/ ποιανού	ποιας/ ποιανής	ποιου/ ποιανού
Μножина			
Ном.	ποιοι	ποιες	ποια
Акуз.	ποιους	ποιες	ποια
Ген.	ποιων	ποιων	ποιων

Ова заменица се не наглашава.

Ποιος είναι ο αγαπημένος σου ηθοποιός; Који је твој омиљени глумац?

Ποιους είδες χτες; Кога си видео јуче?

- Πόσος, πόση, πόσο се мења као придеви на –ος, –η, –ο. Једнина се употребљава да питамо за предмете које не можемо да пребројимо. Множина се користи за предмете које можемо да пребројимо.

Πόση ζάχαρη θέλεις στον καφέ σου; Колико шећера желиш у својој кафи?

Πόσα παιδιά ήρθαν στο πάρτι χτες; Колико деце је дошло на забаву јуче?

Πόσες ταινίες είδες φέτος στο σινεμά; Колико филмова си гледао у биоскопу ове године? (94)

10 Глаголи (Τα ρήματα)

Глаголи изражавају активности (τρέχω трчим, διαβάζω читам, μιλάω говорим) или стања (κοιμάμαι спавам, πεινάω гладујем, αγαπώ волим).

Διαβάζω ένα βιβλίο. Читам једну књигу.

Ξέρει κολύμπι. Зна пливање (да плива).

С друге стране значења сваког глагола одвојено, глаголи имају неке опште особине, које су видљиве у различитим облицима које формирају. Особине глагола су следеће:

- лице
- број
- глас
- време
- вид
- начин

Лица и број (Τα πρόσωπα και ο αριθμός)

Лица и број дају информације о субјекту реченице. Ове информације видљиве су у наставку глагола. Такође се појављују у личним заменицама, онима које ступају испред глагола и употребљавају се само да дају наглашеност. Лице показује да ли је субјекат глагола говорник, саговорник или неко треће лице које не суделује у разговору. Број – једнина и множина – показује да се субјекат помиње у једном или више лица или предмета. (95)

Εγώ παίρνω την κόκκινη μπάλα. Ја узимам црвену лопту.

Εσύ παίρνεις την πράσινη μπάλα. Ти узимаш зелену лопту.

Αυτός παίρνει την κίτρινη μπάλα. Он узима жуту лопту. (96)

Εμείς παίρνουμε τα μπλε πιόνια. Ми узимамо плаве пешаке.

Εσείς παίρνετε τα άσπρα πιόνια. Ви узимате беле пешаке.

Αυτοί παίρνουν τα μαύρα πιόνια. Они узимају црне пешаке. (97)

Постоје три лица.

У једнини:

- прво лице εγώ ја, то јест говорник.
- друго лице εσύ ти, то јест саговорник.
- треће лице αυτός, αυτή, αυτό он, она, оно, то јест објекат или лице о којем говоримо.

У множини:

- прво лице εμεῖς ми, то јест једна група људи међу којима је говорник.
- друго лице εσεῖς ви, то јест једна група људи којима говоримо.
Друго лице множине такође користимо да говоримо учтиво некоме кога не познајемо добро или је старији од нас.
Κύριε Γιάννη, πού πήγατε το Σαββατοκύριακο; Господине Јани, где идете за викенд?
- треће лице αυτοί, αυτές, αυτά они, оне, она, то јест објекти или лица о којима говоримо.

Глас (Η φωνή)

Глаголи обично имају два гласа (облика, стања), активан и пасиван. **Глас** се препознаје у наставку глагола.

Када глагол има наставак –ω/ –ώ у првом лицу једнине индикатива презента, налази се у **активном облику** (ενεργητική φωνή).

σηκώνω (по)дижем, αγαπώ волим, ενοχλώ сметам, досађујем, κοιμίζω успављујем

Када глагол има наставак –μαι, налази се у **пасивном облику** (παθητική φωνή).

σηκώνομαι дижем се, αγαπιέμαι вољен сам, ενοχλούμαι ометан сам, κοιμάμαι спавам

Активни облик обично показује да субјекат ради нешто – то јест остварује неку активност – или се налази у неком стању, док пасивни облик показује да се на субјекат утиче од неке активности.

Πληρώνω τους λογαριασμούς κάθε μήνα. Плаћам рачуне сваког месеца.

Πληρώμαι την πρώτη του μηνός. (= παίρνω τον μισθό μου από κάποιον)

Плаћен сам првог у месецу. (= узимам моју плату од некога) (98)

Сразмерно глаголу, пасиван облик може да има различита значења. Показује:

- да се на једно лице или предмет утиче од активности неког другог (пасивно значење)
Οι υπάλληλοι του δήμου μαζεύουν τα σκουπίδια κάθε πρωί. Службеници општине скупљају смеће сваког јутра. > Τα σκουπίδια **μαζεύονται** (από τους υπαλλήλους του δήμου) κάθε πρωί. Смеће **се скупља** (од службеника општине) сваког јутра.
- да неко ради нешто самом себи (повратно значење)
Η Ελένη χτενίζει τον σκύλο της. Елени чешља свог пса.
Η Ελένη **χτενίζεται**. Елени се чешља.
Η Ελένη πλένει τα πιάτα. Елени пере тањире.
Η Ελένη **πλένεται**. Елени се пере (купа се). (99)

- да два или више лица раде нешто једно другом (узајамно трпно значење). У овом случају глагол је у множини.

Η μητέρα αγκαλιάζει την κόρη. Мајка грли ћерку.

Η κόρη αγκαλιάζει τη μητέρα. Ћерка грли мајку.

Η μητέρα και η κόρη **αγκαλιάζονται**. Мајка и ћерка се грле.

Ο Γιώργος κυνηγάει τον Πέτρο. Јоргос јури Петра. (100)

Ο Πέτρος κυνηγάει το Θανάση. Петар јури Танасија.

Ο Θανάσης κυνηγάει το Γιώργο. Танасије јури Јоргоса. (101)

Ο Γιώργος, ο Πέτρος και ο Θανάσης **κυνηγιούνται**. Јоргос, Петар и Танасије се јуре.

Многи глаголи имају само активан облик (αναπνεώ дишем, αργώ не радим, касним, заостајем, βγαίνω излазим, βήχω кашљем, κολυμπώ пливам, λάμπω сијам, λείπω одсуствујем, μένω стојим, остајем, станујем, μοιάζω личим, νιώθω осећам, схватам, ξέρω знам, τρέχω трчим, φεύγω бежим).

Неки глаголи имају само пасиван облик. Ови глаголи су следећи:

αγωνίζομαι борим се	εμπιστεύομαι верујем	ρεύομαι подригујем
αισθάνομαι осећам (се)	επισκέπτομαι посећујем	σέβομαι поштујем, уважавам
απεχθάνομαι мрзим, презирем	εργάζομαι радим	σιχαίνομαι гадим се, гнушам
αποχωρίζομαι растајем се	έρχομαι долазим, стижем	σκέφτομαι размишљајем
αρνούμαι одбијам	ερωτεύομαι заљубљен сам	συμπεριφέρομαι понашам се
αστειεύομαι шалим се	εύχομαι желим	συνεννοούμαι слажем се
ασχολούμαι заузет сам	θυμάμαι сећам се	υποπτεύομαι сумњам
αφηγούμαι причам	κάθομαι седим	υπόσχομαι обећавам
βαριέμαι тугујем, бринем се	κατάγομαι потичем	υποψιάζομαι сумњам
βιάζομαι журим	κοιμάμαι спавам	φαίνομαι појављујем се
γίνομαι постајем	μιμούμαι опонашам	φημίζομαι угледан сам
δέχομαι примам, прихватам	ντρέπομαι стидим се	φοβάμαι плашим се
διηγούμαι приповедам	ονειρεύομαι сањам, маштам	φτερνίζομαι кијам
διαμαρτύρομαι протестујем	παραιτούμαι одустајем	χαίρομαι радујем се
ειρωνεύομαι иронизирам	παραπονιέμαι жалим се	χασμουριέμαι зевам
εκδικούμαι светим се	περιποιούμαι стараμ се	χειρίζομαι рукујем
εκμεταλλεύομαι искоришћавам	προσεύχομαι молим се	χρειάζομαι треба ми

Горњи глаголи имају активно значење.

Ο Γιάννης **εργάζεται** στην τράπεζα (= Ο Γιάννης δουλεύει στην τράπεζα).

Јанис ради (запослен је) у банци (= Јанис обавља посао у банци). (102)

Време (Ο χρόνος)

Време показује да се активност или ситуација коју глагол описује смешта:

- у садашњости, то јест истовремено с тренутком у којем говоримо
 - у прошлости, то јест пре тренутка у којем говоримо
 - у будућности, то јест после тренутка у којем говоримо
- Το πρωί ξύπνησα στις 7:00. Јутрос сам се пробудио у 7:00.
 Τώρα κάθομαι στο θρανίο μου. Сада седим у својој школској клупи. (103)
 Το βράδυ θα πάω σινεμά. Вечерас ћу ићи у биоскоп.

Вид (Н όψη)

Вид показује начин на који говорник описује различите етапе једне активности или једног стања.

Имамо три вида:

- **Трајни вид** (εξακολουθητική όψη), који се изражава основном презентом.
 διάβαζα читао сам, διαβάζω читам, θα διαβάζω читаћу, να διαβάζω да читам
 διαβάζ— —ω (104)
 Употребљавамо трајни вид:
 - када желимо да говоримо о развоју, то јест средњој етапи једне активности или једног стања, без да нас интересује њен почетак и крај.
 Χτες ο Πέτρος **διάβαζε** ένα βιβλίο. Јуче је Петар читао једну књигу (не знамо када је Петар почео да чита књигу и такође не знамо да ли је завршио).
 - када говоримо о неодређеном понављању једне активности или једног стања, то јест када нас не интересује да пребројимо колико пута се нешто десило.
 Κάθε Κυριακή **πλένει** το αυτοκίνητό του. Сваке недеље пере свој аутомобил.
 Κάθε φορά που **πήγαινε** εκδρομή еρχόταν στο σπίτι άρρωστος. Сваки пут када је ишао на излет (екскурзију), враћао се кући болестан.
- **Сажети вид** (συνολτική όψη), који се исказује основном аористом.
 διάβασα прочитах, θα διαβάσω прочитаћу, να διαβάσω да прочитам
 διάβασ— —α
 Употребљавамо сажети вид:
 - када говоримо о једној активности или једном стању у њиховој целокупности
 Χτες ο Πέτρος **διάβασε** ένα βιβλίο. Јуче је Петар прочитао једну књигу (знамо да је Петар јуче почео и завршио читање једне целе књиге).
 - када је понављање једне радње или једног стања одређено
Χτύπησε την πόρτα τρεις φορές. Покуцао (позвонио) је на врата три пута. (105)
- **Свршени вид** (συντελεσμένη όψη), који се исказује помоћним глаголом έχω и једним непромењивим обликом глагола, који се формира с основном аористом.
 έχω διαβάσει читао сам
 είχα διαβάσει бејах читао
 θα έχω διαβάσει будем читао
Έχει πλέξει ένα πουλόβερ. Исплео је један џемпер.

Гύρω στις 12 **είχα τελειώσει** το διάβασμα και ετοιμαζόμουν να κοιμηθώ.

Око 12 бејах завршио читање (учење) и спремах се (спремао сам се) да спавам.

Начин и условни изрази (Η έγκλιση και ο δυνητικές εκφράσεις)

Говорник употребљава различите глаголске **начине** да опише један стварни догађај, да изрази неку жељу или да затражи од некога да уради нешто.

- Индикатив (Οριστική)

Када хоћемо да пружимо информације о једном догађају или једном стању, користимо **индикатив**.

Πηγαίνω στο σχολείο. Идем у школу.

Гύρισα στο σπίτι. Вратио сам се кући.

Одричне реченице у индикативу формирају се са **δεν** испред глагола.

Ο Γιάννης **δεν γύρισε** ακόμα. Јанис се још није вратио.

- Конјуктив (Υποτακτική)

Када желимо, предлажемо, молимо или се плашимо нечега, употребљавамо **конјуктив**. Конјуктив се формира са честицама **να** и **ας** и једним глаголским обликом.

Θέλω **να παίξουμε**. Желим да (се) играмо.

Аς τραγουδήσουμε. Да запевамо.

Φοβάμαι **να οδηγήσω** στην Αθήνα. Плашим се да возим у Атини.

Одричне реченице формирају се са **μην**. **Μην** ступа између честице конјуктива и глаголског облика.

Να μην πας στο πάρτι! Не иди (да ниси ишао) на забаву! (106)

- Императив (Προστακτική)

Када хоћемо да затражимо или да захтевамо од некога да уради нешто, користимо **императив**.

Βγες έξω! Излази напоље!

Ανοίξτε τα βιβλία σας! Отворите ваше књиге!

Μάζεψε τα παιχνίδια σου! Покупи своје играчке!

Императив не формира одричне реченице. Негација се у императиву изражава реченицама у конјуктиву, то јест (**να**) **μην** + глагол.

Μην φορέσεις αυτό το παντελόνι. Немој да носиш (не носи) ове панталоне.

Να μην ανοίγεις την πόρτα σε αγνώστους. Не отварај врата непознатима.

- Условни изрази (Δυνητικές εκφράσεις)

Честица **θα** футура и честице **να** и **ας** конјуктива користе се у комбинацији са одређеним глаголским облицима индикатива да изразе жељу, вероватноћу и могућност.

Μακάρι **να έχω περάσει** στις εξετάσεις. Дај Боже да сам прошао на испитима.

Ας κερδίza το λαχείο! Кад бих добио лутрију (премију)!

Θα έχει γυρίσει τώρα, είναι αργά. Биће да се (вероватно се) вратио сада, касно је.

Промена глагола: две конјугације (Κλίση των ρημάτων: οι δύο συζυγίες)

Глаголи се према начину на који се мењају деле на две **конјугације**:

Првој конјугацији (Α' συζυγία) припадају глаголи који се у првом лицу једнине презенте активног облика наглашавају на другом слогу од краја. Ови глаголи завршавају се на –ω.

πλέκω плетем, γράφω пишем, διαβάζω читам

Другој конјугацији (Β' συζυγία) припадају глаголи који се у првом лицу једнине презенте активног облика наглашавају на првом слогу од краја.

(107)

Ови глаголи деле се на две мање групе, глаголе на –άω или –ώ и глаголе само на –ώ.

Прва група

αγαπάω или αγαπώ волим

κολυμπάω или κολυμπώ пливам

Друга група

μπορώ могу

αργώ касним

Основе глагола (Τα θέματα του ρήματος)

Основа глагола показује вид. Сваки глаголски облик формира се или на бази **презентске основе**, која показује трајни вид, или на бази **основе аориста**, која показује сажети вид.

Основа аориста је различита у активном и у пасивном облику.

έ – λυσ – α (од)реших, λύθ – ηκα (од)решен сам

У првој конјугацији основа аориста формира се на бази презентске основе, пратећи одређена правила. У другој конјугацији не постоје правила формирања основе аориста од основе презенте.

Глаголи прве конјугације

Када се основа презенте завршава на вокал или на –ν–, –θ–, –ζ–, основа аориста активног облика формира се са –σ–, док пасивног облика са –στ– или са –θ–.

(108)

основа презента	основа аориста активног облика	основа аориста пасивног облика	примери
самогласник	-σ-	-στ-, -θ-	ακούω чујем > άκουσα чуо сам, ακούστηκα чуо сам се ιδρύω оснивам > θα ιδρύσω основаћу, θα ιδρυθώ бићу основан
-ν-		-στ-, -θ-	λύνω одвезујем > να λύσω да одвежем, να λυθώ да сам одвезан κλείνω затварам > έκλεισα затворих, κλείστηκα бих затворен
-θ-		-στ-	πείθω убеђујем > έπεισα убедих, πείστηκα бих убеђен
-ζ-		-στ-	αναγκάζω приморавам > θα αναγκάσω примораћу, θα αναγκαστώ бићу приморан

Када се основа презента завршава на -κ-, -γ-, -χ-, -σκ-, -χν-, -γγ-, и -ζ-, основа аориста активног облика формира се са -ξ-, док пасивног облика са -χτ-.

основа презента	основа аориста активног облика	основа аориста пасивног облика	примери
-κ-	-ξ-	-χτ-	μπλέκω мрсим > να μπλέξω да замрсим, να μπλεχτώ да сам замршен
-γ-			ανοίγω отварам > θα ανοίξω отворићу, θα ανοιχτώ бићу отворен
-χ-			βήχω кашљем > έβηξα искашљах
-σκ-			διδάσκω подучавам > δίδαξα подучио сам, διδάχτηκα подучен сам
-χν-			ψάχνω трагам > να ψάξω да тражим, να ψαχτώ да сам тражен
-γγ-			σφίγγω стежем > θα σφίξω стегнућу, θα σφιχτώ бићу стегнут
-ζ-			στηρίζω подржавам > στήριξα подржах, στηρίχτηκα подржан сам

(109)

Када се презентска основа завршава на -π-, -β-, -φ-, и -πτ-, основа аориста активног облика формира се са -ψ-, док пасивног облика са -φτ-.

основа презента	основа аориста активног облика	основа аориста пасивног облика	примери
–π–	–ψ–	–φτ–	λείπω одсуствујем > θα λείψω одсуствоваћу
–β–			κρύβω кријем > έκρυψα сакрих, κρύφτηκα скривен сам
–φ–			γράφω пишем > θα γράψω написаћу, θα γραφτώ бићу написан
–πτ–			βλάπτω шкодим > θα βλάψω нашкодићу

Када се презентска основа завршава на –ευ–, основа аориста активног облика формира се са –εψ–, док пасивног облика са –ευτ–.

основа презента	основа аориста активног облика	основа аориста пасивног облика	примери
–ευ–	–εψ–	–ευτ–	παντρεύω венчавам се > πάντρεψα венчах се, παντρεύτηκα бих венчан, венчан сам

(110)

Глаголи друге конјугације

Глаголи друге конјугације формирају основу аориста како следи:

основа аориста активног облика	основа аориста пасивног облика	примери
–ης–	–ηθ–	αγάπησα заволео сам, αγαπήθηκα завољен сам ρώτησα питах, ρωτήθηκα упитан сам θα απαντήσω срећу, θα απαντηθώ бићу сретнут θα χτυπήσω ударићу, θα χτυπηθώ бићу ударен να μετρήσω да измерим, να μετρηθώ да сам измерен πούλησα продах, πουλήθηκα продат сам θα γεννήσω родићу, θα γεννηθώ бићу рођен
–εσ–	–εθ–, –εστ–	φόρεσα обукох, φορέθηκα обучен сам να καλέσω да позовем, να καλεστώ да сам позван θα διαιρέσω поделићу, θα διαιρεθώ бићу подељен μύορεσα могао сам χώρεσα стадох (сместих се)

–ασ–	–αστ–	κρέμασα обесио сам, креμάστηκα обешен сам να ξεχάσω да заборавам, να ξεχαστώ да сам забораваљен θα χαλάσω оштетићу, разменићу, раситнићу πέρασα прођох, περάστηκα пређен сам θα πεινάσω бићу гладан δίψασα ожедних κέρασα почастих, κεράστηκα почашћен сам
–ηξ–	–ηχτ–	τράβηξα одвукох, τραβήχτηκα одвучен сам θα φυσήξω дуваћу να βουτήξω да роним, να βουτηχτώ да сам потопљен
–αξ–	–αχτ–	πέταξα полетео сам, πετάχτηκα избачен сам θα φυλάξω чуваћу, θα φυλαχτώ бићу чуван κοίταξα прегледах, κοιτάχτηκα прегледан сам

Највише глагола друге конјугације формира основу аориста активног облика са –ης– а пасивног облика са –ηθ–.

(111)

Времена глагола у индикативу (Οι χρόνοι του ρήματος στην οριστική)

У индикативу, време у комбинацији са видом ствара глаголска времена.

Време			Вид
<i>прошлост</i>	<i>садашњост</i>	<i>будућност</i>	
имперфект	презент	трајно будуће време	трајни
аорист		сажети футур	сажети
плусквамперфекат	перфекат	свршено будуће време	свршени

Вид се препознаје:

- у основи глагола
ανοίγω отварам > **άνοιξα** отворих
- у формацијама **έχω/ είχα/ θα έχω** + глаголски облик
έχω ανοίξει отворио сам

Време се препознаје:

- у наставку глагола
ανοίγω отварам > **άνοιξα** отворих
- у честици **θα**
θα ξυπνήσω пробудићу се
- у времену помоћног глагола **έχω**

садашњост:	έχω	πάει εκδρομή	ишао сам на излет
прошлост:	είχα	πάει εκδρομή	бејах ишао на излет
будућност:	θα έχω	πάει εκδρομή	будем ишао на излет

- у промени положаја нагласка
διαβάζω читам > διάβασα прочитах
- у слогу ε– који се додаје глаголу (аугментација)
γράφω пишем > έγραψα написах

Аугмент (αύξηση) се употребљава за формирање аориста и имперфекта. Када глаголи имају два слога, додаје им се на почетак још један слог, ε–, (112) на који долази нагласак. Аугмент се не задржава када наставак глагола има више од једног слога.

έγραψ –α написах али γράψ –αμε написасмо

Глаголи θέλω хоћу, желим и ξέρω знам у имперфекту узимају аугмент η–.

ξέρω знам > ήξερα сазнао сам
θέλω хоћу > ήθελα хтео сам

Да бисмо формирали аорист и имперфект многих глагола који су сложени с предлозима, стављамо аугмент ε– између предлога и глагола. У овом случају завршни вокал предлога се губи, изузев из предлога περί око и про пре.

υπο – γράφω пот – писујем > υπ – έγραψα потписах, υπ – έγραφα потписивах
αντι – γράφω пре – писујем > αντ – έγραψα преписах, αντ – έγραφα преписивах
али
περι – γράφω о – писујем > περι – έγραψα описах, περι – έγραφα описивах

Презент (Ο ενεστώας)

Користимо презент да бисмо говорили о једном догађају или једном стању:

- који се дешавају у тренутку у којем говоримо
Ο Γιάννης **βλέπει** τηλεόραση. Јанис гледа телевизију.
Η Μαρία **ετοιμάζεται** για το σχολείο. Марија се припрема за школу.
- који се састоје од обичаја или су нека универзална истина
Πάντα **πλένω** τα χέρια μου πριν το φαγητό. Увек перем своје руке пре јела.
Η γη **γυρίζει** γύρω από τον ήλιο. Земља се окреће око Сунца.
- који су почели у прошлости, али се настављају у садашњости
Γράφει αυτό το βιβλίο εδώ και δύο χρόνια. Пише ову књигу има већ две године.
Εργάζεται σε αυτή την εταιρία από το 1996. Ради у овој компанији од 1996. (113)

Да бисмо формирали презент:

- Употребљавамо презентску основу
 δέν–
 αγαπ–
 ενοχλ–
- Додајемо наставке презента
 δέν– ω везујем δέν– ομαι (πο)везујем се
 αγαπ– άω/ ώ волим αγαπ– ιέμαι вољен сам
 ενοχλ– ώ ометам ενοχλ– ούμαι досађујем се, мучим, ометам се

Активни облик (Н ενεργητική φωνή)

Глаголи прве конјугације мењају се као следећи:

Једнина
δένω (πο)везујем
δένεις
δένει
Μножина
δένουμε
δένετε
δένουν(ε)

Глаголи друге конјугације мењају се као следећи:

Прва група	Друга група
αγαπάω/ αγαπώ волим	ενοχλώ сметаμ
αγαπάς	ενοχλείς
αγαπάει/ αγαπά	ενοχλεί
αγαπάμε	ενοχλούμε
αγαπάτε	ενοχλείτε
αγαπούν/ αγαπάνε	ενοχλούν(ε)

(114)

Глаголи ακούω чујем, τρώω једем, λέω говорим, πάω идем, κλαίω плачем, φταίω грешим, крив сам, καίω печем и σπάω ломим, разбијам мењају се на другачији начин:

ακούω чујем	τρώω једем	κλαίω плачем	πάω идем
ακούς	τρώς	κλαις	πας
ακούει	τρώει	κλαίει	πάει
ακούμε	τρώμε	κλαίμε	πάμε
ακούτε	τρώτε	κλαίτε	πάτε
ακούν(ε)	τρώνε	κλαίνε	πάνε

Пасивни облик (Η παθητική φωνή)

Глаголи прве конјугације мењају се као следећи:

πλένομαι перем се
πλένεσαι
πλένεται
πλενόμαστε
πλένεστε/ πλενόσαστε
πλένονται

Глаголи ακούω чујем, τρώω једем, λέω говорим, κλαίω плачем и καίω печем формирају презент пасивног облика са једним –γ– испред наставка –ομαι.

λέ – γ – ομαι

Глаголи друге конјугације мењају се као следећи:

Прва група	Друга група
αγαπιέμαι вољен сам, волим се	ενοχλούμαι досађујем се, мучим се
αγαπιέσαι	ενοχλείσαι
αγαπιέται	ενοχλείται
αγαπιόμαστε	ενοχλούμαστε
αγαπιέστε / αγαπιόσαστε	ενοχλείστε
αγαπιούνται	ενοχλούνται

(115)

Глаголи на –άμαι, то јест κοιμάμαι спавам, φοβάμαι плашим се, θυμάμαι сећам се и λυπάμαι тугујем мењају се на другачији начин:

κοιμάμαι спавам
κοιμάσαι
κοιμάται
κοιμόμαστε
κοιμάστε/ κοιμόσαστε
κοιμούνται

Аорист (Ο αόριστος)

Када желимо да у њеној целокупности опишемо једну активност или једну ситуацију која је смештена у прошлости, користимо аорист.

Χθες το βράδυ **είδα** μια ωραία ταινία στην τηλεόραση.
Јуче увече одгледах један леп филм на телевизији.

Χάθηκε ο σκύλος μας. Наш пас се изгубио.

Активни облик

Да бисмо формирали аорист следимо три правила:

- Користимо основу аориста активног облика:
αγοράζω купујем > αγοράσ–
κρύβω кријем > κρυψ–
ρωτάω питам > ρωτηс–
- Стављамо наставке аориста:
αγορασ– **α**
κρυψ– **α**
ρωτηс– **α**
- Стављамо нагласак на трећи слог од краја:
αγόρασα купих
ρώτησα (у)питах (116)

Када глагол има само два слога и не постоји слог за улазак нагласка, додајемо трећи слог, ε–, испред основе.

έ – κρυψα сакрих

Глаголи прве и друге конјугације мењају се као следећи:

Прва конјугација		Друга конјугација
έλυσ α одвезах, реших	άνοιξ α отворих	τραγούδη α запевах
έλυσ ες	άνοιξ ες	τραγούδη ες
έλυσ ε	άνοιξ ε	τραγούδη ε
λύσ αμε	ανοίξ αμε	τραγουδή αμε
λύс ατε	ανοίξ ατε	τραγουδή ατε
έλυσ αν / λύс ανε	άνοιξ αν / ανοίξ ανε	τραγούδηс αν / τραγουδήс ανε

Пасивни облик

Аорист пасивног облика састоји се од:

- основе аориста пасивног облика
- –ηс–
- наставака аориста пасивног облика

Прва конјугација

σηκώθ–	–ηκ–	– α	устадох
κοιτάχτ–	–ηκ–	– α	по(пре)гледах се
κρύφτ–	–ηκ–	– α	сакрих се
κουρεύτ–	–ηκ–	– α	ошишах се

(117)

Друга конјугација

αγαπήθ–	–ηκ–	– α	завољен сам
διαιρέθ–	–ηκ–	– α	раздвојен (подељен) сам
γελάστ–	–ηκ–	– α	био сам насмејан
πετάχτ–	–ηκ–	– α	избачен сам

Глаголи прве и друге конјугације мењају се на исти начин:

Прва конјугација	Друга конјугација
σηκώθηκα устадох, дигох се	αγαπήθηκα завољен сам
σηκώθηκες	αγαπήθηκες
σηκώθηκε	αγαπήθηκε
σηκωθήκαμε	αγαπηθήκαμε
σηκωθήκατε	αγαπηθήκατε
σηκώθηκαν/ σηκωθήκανε	αγαπήθηκαν/ αγαπηθήκανε

Као и у аористу активног облика, тако и у аористу пасивног облика нагласак се увек налази на трећем слогу од краја.

(118)

Имперфект (Ο παρατατικός)

Када желимо да говоримо о једној активности или стању који се налазе у развоју или се понављају учестало у прошлости, користимо **имперфект**.

Χθες **έπαιζα** στην αυλή όλη την ημέρα.

Јуче се играх (играо сам се) у дворишту цео дан.

Πέρσι **πήγαινε** στη Θεσσαλονίκη κάθε μήνα.

Прошле године иђаше (ишао је) у Солун сваког месеца.

Имперфект се употребљава са прилозима који показују трајање и понављање као доњи:

κάθε μέρα/ μήνα/ χρόνο сваког дана/ месеца/ године

όλο το πρωί/ το βράδυ/ το χρόνο цело јутро/ вече/ године (све време)

συνέχεια непрекидно

πάντα увек

συχνά често

τακτικά редовно, учестало

σπάνια ретко

Активни облик

Глаголи прве конјугације

Да бисмо формирали имперфект следимо два правила:

- На основу презента додајемо наставке имперфекта:
λύνω одвезујем > λυν– > λυν– **α**
χορεύω плешем, играм > χορευ– > χορευ– **α**
- Стављамо нагласак на трећи слог од краја:
χόρευα плесах, играх, играо сам

Када глагол има само два слога и не постоји слог за улазак нагласка, додајемо трећи слог, ε–, испред основе.

έ – λυα одвезивах, одвезивао сам

(119)

Имперфект има исте наставке са аористом:

αγόραζ α куповах
αγόραζ εις
αγόραζ ε
αγοράζ αμε
αγοράζ ατε
αγόραζ αν / αγοράζ ανε

Глаголи ακούω чујем, τρώω једем, λέω говорим, κλαίω плачем, φταίω грешим, крив сам, καίω печем формирају имперфект са једним –γ– испред наставка:

ἀκούγα слушах
 ἐτρώγα једох
 ἔλεγα говорих
 ἐκλαιγα плаках
 ἐφταιγα греших
 ἐκαίγα горех, горео сам

Глаголи друге конјугације

Имперфект глагола друге конјугације састоји се од:

- презентске основе
- –οὖς–
- наставака имперфекта

ἀγαπ–	–οὖς–	–α	волах
ενοχλ–	–οὖς–	–α	сметах, досађивах, прекидах

(120)

Имперфект има исте наставке са аористом, али се наставак налази на истом слогу у свим лицима (на –οὖ–):

Прва група	Друга група
ἀγαπούσα волах	ενοχλούσα ометах
ἀγαπούσεῖς	ενοχλούσεῖς
ἀγαπούσε	ενοχλούσε
ἀγαπούσαμε	ενοχλούσαμε
ἀγαπούσατε	ενοχλούσατε
ἀγαπούσαν(ε)	ενοχλούσαν(ε)

У свакодневном говору глаголи прве групе формирају имперфект са основом презенте и –αγα.

Ο Γιάννης **μύλαγε** συνέχεια μέσα στην τάξη. Јанис је непрекидно причао у разреду.

Овај имперфект мења се као аорист; нагласак се, наиме, увек налази на трећем слогу од краја:

μύλαγα причах
 μύλαγες
 μύλαγε
 μιλάγαμε
 μιλάγατε
 μύλαγαν / μιλάγανε

(121)

Пасив

Имперфект се формира са презентском основом и наставцима имперфекта пасива.

πλεν- –όμουν прах се (прао сам се)

αγαπ- –ιόμουν волех се (волео сам се)

Прва конјугација	Друга конјугација
	Прва група
πλενόμουν прах се	αγαπιόμουν волех се
πλενόσουν	αγαπιόσουν
πλενόταν	αγαπιόταν
πλενόμασταν	αγαπιόμασταν
πλενόσασταν	αγαπιόσασταν
πλένονταν/ πλενόntonуσαν	αγαπιόνταν / αγαπιόνtonуσαν

Имперфект глагола друге групе не користи се много често. Мења се како следи:

Друга конјугација
Друга група
κινούμουν кретах се
κινούσουν
κινούνταν
κινούμασταν
κινούσασταν
κινούνταν

(122)

Имперфект глагола на –άμαι формира се и мења као имперфект глагола прве конјугације.

κοιμάμαι спавам > κοιμόμουν спавах

Сажети футур (Ο συνοπτικός μέλλοντας)

Када желимо да у њеној целокупности опишемо једну активност или једну ситуацију која се смешта у будућност, користимо **сажети футур**.

Аύριο **θα καθαρίσω** το δωμάτιό μου. Сутра ћу очистити своју собу.

Актив

Сажети футур састоји се од:

- честице θα

- једног глаголског облика, који се формира с основном аориста и наставака презента глагола попут γράφω (активни облик, прва конјугација)
θα δέσ- —ω— везаћу

Глаголи прве и друге конјугације мењају се на исти начин:

Прва конјугација	Друга конјугација
θα δέσσω везаћу	θα πετάξω полетећу
θα δέσεις	θα πετάξεις
θα δέξει	θα πετάξει
θα δέσσουμε	θα πετάξουμε
θα δέσετε	θα πετάξετε
θα δέσουν(ε)	θα πετάξουν(ε)

(123)

Неправилни глаголи који се у футуру наглашавају на првом слогу од краја (θα πω причаћу, θα δω видећу, θα βγω изаћи ћу, θα μπω ући ћу, θα ανεβώ попећу се, θα κατεβώ спустићу се, θα βρω наћи ћу) мењају се као следећи:

θα δω видећу
θα δεις
θα δει
θα δούμε
θα δείτε
θα δουν/ θα δούνε

Пасив

Сажети футур пасивног облика састоји се од:

- честице θα
- једног глаголског облика, који се формира с основном аориста и наставцима презента глагола попут ενοχλώ (активни облик, друга група друге конјугације)
θα σηκωθ- —ω— бићу подигнут

Глаголи прве и друге конјугације мењају се на исти начин:

Прва конјугација	Друга конјугација
θα σηκωθώ бићу подигнут	θα αγαπηθώ бићу вољен
θα σηκωθείς	θα αγαπηθείς
θα σηκωθεί	θα αγαπηθεί
θα σηκωθούμε	θα αγαπηθούμε
θα σηκωθείτε	θα αγαπηθείτε
θα σηκωθούν(ε)	θα αγαπηθούν(ε)

(124)

Сажети футур је у говору много уобичајенији од трајног будућег времена.

Трајно будуће време (ο εξακολουθητικός μέλλοντας)

Када желимо да говоримо о једној радњи која ће се догађати непрекидно или учестало у будућности, користимо **трајно будуће време**.

Θα παίζω όλο το καλοκαίρι. Играћу се целог лета.

Да бисмо формирали ово време користимо **θα** и презент глагола.

θα ανοίγω отвараћу, θα τραβάω вући ћу,

θα κοιμάμαι спаваћу, θα ντύνομαι облачићу се

Трајно будуће време употребљава се са прилозима који показују трајање и понављање, попут доњих:

κάθε μέρα/ μήνα/ χρόνο сваког дана/ месеца/ године

όλο το πρωί/ το βράδυ/ το χρόνο цело јутро/ вече/ године (све време)

συνέχεια непрекидно

πάντα увек

συχνά често

τακτικά редовно, учестало

σπάνια ретко

(125)

Актив

Прва конјугација	Друга конјугација	
	Прва група	Друга група
θα δένω везиваћу	θα αγαπάω/ θα αγαпώ волећу	θα ενοχλώ ометаћу
θα δένεις	θα αγαπάς	θα ενοχλείς
θα δένει	θα αγαπάει/ θα αγαπά	θα ενοχλεί
θα δένουμε	θα αγαπάμε	θα ενοχλούμε
θα δένετε	θα αγαπάτε	θα ενοχλείτε
θα δένουν(ε)	θα αγαπούν/ θα αγαπάνε	θα ενοχλούν(ε)

Пасив

Прва конјугација	Друга конјугација	
	Прва група	Друга група
θα πλένομαι праћу се	θα αγαπιέμαι волећу се	θα ενοχλούμαι досађиваћу се
θα πλένεσαι	θα αγαπιέσαι	θα ενοχλείσαι
θα πλένεται	θα αγαπιέται	θα ενοχλείται
θα πλενόμαστε	θα αγαπιόμαστε	θα ενοχλούμαστε
θα πλένεστε/ θα πλενόσαστε	θα αγαπιέστε/ θα αγαπιόσαστε	θα ενοχλείστε
θα πλένονται	θα αγαπιούνται	θα ενοχλούνται

Перфекат (Ο παρακείμενος)

Перфекат се користи када желимо да говоримо:

- о једној активности која је довршена у прошлости а њени резултати делују (важе) у садашњости
Έχω μαγειρέψει κρέας με μακαρόνια. (δηλαδή υπάρχει κρέας με μακαρόνια για να φάμε)
 Скувао сам месо с макаронама. (то јест постоји месо с макаронама да једемо)
Έχουν γραφτεί ολόκληρες βιβλιοθήκες για το έγκλημα αυτό. Написали су читаве књиге о овом злочину. (126)
- о једном искуству које смо имали у прошлости
Έχω φάει παγωτό με γεύση μπανάνα. Јео сам сладолед с укусом банане.
 Ο Γιάννης **έχει πάει** πολλές φορές στη Θάσο. Јанис је ишао много пута на Тасос.
 Δεν **έχω βρεθεί** ποτέ σε τέτοια θέση. Никада се нисам нашао у таквом положају.

Не можемо да користимо перфекат када у реченици постоје речи или фразе које показују када се тачно нешто догодило. У овом случају употребљавамо аорист.

Χθες πήγαμε σινεμά (а не έχουμε πάει). Јуче одосмо у биоскоп.

Перфекат се формира са έχω у презенту и једним непромењивим глаголским обликом. Непромењиви глаголски облик се у активу формира са основом аориста активног облика и наставком –ει, без нагласка.

γράφω пишем	>	έχω	γράψ–ει написао сам
διαβάζω читам	>	έχω	διαβάς–ει прочитао сам

Непромењиви глаголски облик се у пасиву формира са основом аориста пасивног облика и наставком –εί са нагласком.

σηκώνομαι дижем се	>	έχω	σηκώθ–εί устао сам
αγαπιέμαι волим се	>	έχω	αγαπηθ–εί волео сам се, био сам вољен

Перфекат се мења на исти начин у првој и другој конјугацији, у активном и пасивном облику:

Активни облик		Пасивни облик	
έχω	αγαπήσει волео сам	έχω	αγαπηθεί волео сам се, био сам вољен
έχεις		έχεις	
έχει		έχει	
έχουμε		έχουμε	
έχετε		έχετε	
έχουν(ε)		έχουν(ε)	

(127)

Уместо перфекта, више пута можемо да употребимо аорист, без велике разлике у значењу. Насупрот томе, у многим реченицама перфекат не може да замени аорист.

Έχεις καθαρίσει το δωμάτιό σου; Очистио си своју собу? (Јеси ли очистио своју собу?)

Καθάρισες το δωμάτιό σου; Очистио си своју собу?

Плусквамперфекат (Ο υπερσυντέλικος)

Плусквамперфекат се користи када желимо да говоримо:

- о једној активности која је довршена у прошлости пре неке друге активности која се и сама десила у прошлости.

Η Μαρία **είχε φύγει**, πριν έρθει ο Γιώργος.

Марија бејаше отишла, пре него што је Јоргос стигао.

Όταν γύρισαν οι γονείς του, ο Γιάννης **είχε διαβάσει** τα μαθήματά του.

Када су се његови родитељи вратили, Јанис беше научио своје лекције.

Όταν έφτασε η βοήθεια, το πλοίο **είχε βυθιστεί**.

Када је стигла помоћ, брод је био потонуо.

- о једној активности која се десила у далекој прошлости.

Είχα βρει κάποτε στο δρόμο ένα πορτοφόλι.

Некада бејаш нашао на путу један новчаник.

Ο πατέρας του **είχε παντρευτεί** νέος και **είχε αποκτήσει** τρία παιδιά.

Његов отац бејаше се оженио млад и бејаше добио три детета.

Формира се са έχω у имперфекту и непромењивим глаголским обликом на –ει/ –εί, с којим се формира и перфекат.

γράφω пишем > είχα γράψ–ει бејах писао

διαβάζω читам > είχα διαβάσ–ει бејах читао

σηκώνομαι устајем > είχα σηκωθ–εί бејах устао

αγαπιέμαι волим се > είχα αγαπηθ—εί βεјах се волео (128)

Мења се на исти начин у првој и другој конјугацији, у активном и пасивном облику:

Активни облик		Пасивни облик	
είχα	αγαπήσει βεјах волео	είχα	αγαπηθεί βεјах вољен
είχες		είχες	
είχε		είχε	
είχαμε		είχαμε	
είχατε		είχατε	
είχαν(ε)		είχαν(ε)	

Свршено будуће време (Ο συντελεσμένος μέλλοντας)

Свршено будуће време употребљава се када говоримо о једној активности која ће бити довршена пре неке друге у будућности.

Μέχρι τη μέρα των εξετάσεων **θα έχω διαβάσει** πολύ.

До дана испита научићу (прочитаћу) много.

Ως την ώρα του φαγητού **θα έχουμε γυρίσει** από τη θάλασσα.

До времена ручка (вечере) вратићемо се с мора.

Η κυβέρνηση ελπίζει ότι μέχρι το τέλος του χρόνου **θα έχει λυθεί** το πρόβλημα.

Влада се нада да ће до краја године решити проблем.

Формира се са έχω у футуру и непромењивим глаголским обликом на —ει/ —εί, с којим се формирају перфекат и плусквамперфекат.

γράφω пишем > θα έχω γράψ—ει написаћу

διαβάζω читам > θα έχω διαβάσ—ει прочитаћу

σηκώνομαι дижем се > θα έχω σηκωθ—εί устаћу

αγαπιέμαι волим се > θα έχω αγαπηθ—εί заволећу се (129)

Мења се на исти начин у првој и другој конјугацији, у активном и пасивном облику:

Активни облик		Пасивни облик	
θα έχω	γράψει написаћу	θα έχω	γραφτεί бићу написан
θα έχεις		θα έχεις	
θα έχει		θα έχει	
θα έχουμε		θα έχουμε	
θα έχετε		θα έχετε	
θα έχουν(ε)		θα έχουν(ε)	

Конјуктив (Η υποτακτική)

Када желимо, предлажемо, молимо се или се плашимо нечега, употребљавамо **конјуктив**. Конјуктив се формира са честицама **να** и **ας** и једним глаголским обликом.

- Облик конјуктива **να** + глагол користи се најчешће после одређених глагола или израза:
Θέλω **να έρθω** στο χορό. Желим да дођем на плес (бал, игранку).
Απαγορεύεται **να μιλάμε** στον οδηγό.
Забрањено је да говоримо возачу (да разговарамо с возачем).
Άρχισε **να λέει** ιστορίες. Почео је да прича приче.
Πρέπει **να μαζέψουμε** τα παιχνίδια μας. Треба да скупимо наше играчке.
Είναι δύσκολο **να θυμάμαι** όλους τους κανόνες.
Тешко је да се сетим свих тих правила.
- Конјуктив може да се употребљава сам у реченици (и са честицом **να** и са честицом **ας**). У овом случају:
 - изражава жељу (молбу, молитву)
Μακάρι **να περάσω** στις εξετάσεις! Дај Боже да прођем на испитима!
Ας μην βρέξει αύριο, **να** πάμε εκδρομή!
(Само) да не пада киша сутра, да идемо на излет!
Μακάρι **να έχει γυρίσει**! Дај Боже да се вратио!
 - изражава заповест или наговарање
Να φας το φαγητό σου αμέσως! Да једеш своје јело одмах!
Ας πάμε σινεμά απόψε. Да идемо у биоскоп вечерас.
Να μην βγεις στην αυλή. Не излази у двориште. (130)
 - користимо га у питањима да изразимо сумњу, да узмемо дозволу за нешто или да предложимо нешто
Πού **να πήγε** ο Γιώργος; Где да иде Јоргос?
Να βγω λίγο έξω; Да изађем мало напоље?
Να πάμε σινεμά απόψε; Да идемо у биоскоп вечерас?

Конјуктив нема време. Његови глаголски облици формирају се само са основом вида.

Вид (Όψη)	Начин (Έγκλιση)
сажети (συνοπτική)	сажети конјуктив (συνοπτική υποτακτική)
трајни (εξακολουθητική)	трајни конјуктив (εξακολουθητική υποτακτική)
свршени (συντελεσμένη)	свршени конјуктив (συντελεσμένη υποτακτική)

Сажети конјуктив (Η συνοπτική υποτακτική)

Сажети конјуктив употребљава се када желимо да говоримо о једној активности у њеној целокупности, а да нас не интересује њено трајање, или када је понављање активности одређено.

Αποφάσισα **να αλλάξω** δουλειά. Одлучио сам да променим посао.

Πρέπει **να γράψω** αυτή την πρόταση δέκα φορές.

Треба да напишем ову реченицу десет пута.

После одређених глагола и израза стављамо само сажети конјуктив. Најчешћи од ових су следећи:

πάω идем	ακόμη још	είναι η σειρά μου мој је ред
αργώ касним	παρά λίγο замало	είναι ώρα време је
ετοιμάζομαι спремам се	παρά τρίχα за длаку	δεν βλέπω την ώρα не гледам време
βιάζομαι журим (се)		
κοντεύω приближавам се		
περιμένω чекам (131)		

Γλίστρησε και πήγε **να πέσει**. Оклизнуо се и кренуо да падне.

Σήμερα είναι η σειρά σου **να πας** βόλτα το σκύλο.

Данас је твој ред да идеш да шеташ пса.

Αχ! Παραλίγο **να πέσω**. Αх! Замало да паднем.

Δεν θα αργήσω **να φύγω**. Нећу закаснити да одем.

Βράδιασε και ακόμη **να γυρίσει**. Заноћио је и још да се врати.

Сажети конјуктив је у говору много уобичајенији од трајног конјуктива.
--

АКТИВ

Сажети конјуктив формира се са честицама **να** или **ας** и једним глаголским обликом, који се ослања на основу аориста активног облика.

να или аς δέσ— —ω

Сажети конјуктив личи на сажети футур активног облика, само што уместо θα постоји να .
--

(132)

Сажети конјуктив мења се као следећи:

Прва конјугација	Друга конјугација
να δέσω да вежем	να πετάξω да полетим
να δέσεις	να πετάξεις
να δέσει	να πετάξει
να δέσουμε	να πετάξουμε
να δέσετε	να πετάξετε
να δέσουν(ε)	να πετάξουν(ε)

Пасив

Сажети конјуктив формира се са честицама να или ας и једним глаголским обликом, који се ослања на основу аориста пасивног облика.

να или ας σηκωθ— —ώ

Сажети конјуктив личи на сажети футур пасивног облика, само што уместо θα постоји να.

Сажети конјуктив мења се као следећи:

Прва конјугација	Друга конјугација
να σηκωθώ да устанем	να αγαπηθώ да се заволим, да сам завољен
να σηκωθείς	να αγαπηθείς
να σηκωθεί	να αγαπηθεί
να σηκωθούμε	να αγαπηθούμε
να σηκωθείτε	να αγαπηθείτε
να σηκωθούν(ε)	να αγαπηθούν(ε)

(133)

Трајни конјуктив (Η εξακολουθητική υποτακτική)

Користимо **трајни конјуктив** за неку активност којој желимо да нагласимо трајање или за једну активност која се понавља.

Υπόσχομαι να σου **τηλεφωνώ** κάθε μέρα.
Обећавам да ћу да ти телефонирам сваки дан.

После одређених глагола стављамо само трајни конјуктив. Ови глаголи су следећи:

ευχαριστιέμαι захваљујем се	αρχίζω почињем	βλέπω гледам
στενοχωριέμαι бринем се	ξεκινάω полазим	ακούω слушавам

χαίρομαι радујем се	сυνεχίζω настављам	φαίνομαι видим се, изгледам
με εκνευρίζει нервира ме	εξακολουθώ настављам	δείχνω показујем
μου αρέσει свиђа ми се	σταματάω σταјем	μαθαίνω учим
κουράζομαι умарам се	παύω прекидам	ξέρω знам
	συνηθίζω навикавам се	

Μου αρέσει **να παίζω** μπάσκετ. Свиђа ми се да играм баскет.

Άρχισε **να δουλεύει** σε αυτή την επιχείρηση πριν από δύο μήνες.
Почео је да ради у овом предузећу пре два месеца.

Είδα τη Μαρία **να κλαίει**. Видех Марију да плаче.

Трајни конјуктив формира се на исти начин код глагола прве и друге конјугације, у активном и пасивном облику. Да га формирамо користимо **να** и презент глагола.

να ακούω да слушам, **να** αγαπάω да волим

να κοιμάμαι да спавам, **να** ντύνομαι да се облачим (134)

Актив

Прва конјугација	Друга конјугација	
	Прва група	Друга група
να δένω да везујем	να αγαπάω/ να αγαπώ да волим	να ενοχλώ да ометам
να δένεις	να αγαπάς	να ενοχλείς
να δένει	να αγαπάει/ να αγαπά	να ενοχλεί
να δένουμε	να αγαπάμε	να ενοχλούμε
να δένετε	να αγαπάτε	να ενοχλείτε
να δένουν(ε)	να αγαπούν/ να αγαπάνε	να ενοχλούν(ε)

Пасив

Прва конјугација	Друга конјугација	
	Прва група	Друга група
να πλένομαι да се перем	να αγαπιέμαι да се волим	να ενοχλούμαι да се ометам
να πλένεσαι	να αγαπιέσαι	να ενοχλείσαι
να πλένεται	να αγαπιέται	να ενοχλείται
να πλενόμαστε	να αγαπιόμαστε	να ενοχλούμαστε
να πλένεστε/ να πλενόσαστε	να αγαπιέστε/ να αγαπιόσαστε	να ενοχλείστε
να πλένονται	να αγαπιούνται	να ενοχλούνται

Свршени конјуктив (Η συντελεσμένη υποτακτική)

Свршени конјуктив употребљавамо да нагласимо резултат (исход) једне активности.

Να έχεις τελειώσει μέχρι το μεσημέρι! Да си завршио до поднева!

Свршени конјуктив формира се на исти начин код глагола прве и друге конјугације, у активном и у пасивном облику. Да га формирамо користимо **να** и перфекат глагола.

να έχω ακούσει да сам чуо, να έχω αγαπήσει да сам волео

να έχω κοιμηθεί да сам се успавао, να έχω ντυθεί да сам се обукао (135)

Актив

Прва конјугација	Друга конјугација	
	Прва група	Друга група
να έχω δέσει да сам везао	να έχω αγαπήσει да сам волео	να έχω ενοχλήσει да сам ометао
να έχεις δέσει	να έχεις αγαπήσει	να έχεις ενοχλήσει
να έχει δέσει	να έχει αγαπήσει	να έχει ενοχλήσει
να έχουμε δέσει	να έχουμε αγαπήσει	να έχουμε ενοχλήσει
να έχετε δέσει	να έχετε αγαπήσει	να έχετε ενοχλήσει
να έχουν δέσει	να έχουν αγαπήσει	να έχουν ενοχλήσει

Пасив

Прва конјугација	Друга конјугација	
	Прва група	Друга група
να έχω πλυθεί да сам се опрао	να έχω αγαπηθεί да сам се в.	να έχω ενοχληθεί да сам се о.
να έχεις πλυθεί	να έχεις αγαπηθεί	να έχεις ενοχληθεί
να έχει πλυθεί	να έχει αγαπηθεί	να έχει ενοχληθεί
να έχουμε πλυθεί	να έχουμε αγαπηθεί	να έχουμε ενοχληθεί
να έχετε πλυθεί	να έχετε αγαπηθεί	να έχετε ενοχληθεί
να έχουν πλυθεί	να έχουν αγαπηθεί	να έχουν ενοχληθεί

Императив (Η προστακτική)

Императив се користи:

- да затражимо од некога да уради нешто или да дамо једно наређење
Άνοιξε το παράθυρο. Отвори прозор.
Σηκωθείτε. Είναι ώρα για το σχολείο. Дижите се (устаните). Време је за школу.
- да дамо једно упутство
Ρίξτε σε ένα μπολ το λάδι και το λεμόνι και **ανακατέψτε** τα.

Убаците у једну чинију уље и лимун и промешајте их.

- да дамо један савет

Πλένετε πάντα τα λαχανικά με πολύ νερό. Перите увек поврће с много воде. (136)

Налазимо га само у другом лицу једнине и множине.

Императив нема време. Његови облици формирају се само са основом трајног и сажетог вида.

Вид	Начин
сажети (συνολτική)	сажети императив (συνολτική προστακτική)
трајни (εξακολουθητική)	трајни императив (εξακολουθητική προστακτική)

Сажети императив (Η συνολτική προστακτική)

Када желимо да затражимо од некога да уради нешто овог тренутка или одређени број пута, употребљавамо **сажети императив**.

Άνοιξε την πόρτα. Отвори врата.

Γράψε πέντε ορές τη λέξη «οικογένεια». Напиши пет пута реч „породица“.

Актив

Сажети императив формира се на исти начин за глаголе прве и друге конјугације. Да га формирамо:

- Употребљавамо основу аориста активног облика.
προσέχω пазим > προσεξ–
λύνω (од)решавам > λυσ–
φοράω носим > φορεσ–
- Додајемо наставке императива, –ε за једнину и –τε за множину.

Једнина	Множина
προσεξ – ε	προσεξ – τε
λυσ – ε	λυσ – τε
φορεσ – ε	φορεσ – τε

(137)

- У другом лицу једнине, ако глагол има више од два слога, стављамо нагласак на трећи слог од краја. У другом лицу множине увек стављамо нагласак на други слог од краја.

Једнина	Множина
πρόσεξε пази	προσέξτε пазите
λύσε овежи, реши	λύστε одвежите, решите
φόρεσε носи	φορέστε носите

Πρόσεξε! Παзи!

Προσέξτε! Пазите! (138)

Неки глаголи формирају сажети императив на другачији начин:

Презент	Сажети императив
ανεβαίνω пењем се αφήνω остављам βγαίνω излазим βρίσκω налазим έρχομαι долазим κάθομαι седим κατεβαίνω спуштам се λέω говорим μπαίνω улазим πίνω пијем τρώω једем	ανέβα пењи се – ανεβείτε пењите се άσε/ άφησε остави – αφήστε оставите βγες изађи – βγείτε изађите βρες нађи – βρείτε нађите έλα дођи – еλάτε дођите κάθισε/ κάτσε седи – καθίστε седите κατέβα спусти се, сиђи – κατεβείτε сиђите πες кажи – πείτε кажите μπες уђи – μπείτε уђите πιες пиј – πιείτε пијте φάε једи – φάτε једите

Пасив

Сажети императив пасивног облика формира се на исти начин за глаголе прве и друге конјугације. Да га формирамо:

- Користимо основу аориста активног облика за једину и основу аориста пасивног облика за множину.

Једнина	Множина
ντυσ– παντρεψ– τραβηξ– κρατησ–	ντυθ– παντρευτ– τραβηχτ– κρατηθ–

(139)

- Стављамо наставак –ου у једнини и наставак –είτε у множини.

Једнина	Множина
ντυσ – ου παντρεψ – ου τραβηξ – ου κρατησ – ου	ντυθ – ειτε παντρευτ – ειτε τραβηχτ – ειτε κρατηθ – ειτε

- Увек стављамо нагласак на други слог од краја.

Једнина	Множина
ντύσου обуци се παντρέψου ожени (удај) се τραβήξου вуци се κρατήσου држи се	ντυθείτε обуците (се) παντρευτείτε венчајте се τραβηχτείτε вуците се κρατηθείτε држите се

Трајни императив (Η εξακολουθητική προστακτική)

Када желимо да затражимо од некога да уради нешто трајно (непрекидно) или више пута, користимо **трајни императив**.

Πίνε πολλούς χυμούς γιατί κάνουν καλό στην υγεία.

Пиј много сокова зато што чине добро здрављу.

Понекад се трајни императив користи уместо сажетог императива, углавном у другом лицу јединине. У овим случајевима трајни императив показује наглашенију наредбу и мање је учтив.

Τρώγε το φαγητό σου γιατί θα κρυώσει. Једи своје јело јер ће се охладити.

или

Φάε το φαγητό σου γιατί θα κρυώσει. Поједи своје јело...

Κράτα αυτή τη φωτογραφία για να με θυμάσαι.

Држи ову фотографију да ме се сећаш.

или

Κράτησε αυτή τη φωτογραφία για να με θυμάσαι. Задржи ову фотографију... (140)

Актив

Глаголи прве конјугације

Да формирамо трајни императив пратимо следећа правила:

- Употребљавамо основу презента.
πίνω пијем > πιν–
αγοράζω купујем > αγοράζ–
- Додајемо наставак –ε за друго лице јединине и наставак –ετε за друго лице множине.

Једнина	Μножина
πιν – ε αγοράζ – ε	πιν – ετε αγοράζ – ετε

- У другом лицу јединине, ако глагол има више од два слога, нагласак се пење на трећи слог од краја. У другом лицу множине нагласак стављамо на трећи слог од краја.

Једнина	Μножина
πίνε пиј αγόραζε купуј	πίνετε пијте αγοράζετε купујте

Πίνετε πορτοκαλάδες. Пијте оранжаде.

Глаголи друге конјугације

Да формирамо трајни императив глагола прве групе:

- Употребљавамо основу презента.
 $\alpha\gamma\alpha\lambda\acute{\alpha}\omega / -\acute{\omega}$ волим > $\alpha\gamma\alpha\lambda-$
- Додајемо наставак –α за друго лице једнине и наставак –άτε за друго лице множине.

Једнина	Множина
$\alpha\gamma\alpha\lambda - \alpha$	$\alpha\gamma\alpha\lambda - \alpha\tau\epsilon$

- Стављамо нагласак и у другом лицу једнине и у другом лице множине на други слог од краја.

Једнина	Множина
$\alpha\gamma\acute{\alpha}\lambda\alpha$ воли	$\alpha\gamma\alpha\lambda\acute{\alpha}\tau\epsilon$ волите

Глаголи друге групе не формирају трајни императив у другом лицу једнине, већ само у другом лицу множине. Да га формирамо, додајемо на презентску основу наставак –είτε. Нагласак увек ступа на други слог од краја.

Једнина	Множина
–	$\chi\rho\eta\sigma\iota\sigma\tau\omicron\lambda\omicron\iota - \epsilon\acute{\iota}\tau\epsilon$ употребљавајте, користите

Χρησιμοποιείτε τα μέσα μαζικής μεταφοράς. Користите их у масовном превозу. (142)

Пасив

Трајни императив има само активни облик. У пасиву користимо облике другог лица једнине и множине трајног конјуктива.

Να ντύνєσαι καλά, όταν κάνει κρύο. Да се облачиш добро, када захладни.

Условни изрази (Οι δυνητικές εκφράσεις)

Условни изрази показују да говорник прави једну процену о могућностима остваривања неког догађаја или неке ситуације. Упоредно изражавају жељу или могућност. Ови изрази формирају се са честицама $\theta\alpha$, $\nu\alpha$ и $\alpha\varsigma$ и облицима свих времена индикатива, изузев од футура. У складу са временом које се користи, говорник неки догађај приказује као скоро сигуран, као тежак да се оствари и као супротан једном стварном догађају.

Жеља (Ευχή)

Можемо да изразимо неку жељу користећи честице $\nu\alpha$ и $\alpha\varsigma$ у комбинацији са имперфектом, аористом, перфектом и плусquamперфектом.

Να или ας + имперфект изражава жељу за једним догађајем који је тежак да се оствари.

Να κέρδιζα το λαχείο! Да добијем лутрију! (Κад бих добио...)

Να или ας + аорист или перфект изражава жељу за једним догађајем који се смешта у прошлост, али за који говорник не зна да ли се остварио или не.

Μακάρι **να κέρδισε** η ομάδα μου! Дај Боже да је добио мој тим!

Ας έχει κερδίσει η ομάδα μου! Нека је (кад би било да је) добио мој тим!

Να или ας + плусквамперфект изражава жељу за једним догађајем који је супротан једном стварном догађају.

Να είχε κερδίσει η ομάδα μου! Да је био добио мој тим! (143)

Μοгућност (Πιθανότητα)

Κористимо честицу θα у комбинацији са свим временима индикатива, да прикажемо један догађај као скоро сигуран у садашњости или у прошлости.

- у садашњости
Κάνει πολύ κρύο. **Θα χιονίζει** τώρα στο χωριό.
Πостаје много хладно. Биће да сада на селу пада снег.
Η ώρα είναι 2. Ο Γιάννης **θα έχει γυρίσει**. Два су сата. Биће да се Јанис вратио.
- у прошлости
Το φως στο δωμάτιό του ήταν αναμμένο. Μάλλον **θα διάβαζε**.
Светло у његовој соби било је упаљено. Вероватно је учио.
Για να γράψει τόσο καλά στις εξετάσεις, **θα διάβαζε** πολύ.
Да напише толико добро на испитима, биће да је учио много.
Για να γράψει τόσο καλά στις εξετάσεις, **θα είχε διαβάσει** πολύ.
Да напише толико добро на испитима, биће да је био учио много.

Глагол είμαι јесам

Глагол **είμαι** има три времена: презент, имперфект и футур.

Είσαι από την Ελλάδα; Јеси ли из Грчке?

Презент	Имперфект	Футур
είμαι јесам	ήμουν(α) бејах, био сам	θα είμαι бићу
είσαι	ήσουν(α)	θα είσαι
είναι	ήταν(ε)	θα είναι
είμαστε	ήμαστε/ ήμασταν	θα είμαστε
είστε / είσαστε	ήσαστε/ ήσασταν	θα είστε / είσαστε
είναι	ήταν(ε)	θα είναι

Είμαι ο Γιάννης. Ја сам Јанис.

Τι ώρα είναι; Колико је сати?

Είμαστε καλά. Добро смо.

Θа είστε στο σπίτι το βράδυ; Бићете код куће вечерас?

Στην αυλή είναι τρία δέντρα. У дворишту су три дрвета.

(144)

Глагол έχω имам

Глагол έχω има три времена: презент, имперфект и футур.

Презент	Имперфект	Футур
έχω имам	είχα имах, имао сам	θα έχω имаћу
έχεις	είχες	θα έχεις
έχει	είχε	θα έχει
έχουμε	είχαμε	θα έχουμε
έχετε	είχατε	θα έχετε
έχουν(ε)	είχαν(ε)	θα έχουν(ε)

Έχω έναν σκύλο. Имам једног пса.

Χθες είχα πυρετό. Јуче сам имао температуру.

Ο Γιάννης έχει μια αδελφή και έναν αδελφό. Јанис има једну сестру и једног брата.

Ο Αχιλλέας έχει ξανθά μαλλιά. Ахилеј има плаву косу.

Έχουμε διάβασμα. Имамо читање.

Έχετε λεφτά; Имате ли пара?

Τα αυτοκίνητα έχουν τέσσερις ρόδες. Аутомобили имају четири точка.

Глагол έχω употребљава се за формирање свршених времена, то јест перфекта, плусквамперфекта и свршеног будућег времена. У овом случају назива се **помоћни глагол**.

Έχω ανοίξει την πόρτα. Отворио сам врата.

(145)

Активни партицип (Η ενεργητική μετοχή)

Активни партицип одређује глагол. Служи, наиме, као прилог. Показује:

- начин на који се догађа нека активност.
Ἦρθε **περπατώντας** (Ἦρθε με τα πόδια). Дошао је ходајући (Дошао је ногама/пешке).
- једну активност која се догађа истовремено с активношћу коју показује глагол реченице.
Πηγαίνοντας για ψώνια, έχασα το πορτοφόλι μου. (= καθώς πήγαίνα για ψώνια)
Идући у куповину, изгубио сам свој новчаник. (= док сам ишао у куповину)

Да формирамо активни партицип на презентску основу стављамо наставак –οντας на глаголе прве конјугације и наставак –ώντας на глаголе друге конјугације.

λύνω одвезујем, решавам > λύν – онτας одвезујући, решавајући
τραβάω вучем > τραβ – ώντας вучући

Када се /о/ наглашава, пише се са –ώ–. τραγουδ – ώντας певајући Када се /о/ не наглашава, пише се са –ο–. γράφ – онτας пишући
--

Пасивни партицип (Η παθητική μετοχή)

Пасивни партиципи формирају се од глагола и употребљавају се као придеви.

τα **βρεγμένα** παπούτσια наквашене ципеле

η **χαλασμένη** τηλεόραση покварена телевизија

Много пута употребљавамо глагол είμαι заједно са пасивним партиципом уместо перфекта пасивног облика.

(146)

Ο Πέτρος **έχει κουραστεί**. Петар се уморио.

Ο Πέτρος **είναι κουρασμένος**. Петар је уморан.

Пасивни партицип завршава се на –μένος, –η, –ον и мења се као придеви на –ος, –η, –ον.

Формира се са основом пасивног аориста глагола. У доњим табелама види се формирање пасивног партиципа за глаголе прве и друге конјугације.

Глаголи прве конјугације

Аорист пасива	Формирање партиципа	Пример
– θηκα – στηκα – χτηκα – φτηκα – εύτηκα	– μένος – σμένος – γμένος – μμένος – εμένος	πλύθηκα опрах се – πλυμένος опран κουράστηκα уморих се – κουρασμένος уморан μπλέχτηκα упетљах се – μπλεγμένος упетљан κρύφτηκα сакрих се – κρυμμένος сакривен κουρεύτηκα ошишах се – κουρεμένος ошишан

(147)

Глаголи друге конјугације

Аорист пасива	Формирање партиципа	Пример
– ήθηκα – έθηκα – άστηκα – έστηκα – ήχτηκα – άχτηκα	– ημένος – εμένος – αμένος – εσμένος – ηγμένος – αγμένος	αγαπήθηκα заволах се – αγαπημένος вољен φορέθηκα обукох се – φορεμένος обучен ξεχάστηκα заборавих се – ξεχασμένος заборављен καλέστηκα позван сам – καλεσμένος званица τραβήχτηκα извучен сам – τραβηγμένος извучен κοιτάχτηκα прегледан сам – κοιταγμένος (пре)гледан

Неки глаголи, упркос томе што немају пасивни облик, формирају пасивни партицип. Неки такви партиципи су:

Партицип	Глагол
ανεβασμένος попет	ανεβαίνω пењем се
γερασμένος стар	γερνάω старим
δακρυσμένος уплакан	δακρύζω плачем
δυστυχισμένος несрећан	δυστυχώ несрећан сам
ευτυχισμένος срећан	ευτυχώ срећан сам
θυμωμένος љутит	θυμώνω љутим се
κατεβασμένος спуштен	κατεβαίνω спуштам се, силазим
μεθυσμένος пијан, опијен	μεθάω опијам се
πεθαμένος мртав	πεθαίνω умирем
πεινασμένος гладан	πεινάω гладан сам
πεσμένος опао, снижен, бачен	πέφτω падам
συννεφιασμένος облачан, тмуран	συννεφιάζω наоблачујем се, смркавам
χαλασμένος покварен, разбијен	χαλάω кварим, оштећујем

(148)

Н τηλεόραση **έχει χαλάσει**. Телевизор се покварио.

Н τηλεόραση **είναι χαλασμένη**. Телевизор је покварен.

Други опет партиципи не формирају се сагласно с правилима која су поменута раније. Неки од ових се виде у доњој табели.

Презент	Партицип
αφαιρώ одузимам	αφηρημένος забораван
βρέχω квасим, поливам	βρε(γ)μένος мокар
γίνομαι постајем	γινωμένος сазрео
κάθομαι седим	καθισμένος поседнут
καίω печем, горим	καμένος изгорео, печен
κλαίω плачем	κλαμένος уплакан
κοιμάμαι спавам	κοιμισμένος поспан
μολύνω загађујем	μολυσμένος загађен
πίνω пијем	πιωμένος попијен
πετάω летим	πεταμένος бачен
τρώω једем	φαγωμένος поједен
φοβάμαι плашим се	φοβισμένος уплашен

(149)

11 Прилози (Τα επιρρήματα)

Прилози су непроменљиве речи које показују начин, место, време и количину. Одређују:

- глаголе
Τρέχω **γρήγορα**. Трчим брзо.
- придеве
Η Ελένη είναι **πολύ** όμορφη. Елени је много лепа.
- именице
Βγες από την **πίσω** πόρτα. Изађи кроз задња врата.
- друге прилоге
Έγραφα **αρκετά** καλά στο διαγώνισμα. Написах довољно добро на такмичењу (пријемном испиту).
- целу реченицу
Ευτυχώς δεν χτύπησα. Срећом нисам ударио.
Σίγουρα λέει την αλήθεια; Сигурно говори истину?

Изведени прилози происходе из придева.

- Од придева који се завршавају на –ος, –η, –ο и –ος, –α, –ο формирају се прилози који се завршавају на –α/ –ά.
ψηλός висок > ψηλά високо
ωραίος леп > ωραία лепо
- Од придева који се завршавају на –ύς, –ιά, –ύ формирају се прилози који се завршавају на –ιά.
μακρύς дугачак > μακριά далеко
Πέταξε την μπάλα **μακριά**. Бацио је лопту далеко. (150)
- Од придева који се завршавају на –ης, –ης, –ες формирају се прилози који се завршавају на –ως.
ακριβής тачан > ακριβώς тачно
- Од придева који се завршавају на –ύς, –εία, –ύ формирају се прилози који се завршавају на –έως.
ευρύς широк > ευρέως широко

Придев πολὺς многи формира прилог πολὺ много а λίγος мали прилог λίγo мало.

Неки прилози формирају се и са наставком –α и са наставком –ως. Ови прилози могу, сразмерно са својим наставком, да имају:

- исто значење
Σπανίως βλέπω τα ξαδέρφια μου.
Σπάνια βλέπω τα ξαδέρφια μου. Ретко виђам своје рођаке.
- различито значење
Τον καταλαβαίνω, γιατί μιλάει **απλά**. (= με απλό τρόπο) Разумем га, зато што говори једноставно. (= на обичан начин)
Θέλω **απλώς** να σου μιλήσω. (= μόνο) Хоћу једино теби да говорим. (= само)

Прилози за начин (Τα τροπικά επιρρήματα)

Да бисмо одредили начин на који се догађа нешто, користимо **прилоге за начин**.

- **Πώς** πέρασες στην εκδρομή; Како си прошао на излету?
- **Καλά**. Добро.

Прилози за начин су: ξαφνικά изненада, έτσι тако, αλλιώς другачије, ωραία лепо, καλά добро, άσχημα лоше, μαζί заједно, χωριστά раздвојено, όπως као, κάπως око, πώς како и др.

Када желимо да сазнамо информације о нечијем стању или о начину на који се нешто догађа, користимо πώς са нагласком.

Πώς είναι ο ασθενής; Како је болесник?

Με ρώτησε **πώς** τα πάω στην καινούργια μου δουλειά.

Πитао ме је како пролазим на мом новом послу.

(151)

Са πώς такође можемо да изразимо нашу интензивну жељу, изненађење или наше дивљење (чуђење).

Αχ, **πώς** θέλω να πάμε εκδρομή! Αх, како желим да идемо на излет!

Κοίτα τον σκύλο μου **πώς** κάνει για να βγει βόλτα.

Спазих свог пса како се понаша да би изашао у шетњу.

Πώς (са нагласком) се разликује од πως (без нагласка).

Πως је везник који уводи другостепене реченице и појављује се наизменично са ότι да.

Λένε **πως** θα παντρευτούν το καλοκαίρι. (= Λένε ότι...) Кажу да ће се венчати на лето. (= Кажу да...)

Прилози за место (Τα τοπικά επιρρήματα)

Да бисмо одредили положај некога (предмета, лица, догађаја) у простору, користимо **прилоге за место**.

Прилози за место су **πάνω** горе, **κάτω** доле, **ψηλά** високо, **χαμηλά** ниско, **μέσα** унутра, **έξω** ван, **μακριά** далеко, **κοντά** близу, **πίσω** иза, **μπροστά** (μπρος) испред, **δεξιά** десно, **αριστερά** лево, **δίπλα** поред, **покрај**, **γύρω** около, **τριγύρω** уоколо, **στη μέση** усред, **στο βάθος** дубоко, **απέναντι** насупрот, **наспрам**, **εδώ** овде, **εκεί** онде, **όπου** ма где, **κάπου** негде, **πού** где, **αλλού** другде, **παντού** свуда, **πουθενά** никуда и др.

Για να πας στην πλατεία, πρέπει να στρίψεις **δεξιά**.

Да би ишао на трг, треба да скренеш десно.

Έχει **παντού** σκόνη στο δωμάτιό μου. Свуда има прашине у мојој соби.

Када ови прилози показују како се нешто налази у вези (односу) са нечим другим, онда су праћени од предлога **από** и **σε**.

δίπλα κοντά μέσα	σε	поред близу унутра
------------------------	----	--------------------------

(152)

αριστερά γύρω δεξιά έξω κάτω μακριά	από	лево около десно ван доле далеко	од
--	-----	---	----

πάνω μπροστά απέναντι	се или από	горе испред наспрам
-----------------------------	------------	---------------------------

Ο φούρνος βρίσκεται **δίπλα στο** ζαχαροπλαστείο.

Пекара се налази поред посластичаре.

Το φαρμακείο είναι **απέναντι από** το σχολείο. Апотека је наспрам школе.

Το κομμωτήριο είναι **πάνω από** το φαρμακείο. Фризерски салон је изнад апотеке.

Το βιβλίο είναι **πάνω στο** τραπέζι. Књига је (горе) на столу.

(153)

Прилог за место *εδώ* овде користи се да одреди нешто што се налази близу говорника.

- Πού είναι η μπάλα σου; Где је твоја лопта?
- Εδώ. Овде.

Прилог за место *εκεί* тамо, онде користи се да одреди нешто што се налази мало даље од говорника.

- Πού είναι το βιβλίο της γραμματικής; Где је књига граматике?
- Εκεί. Тамо. (154)

Када желимо да сазнамо информације о нечијем месту (предмета, лица, догађаја) у простору, употребљавамо *πού* са нагласком.

Πού θα πάτε διακοπές; Где ћете да идете за распуст?

Με ρώτησε **πού** θα πάμε διακοπές. Питао ме је где ћемо да идемо за распуст.

Са *πού* можемо такође да изразимо наше изненађење или чуђење (дивљење).

Αχ, **πού** να το 'ξερα ότι θα έκανε τόσο κρύο!

Αχ, како сам могао да знам да ће да буде толико хладно!

Πού (са нагласком) разликује се од *που* (без нагласка). *Που* може да буде или односна заменица која уводи односну реченицу или везник који уводи неку другу споредну (зависну) реченицу.

Τα παιχνίδια **που** μου αγόρασες είναι στο δωμάτιό μου. Играчке које си ми купио су у мојој соби.

Χάρηκα **που** ήρθες. Обрадовах се што си дошао.

Прилози за време (Τα χρονικά επιρρήματα)

Да бисмо одредили када се нешто догађа, користимо **прилоге за време**.

- **Πότε** θα φτάσει το τρένο στην Αθήνα; Када ће воз стићи у Атину?
- **Αύριο**. Сутра.

Прилози за време су *πρόπερσι* претпрошле године, *пέρσι* прошле године, *πριν* пре, *μόλις* тек што, *μετά* после, *ύστερα* касније, *προχτές* прекјуче, *χτες* јуче, *φέτος* ове године, *тώρα* сада, *сήμερα* данас, *έπειτα* затим, *αύριο* сутра, *μεθαύριο* прекосутра, *ξανά* поново, *пάλι* опет, *νωρίς* рано, *αργά* касно, *пότε* када, *κάποτε* понекад, *τότε* тада, *όποτε* било кад, *ακόμη* још, *πια* више, *још*, *ήδη* већ и др.

Прилози *πριν* и *μετά* често су праћени од предлога *από*.

- Συναντηθήκαμε **πριν (από)** το μάθημα. Срели смо се пре предавања (наставе).

- Συναντηθήκαμε **μετά (από)** το μάθημα. Срели смо се после предавања. (155)

Прилоге за време такође употребљавамо да покажемо колико често се догађа нешто.

ποτέ никад	σπάνια ретко	συχνά често	πάντα увек
	κάπου κάπου где где	συνήθως уобичајено	πάντοτε непрестано, увек
	пότε τότε каткад, час – час	τακτικά редовно	
	πού και πού где и где		

Одређени прилози за време показују један временски тренутак који је другачији од тренутка у коме говорник очекује или је планирао да се деси један одређени догађај. Ови прилози су следећи: још, већ, више, осим тога, опет.

- Ακόμη или ακόμα показује да се један догађај који је говорник очекивао у неком временском тренутку није остварио.
Έχει αργήσει. **Ακόμη** τον περιμένω. Закаснио је. Још га чекам.
Δεν ήρθε **ακόμα**. Још није дошао.
или
Ακόμη να έρθει. Још да дође.
Είναι νωρίς **ακόμα** να στρώσουμε τραπέζι. Још је рано да простремо (поставимо) сто.
- Ήδη и κιόλας (већ, осим тога) показују да се десио један догађај који је говорник чекао да се деси мало касније. Ови прилози не употребљавају се у одричним реченицама.
Έχω **ήδη** στείλει το γράμμα. Већ сам послао писмо.
Είναι **ήδη** αργά. Прέπει να φύγουμε. Већ је касно. Треба да идемо.
Πέρασαν **κιόλας** δέκα μήνες. Прошло је већ десет месеци.
- Πάλι показује да се један догађај поновио, док је говорник очекивао да се не понови.
Έφτασε **πάλι** αργά στο ραντεβού. Поново је стигао касно на састанак.
- Πια показује да се један догађај не дешава, док је говорник очекивао да се деси.
Δεν μας επισκέπτεται **πια**. Не обилази (посећује) нас више. (156)

Прилози за количину (Τα ποσοτικά επιρρήματα)

Када желимо да говоримо о количини, величини или степену, користимо **прилоге за количину**.

Μου αρέσουν **πολύ** τα παγωτά. Сладоледи ми се много допадају

- **Πόσο** γνωρίζεις την Ελένη; Колико познајеш Елени?
- Τη γνωρίζω **αρκετά**. Познајем је довољно.

Έφαγα **σχεδόν** όλο το φαγητό μου. Поједох скоро цело своје јело.

Прилози за количину су πόσο колико, πολύ много, λίγο мало, καθόλου уопште, αρκετά довољно, τόσο толико, όσο колико, μόνο τουλάχιστον само барем, σχεδόν скоро, περίπου око и др.

Δεν έφαγα καθόλου. Нисам јео уопште. Έφαγα πολύ. Поједох много.

Έφαγα σχεδόν όλο το φαγητό μου. Појео сам скоро цело своје јело. (157)

Όλο је прилог. Означава да је неко пун нечега или да се нешто догађа стално, без прекида. Η Έλένη είναι **όλο** χαρά γιατί θα πάει εκδρομή αύριο. Елени је сва (непрестано) радосна зато што ће ићи на излет сутра.

Израз **όλο** και + придев или прилог који означава поређење означава да се нешто стално увећава или смањује.

Τα τελευταία χρόνια **όλο και περισσότεροι** άνθρωποι χρησιμοποιούν ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Последњих година (у задње време) све више људи употребљава електронске рачунаре.

Прилози разговора (Τα επιρρήματα συνομιλίας)

Изведени прилози користе се углавном у разговорима да би показали начин на који говорник посматра садржаје који се расправљају.

Такви прилози су ευτυχώς срећом, δυστυχώς нажалост, ειλικρινά искрено, ίσως можда, вероватно, σίγουρα сигурно и др.

Многи од ових појављују се у доњем разговору:

- **Αραγε**, θα έρθει ο υδραυλικός; Питам се, хоће ли доћи водоинсталатер?
- **Ναι, βέβαια**. Μου τηλεφώνησε ότι θα έρθει αύριο το πρωί. Да, сигурно. Телефонирао ми је да ће доћи сутра ујутру.
- **Αλήθεια**, εσύ θα είσαι στο σπίτι; Стварно, ти ћеш бити код куће?
- Όχι, **πιθανόν** να λείπω. Не, вероватно ћу да одсуствујем.
- **Μα** δεν σου είπα να είσαι εδώ; Али зар ти нисам рекао да будеш овде?
- **Σίγουρα** μου το είπες; Δεν το άκουσα. Сигурно си ми то рекао? Нисам то чуо.
- **Καλά**, εσύ δεν ακούς καθόλου όταν μιλάω. Добро, ти уопште не слушаш када говорим.

Поређење код прилога (Η σύγκριση στα επιρρήματα)

Да бисмо поредили начин, место, време, величину и количину користимо одређене врсте прилога или изразе који се формирају с њима. (158)

Да формирамо израз који показује поређење:

- стављамо реч πιο испред прилога.

πιο γρήγορα брже
или

- стављамо на средњи род придева од којег се изводи прилог наставак –τερα.

γρήγορα брзо	(γρήγορο + –τερα)	γρηγορότερα брже
ψηλά високо	(ψηλό + –τερα)	ψηλότερα више
μακριά далеко	(μακρύ + –τερα)	μακρύτερα даље

Ово са оним с којим поредимо стављамо уз από + акузатив:

Ο Πέτρος πέταξε την πέτρα πιο μακριά από το Γιώργο.
Петар је бацио камен даље од Ђорђа.

Το αυτοκίνητό σου τρέχει πιο γρήγορα από το δικό μου.
Твој аутомобил јури брже од мог.

Τρέχω γρηγορότερα από σένα. Трчим брже од тебе.

Прилог νωρίς, иако се не изводи од придева, формира облик са наставком –τερα.

νωρίς рано > νωριτέρα раније (159)

Неки прилози формирају своје облике мало другачије.

απλά просто	απλούστερα простије
κακά лоше	χειρότερα горе
καλά добро	καλύτερα боље
λίγο мало	λιγότερο мање
πολύ много	περισσότερο више

Изведени прилози формирају облике са наставком –τατα који показују највећи степен једне особине која има везе с временом, начином и количином.

Η ηθοποιός αυτή εμφανίζεται **σπανιότατα** στην τηλεόραση.
Ова глумица појављује се најређе на телевизији.

Прилог λίγο формира облик ελάχιστα најмање, минимално.

(160)

12 Предлози (Οι προθέσεις)

Предлози су непроменљиве речи. Долазе испред именица, заменица, прилога или још и испред реченица, да би формирали изразе који показују место, време, начин, разлог или сврху (циљ).

Предлози су: *από* од, *σε* у, *για* за, *ο*, *με* са, *προς* ка, према, *κατά* против, *υπέρ* изнад, *παρά* при, *σαν* као, *ως* до, *μέχρι* до, *δίχως/ χωρίς* без, *εναντίον* против, *εξαιτίας/ λόγω* због, *μεταξύ* међу, *αντί* уместо.

Именице или заменице иза већине предлога ступају у акузатив.

Αυτό το δώρο είναι **για** σένα. Овај поклон је за тебе.

Θα έρθω **κατά** τις 5:00. Доћи ћу близу (до) 5.00.

Θέλω έναν καφέ **χωρίς** ζάχαρη. Хоћу једну кафу без шећера.

Са одређеним предлозима, међутим, употребљавамо генитив.

Η πτήση αναβλήθηκε **εξαιτίας** της κακοκαιρίας. Лет је одложен због невремена.

Предлози са акузативом	Предлози са генитивом	Предлози са акузативом и генитивом
<i>από</i> од, из <i>σε</i> у, за, кроз <i>για</i> за, <i>ο</i> , да <i>με</i> са <i>προς</i> ка, према, на, при <i>παρά</i> мање, него, до, од <i>σαν</i> као, када, попут <i>ως</i> до <i>μέχρι</i> до <i>χωρίς/ δίχως</i> без	<i>υπέρ</i> изнад, преко; за <i>εναντίον</i> против, насупрот <i>εξαιτίας/ λόγω</i> из разлога, због <i>μεταξύ</i> између <i>αντί</i> уместо	<i>κατά</i> ка, према, по; за време, поред, против

Μέχρι, χωρίς/ δίχως, αντί, παρά могу да ступе и испред реченица са *να*.

Έφυγε **χωρίς να** πάρει το παλτό του. Отишао је без да узме (а да није узео) свој сако.

Από, για, ως, μέχρι, χωρίς/ δίχως ступају и испред прилога за место или време.

Από αύριο θα κάνω δίαιτα. Од сутра ћу бити на дијети.

περί ο

περιγράφω описујем, περιγραφή опис

υπό под

Στενοχωρήθηκα με όλα αυτά που έγιναν.

Забринух се са (због) свим овим што се десило.

- Για показује:
 - правац или дестинацију
Το αεροπλάνο έφυγε **για** το Παρίσι. Авион је отишао за (у) Париз.
 - узрок, разлог
Χάρηκα πολύ **για** τη γνωριμία. Много се обрадовах због познанства.
 - циљ
Πάω στο περίπτερο **για** παγωτό. Идем у киоск за сладолед.
 - трајање
Θα δω **για** λίγο τη θεία μου. Видећу још мало моју тетку.

Για се слаже са речју φορά и показује ред појављивања једног догађаја.

Τον είδα **για** πρώτη φορά στο αχολείο. Видео сам га по први пут у школи.

- Από показује:
 - одвајање, удаљавање
Το πλοίο έφυγε **από** το λιμάνι. Брод је отишао из луке.
 - порекло или генеалогiju
Ήρθαμε **από** τη Θάσο χτες το βράδυ. Дођосмо са Тасоса јуче увече.
Είμαι **από** την Ξάνθη (= γεννήθηκα στην Ξάνθη).
Ја сам из Ксантија (= рођен сам у Ксантију).
 - почетак једног временског раздобља
Από το πρωί βρέχει. Од јутрос пада киша. (163)
 - разлог
Όταν έμαθε τα νέα, η Μαρία πέταξε **από** τη χαρά της.
Када је сазнала новости, Марија је полетела од своје радости.
 - материјал од којег је направљено нешто
Έφτιαξα με τους φίλους μου ένα σπιτάκι **από** ξύλο.
Направио сам са својим пријатељима једну кућицу од дрвета.
 - везу дела са целином
Κανένας **από** την οικογένειά μου δεν έχει γαλάζια μάτια.
Нико из моје породице нема плаве очи.
- Κατά показује:
 - процену времена или места (с акузативом)
Θа έρθω **κατά** τις 5:00. (= γύρω στις πέντε) Доћи ћу близу 5.00. (= око пет)
 - супротност, противречност (с генитивом)
Μίλησαν **κατά** του πολέμου. Говорио је против рата.
- Αντί показује промену.
Αντί του διευθυντή ήρθε ο υποδιευθυντής.
Уместо директора дошао је помоћник директора. (с генитивом)

Много пута иза *αντί* следи *για*.

Αντί *για* τον διευθυντή ήρθε ο υποδιευθυντής.

Уместо директора дошао је помоћник директора. (с акузативом)

- **Σαν:**

- с акузативом показује сличност.

Όταν μεγαλώσω, θέλω να γίνω **σαν** τον πατέρα μου.

Кад порастем, хоћу да постанем као мој отац.

- с номинативом показује упоређивање.

Τρέχει **σαν** λαγός. Трчи као зец.

13 Везници (Οι σύνδεσμοι)

Свезе су непромењиве речи које употребљавамо да бисмо сјединили две или више речи или реченица.

Постоје два облика везника, синтактички и зависни (подређени).

- **Синтактичке свезе** везују сличне саставне делове реченице или сличне реченице. Синтактичке свезе (οι παρтакτικοί σύνδεσμοι) су следеће: και и, αλλά али, όμως још, међутим, ипак, иако, али, ούτε ни, нити, ή или, δηλαδή то јест, такође, λοιπόν дакле, онда, άρα зато, стога, είτε или.
Везници και, ούτε и ή везују колико саставне делове реченице толико и целе реченице.
Ο Πέτρος **και** ο Κώστας είναι αδέρφια. Петар и Коста су браћа.
Αύριο **και** μεθαύριο θα έχει κακό καιρό. Сутра и прекосутра ће бити лоше време.
Στο πάρτι δεν θα έρθει **ούτε** η Μαρία **ούτε** η Ελένη.
На забаву неће да дођу ни Марија нити Елени.
Είτε έρθεις **είτε** δεν έρθεις εμείς θα πάμε εκδρομή.
Или долазиш или не долазиш с нама када будемо ишли на излет.
Преостале синтактичке свезе повезују две или више сличних реченица.
Είχα σκοπό να βγω βόλτα, **αλλά** έβρεξε.
Имао сам намеру да изађем у шетњу, али паде киша.
Δεν μου είτε ότι θα το κάνει, **αλλά** ότι θα προσπαθήσει.
Није ми рекао да ће то да уради, али да ће да покуша.
- Када желимо да допунимо оно што говори главна реченица дајући више информација о њој, можемо да употребљавамо једну или више другостепених реченица. Онда када спајамо једну главну реченицу са једном или више другостепених реченица, користимо **зависне свезе**.
Зависне свезе (οι υποτακτικοί σύνδεσμοι) су следеће:
 - Оне које уводе реченице које служе као допуне глагола: ότι да, πως да, као, што, που који, што, μην не, μήπως да ли, можда.
 - Временске (χρονικοί): όταν када, μόλις тек што, чим, једва, πριν пре, αφού пошто, после, откада, καθώς као што, док, чим, μέχρι до, ώπου све до, ένω док, пошто.
 - Узрочне, образлажуће (αιτιολογικοί): γιατί зато, επειδή јер, будући да, αφού јер, пошто.
 - Условне, хипотетичке (υποθετικοί): αν ако, άμα када, како, ако, чим, εάν ако.
 - Супротне (εναντιωματικοί): αν και и да, иако, μολονότι мада, иако, премда.
 - Коначне, завршне (τελικοί): (για) να (за) да, да би
 - Везници који показују исход, резултат: ώστε дакле.

14 Узвици (Τα επιφωνήματα)

Узвици су непромењиве речи које показују чуђење, сумњу, бол, тугу, жељу, подсмех, потиштеност, гађење, одбијање, несигурност и др. На узвике или на реченице које почињу узвиком стављамо знак узвика.

Узвици су следећи:

πόνος бол	αχ! ωχ! όχου! άου!
λύπη туга	αλίμονο!
απορία сумња	ε! α! ο! μπα!
θαυμασμός чуђење, дивљење	α! ποπό! ω! μπα!
αβεβαιότητα несигурност	χμ!
άρνηση одбијање	α μπα! α παπά!
παρακίνηση наговарање	άιντε! αλτ! σουτ! στοπ!
αηδία гађење	ου! ουφ! πουф!
έπαινος похвала	μπράβο!
ειρωνεία подсмевање	ε! ου!
ευχή жеља, молитва	μακάρι!

(166)

15 Извођење и састављање (Παραγωγή και σύνθεση)

Можемо да градимо једну реч од неке друге речи. У овом случају кажемо да је нова реч **изведеница** (παράγωγη) друге.

το μήλο јабука (плод) > η μηλιά јабука (дрво)

Такође, можемо од две речи да направимо једну нову. Тада кажемо да градимо **сложене речи** (σύνθετες λέξεις).

άνεμος + μύλος ветар + млин > ανεμόμυλος ветрењача

μαξιλάρι + πόλεμος јастук + рат > μαξιλαροπόλεμος борба јастуцима

Изведене речи (Παράγωγες λέξεις)

Можемо да градимо изведене речи додајући суфикс на крај речи.

Изведене именице (Παράγωγα ουσιαστικά)

Одређени суфикси употребљавају се да формирају именице.

- Деминутиви (υποκοριστικά): изведене именице које показују малу величину, фамилијарност, нежност и, понекад, потцењивање.

–ούλης, –άκης, –άκος

ο αδερφός брат > ο αδερφούλης братић

ο Γιώργος Ђорђе > ο Γιωργάκης Ђокица

ο δικηγόρος адвокат > ο δικηγорάκος адвокатић

–ούλα, –ίτσα, –άκα

η φούστα сукња > η φουστίτσα сукњица

η γιαγιά баба > η γιαγιούλα, η γιαγιάκα бака, бакица

η λίμνη језеро > η λιμνούλα језерце (167)

–άκι

το ψάρι риба > το ψαράκι рибица

η μπάλα лопта > το μπαλάκι лоптица

ο σκύλος пас > το σκυλάκι псић, кученце

το κουτί кутија > το κουτάκι кутијица

η γάτα мачка > το γατάκι мачкица, маца

- Аугментативи (μεγεθυντικά): изведене именице које показују велику величину или дивљење.

–α

το μπουκάλι флаша, боца > η μπουκάλα велика боца

–άρα

η φωνή глас > η φωνάρα снажан глас, узвик, крик

το αυτοκίνητο аутомобил > η αυτοκινήтара аутомобилчина

–άρος, –άρας

το παιδί дете > ο παίδαρος крупно дете, момчина

ο σκύλος пас > ο σκύλαρος велики пас, псетина

ο δουλευτής радник > ο δουλευταράς радничина

- Изведене именице које показују својство, особину.

–άδα и –τητα

έξυπνος паметан > η έξυπνάδα памет, оштроумност

βαρύς тежак > η βαρύτητα тежина, гравитација

ταχύς брз > η ταχύτητα брзина

αθώος невин > η αυωότηα невиност (168)

- Изведене именице које показују нечије занимање.

–άρης, –ας и –τζής

το ψάρι риба > ο ψαράς рибар

ο καφέс кафа > ο καφετζής кафеџија

το ταξί такси > ο ταξιτζής таксиста

η μπογιά боја > ο μπογιατζής бојација, сликар

η βάρκα чамац > ο βαρκάρης чамџија

- Изведене именице које показују исход, резултат једне активности.

–μα

διαβάζω читам > το διάβασμα читање

- Изведене именице које показују неку активност.

–ση, –ξη, –ψη

μετακομίζω премештам > η μετακόμιση премештање, селидба

προβλέπω предвиђам > η πρόβλεψη прогноза, предвиђање

στηρίζω учвршћујем > η στήριξη учвршћивање, подршка

- Изведене именице које показују предмет уз чију помоћ се остварује нека активност.

–τήρας и –τήρι

ανάβω палим > ο αναπτήρας упаљач

ξυπνώ будим > το ξυπνητήρι будилник

- Изведене именице које показују лице или предмет који остварује неку активност.

–της

προπονώ вежбаам, тренирам > ο προπονητής тренер

- Изведене именице које показују неко место.

- ώνας
 η ελιά маслина > ο ελαιώνας маслињак
 ο ξένος странац > ο ξενώνας свратиште, гостинска соба (169)
- Изведене именице које показују одакле је неко.
 η Γαλλία Француска > ο Γάλλος Француз η Γαλλίδα Францускиња
 η Ολλανδία Холандија > ο Ολλανδός Холанђанин η Ολλανδέζα Холанђанка
 η Ελλάδα Грчка > ο Έλληνας Грк η Ελληνίδα Гркиња
 ο Καναδάς Канада > ο Καναδός Канађанин η Καναδή Канађанка
 η Αθήνα Атина > ο Αθηναίος Атињанин η Αθηναία Атињанка
 η Θεσσαλονίκη Солун > ο Θεσσαλονικιός Солунац η Θεσσαλονικιά Солуњанка
 η Πάτρα Патра > ο Πατρινός Патранин η Πατρινή Патранка
 ο Βόλος Волос > ο Βολιώτης Волошанин η Βολιώτισσα Волошанка
 η Αφρική Африка > ο Αφρικανός Африканац η Αφρικανή Африканка
 η Ευρώπη Европа > ο Ευρωπαίος Европљанин η Ευρωπαία Европљанка
 η Κίνα Кина > ο Κινέζος Кинез η Κινέζα Кинескиња
 - Други суфикси којима градимо изведене именице су:
 —ειά, —εια
 δουλεύω радим > η δουλειά посао
 προσπαθώ покушавам > η προσπάθεια покушај, напор
 —ιά
 το κεράσι трешња > η κερασιά трешња (стабло)
 το μήλο јабука > η μηλιά јабука (стабло)
 το λεμόνι лимун > η λεμονιά лимун (стабло)
 η άμμος песак > η αμμουδιά пешчана плажа (170)
 —ίδι
 στολίζω украшавам > το στολίδι украс
 —ισμός
 αθλητής спортиста > ο αθλητισμός спорт

Изведени придеви (Παράγωγα επίθετα)

Одређени суфикси употребљавају се да формирају придеве.

- άτικός, —η, —ο и —ιάτικός, —η, —ο
 η Κυριακή недеља > κυριακάτικός недељни
 το χωριό село > χωριάτικός сеоски
 —ένιος, —ια, —ιο
 το σίδερο гвожђе > σιδερένιος гвозден

—ερός, —ή, —ό		
η βροχή киша	>	βροχερός влажан, кишовит
—ινος, —η, —ο		
το μαλλί вуна	>	μάλλινος вунен
—ούλης, —α, —ικο		
μικρός мали	>	μικρούλης малецни, сасвим мали
—ούτσικος, —η, —ο		
καλός добар	>	καλούτσικος приличан, подношљив; добрица
—τικός, —ή, —ό		
ενοχλώ оmetaм	>	ενοχλητικός досадан, проблематичан
—τος, —η, —ο		
γράφω пишем	>	γραπτός (на)писан
ψήνω печем	>	ψητός печен

Изведени глаголи (Παράγωγα ρήματα)

Одређени суфикси употребљавају се да формирају глаголе.

—ίζω		
арχή почетак	>	арχίζω почињем
—αρω		
φρένο кочница	>	φρενάρω кочим
шок шок	>	σοκάρω шокирам, узбуђујем (171)
—εύω		
χρήσιμος користан	>	χρησιμεύω користан сам, служим
μετανάστης и(у)сељеник	>	μεταναστεύω и(у)сељавам се, емигрирам
—ώνω		
κλειδί кључ	>	κλειδώνω закључавам

—αίνω

ξηρός сув

>

ξηραίνω венем, сушим се

Сложене речи (Σύνθετες λέξεις)

Можемо да спојимо две речи и да направимо неку нову сложену реч. Између две речи које се спајају најчешће постоји вокал —ο—.

πηγαίνω идем + έρχομαι долазим

> πηγαиноέρχομαι идем тамо-амо, саобраћам, мувам се

καλά добро + περνάω пролазим

> καλοπερνάω пролазим добро, успевам

πίτα пита + τυρί сир

> τυρόπιτα пита са сиром

αυγό јаје + λεμόνι лимун

> αυγολέμονο зачин од јаја и лимуна

κόκκινος црвен + λαιμός врат

> κοκκινολαίμης црвендаћ

τρύπα рупа + κλειδαριά брава

> κλειδδαρότρυπα кључаоница

βιβλίο књига + πουλάω продајем

> βιβλιοπώλης књижар, продавац књига

κοντός кратак, низак + χοντρός дебео

> κοντόχοντρος

ξανθός плав, светао + μαλλιά коса

> ξανθομάλλης плавокос

βάτραχος жаба + πέδιλο сандала, педала
(172)

> βατραχοπέδιλο пераје (за пливање, рођење)

Можемо да формирамо један нови глагол стављајући испред њега неки предлог.

υπό

потписујем

περί

описујем

κατά

— γράφω

пописујем

αντί

преписујем

διά

прецртавам

Ξανά испред глагола показује да чинимо опет исту активност са оном коју казује глагол.

λέω кажем

>

ξαναλέω поново кажем (говорим)

διαβάζω читам

>

ξαναδιαβάζω поново читам

Префикс $\xi\epsilon-$ испред глагола показује да чинимо обрнуту или супротну радњу од оне коју казује глагол.

		$\beta\iota\delta\acute{\omega}\nu\omega$ заврћем	=	$\xi\epsilon\beta\iota\delta\acute{\omega}\nu\omega$ одврћем, одвајам
		$\gamma\rho\acute{\alpha}\phi\omega$ пишем	=	$\xi\epsilon\gamma\rho\acute{\alpha}\phi\omega$ бришем, отписујем
		$\mu\pi\epsilon\rho\delta\epsilon\acute{\upsilon}\omega$ бркам, мешам	=	$\xi\epsilon\mu\pi\epsilon\rho\delta\epsilon\acute{\upsilon}\omega$ разрешавам, убијам
$\xi\epsilon-$	+	$\mu\pi\lambda\acute{\epsilon}\kappa\omega$ мрсим, петља́м	=	$\xi\epsilon\mu\pi\lambda\acute{\epsilon}\kappa\omega$ распетљавам, спашавам
		$\tau\upsilon\lambda\acute{\iota}\gamma\omega$ мотам, завија́м	=	$\xi\epsilon\tau\upsilon\lambda\acute{\iota}\gamma\omega$ одмотавам, одвија́м
		$\phi\omicron\rho\tau\acute{\omega}\nu\omega$ товарим	=	$\xi\epsilon\phi\omicron\rho\tau\acute{\omega}\nu\omega$ истоварујем, растерећујем
		$\phi\omicron\upsilon\sigma\kappa\acute{\omega}\nu\omega$ надувавам	=	$\xi\epsilon\phi\omicron\upsilon\sigma\kappa\acute{\omega}\nu\omega$ издувавам, сплашњавам

$\kappa\lambda\epsilon\iota\delta\acute{\omega}\nu\omega$ закључавам

Префикс $\alpha-$ (или $\alpha\nu-$) који обично ступа на почетак придева показује супротност од онога што саопштава придев.

$\kappa\alpha\kappa\acute{\omicron}\varsigma$ лош, неваљао	>	$\acute{\alpha}\kappa\alpha\kappa\omicron\varsigma$ добар, миран, невин
$\acute{\iota}\sigma\omicron\varsigma$ исти, прав	>	$\acute{\alpha}\nu\acute{\iota}\sigma\omicron\varsigma$ неједнак, нераван
$\omicron\rho\alpha\tau\acute{\omicron}\varsigma$ видљив	>	$\acute{\alpha}\omicron\rho\alpha\tau\omicron\varsigma$ невидљив

16 Реченица (Η πρόταση)

Реченица и периода (Η πρόταση και η περίοδος)

Πериода изражава једну комплетирану идеју. Једна периода може да има једну или више реченица.

Η Μαρία μετά το μάθημα **ήταν** κουρασμένη. Марија је после предавања била уморна.

Ο Πέτρος **ζήτησε** από το Γιάννη να τον **βοηθήσει** να **κλαδέψει** τον κήπο.
Петар је затражио од Јанија да му помогне да обреже (среди) башту.

Όταν **κλείσαμε** τα παράθυρα, **ανάψαμε** το τζάκι.
Када смо затворили прозоре, упалисмо камин.

Реченица се састоји од низа саставних делова који се повезују међу собом сагласно правилима језика. Главни саставни део једне потпуне реченице је глагол.

Ο Πέτρος **έδωσε** ένα χάρτη στο Γιάννη προχθές.
Петар је прекјуче дао Јанију једну мапу.

Реченице се, такође, деле на главне и другостепене. **Главна** је реченица која не зависи од неке друге реченице.

Ο Πέτρος **έδωσε** ένα χάρτη στο Γιάννη προχθές.
Петар је прекјуче дао једну мапу Јанију.

Η Μαρία μετά το μάθημα ήταν κουρασμένη. Марија је после предавања била уморна.

Ο Πέτρος τραγούδησε και ο Ανδρέας **έπαιξε** κιθάρα.
Петар је певао а Андреас свирао гитару.

Να μην αργήσεις πολύ. Немој да закасниш много.

Другостепена (споредна, зависна) је реченица која зависи од неке друге реченице.

Όταν **κλείσαμε** τα παράθυρα, **ανάψαμε** το τζάκι.
Када смо затворили прозоре, упалили смо камин.

Ο Πέτρος ζήτησε από το Γιάννη **να τον βοηθήσει**.
Петар је затражио од Јанија да му помогне.

Ο Πέτρος, **που ήταν κουρασμένος**, **έφυγε** νωρίς.
Петар, који је био уморан, отишао је рано.

Реченица и околности комуникације (Η πρόταση και οι περιστάσεις επικοινωνίας)

Сразмерно са улогом коју играју у различитим околностима комуникације, реченице се деле на пет врста:

- на **описне** (περιγραφικές), где се говорник позива на један стваран догађај. Ове реченице могу да буду потврдне (καταφατικές) и одричне (αρνητικές).
Ο Πέτρος πήγε σινεμά. Петар је отишао у биоскоп.
Ο Πέτρος δεν πήγε στο σχολείο. Петар није отишао у школу. (174)
- на **упитне** (ερωτηματικές), где говорник тражи информације или о једном догађају свеукупно или о одређеним странама неког догађаја (време, место, лице итд)
Πήγατε σινεμά χθες; Ишли сте у биоскоп јуче?
Πότε πήγατε σινεμά; Када сте ишли у биоскоп?
- на **управне** (κατευθυντικές), где говорник тражи од некога да уради нешто
Δες αυτή τη φωτογραφία. Види ову фотографију.
Να πάρεις τα ρούχα από το καθαριστήριο. Да узмеш одећу из перионице.
- на **обавезујуће** (δεσμευτικές), где говорник преузима (обавезује се) да оствари нешто
Υπόσχομαι να σου τηλεφωνήσω μόλις γυρίζω.
Обећавам да ћу ти телефонирати чим се вратим.
Θα σου τηλεφωνήσω μόλις γυρίζω. Телефонираћу ти чим се вратим.
- на **изражајне/ узвичне** (εκφραστικές/ επιφωνηματικές), где говорник изражава своја осећања
Τι ωραία που ζωγραφίζει! Како је лепо то што слика!

Саставни делови реченице (Τα συστατικά της πρότασης)

Свака реченица састоји се од одређених саставних делова, од којих сваки игра неку другачију улогу.

Реченица испод, на пример, састоји се од четири саставна дела који имају четири различите улоге:

1	2	3	4
Ο Πέτρος	έδωσε	ένα χάρτη	στον Γιάννη.
Υποκείμενο	ρήμα	άμεσο αντικείμενο	έμμεσο αντικείμενο
1	2	3	4
Петар	је дао	мапу	Јанију.
Субјекат	глагол	непосредан објекат	посредан објекат

1. Субјекат изражава лице о којем говори реченица.
2. Глагол изражава неку активност.
3. Непосредан објекат трпи (на њега се утиче) од активности коју изражава глагол.
4. Посредан објекат је лице које се појављује као прималац активности која се изражава од глагола. (175)

Много пута можемо да изоставимо неки саставни део реченице, када се он лако подразумева. Ова реченица назива се **непотпуна** (ελλειπτική).

- Τι κάνεις; Шта радиш?
- (Είμαι) καλά. Добро (сам).

Непотпуне реченице су и учвршћени изрази који се употребљавају у свакодневној комуникацији:

Καλημέρα. Добар дан.

Στην υγεία μας! У наше здравље!

Συγγώμη! Извините!

Ευχαριστώ. Хвала.

Οραία μέρα! Леп дан!

Στο αεροδρόμιο, παρακαλώ. На аеродром, молим.

Συγχαρητήρια! Честитке!

Συλλυπητήρια! Саучешће!

Χαίρω πολύ! Много сам срећан!

Изузев саставних делова који су неопходни за стварање једне реченице, постоје и различите прилошке одредбе (επιρρηματικοί προσδιορισμοί), које дају информације о начину, месту или времену активности.

Ο Πέτρος έδωσε έναν χάρτη στο Γιάννη **προχθές**.

Петар је прекјуче дао једну мапу Јанију.

Субјекат (Το υποκείμενο)

Субјекат је саставни део који показује:

- лице које делује
Ο Πέτρος κολυμπάει καλά. Петар плива добро.
- лице или предмет који се налази у неком стању

Η γάτα ζηλεύει τον σκύλο. Мачка је љубоморна на пса (завиди псу).

Τα παπούτσια είναι μέσα στο ντουλάπι. Ципеле су у креденцу (ормару).

- лице или предмет на који се утиче од деловања глагола

Το δέντρο ξεριζώθηκε από τον αέρα. Дрво је уништено од ветра.

(176)

Један начин да пронађемо субјекат јесте да поставимо питање «Ποιος;».

Ο Πέτρος κολυμπάει καλά. Петар плива добро.

- Ποιος κολυμπάει καλά; Ко плива добро?
- Ο Πέτρος. Петар.

Субјекат се увек налази у номинативу.

Слагање субјекта и глагола (Συμφωνία του υποκειμένου και του ρήματος)

Глаголи имају различите наставке, у складу са својим субјектом. Ако субјекат показује једно лице или предмет, глагол је у једнини. Ако субјекат показује више лица или предмета, глагол је у множини.

Ο παππούς σκουπίζει τα φύλλα από τον κήπο. Деда чисти (мете) лишће из баште.

Οι αθλητές κάνουν προπόνηση. Спортисте одрађују тренинг (тренирају).

Различити наставци глагола показују такође и различита лица.

Εμείς (1^ο πρόσωπο πληθυντικού) φάγαμε όλα τα μπισκότα.

Ми (1. лице множине) смо појели (1. лице множине) сав кекс.

Εσύ (2^ο πρόσωπο ενικού) έφαγες (2^ο πρόσωπο ενικού) όλα τα μπισκότα.

Ти (2. лице једнине) си појео (2. лице једнине) сав кекс.

Αυτός (3^ο πρόσωπο ενικού) έφαγε (3^ο πρόσωπο ενικού) όλα τα μπισκότα.

Он (3. лице једнине) је појео (3. лице једнине) сав кекс.

Субјекат се, дакле, слаже с глаголом у лицу и у броју.

Често, када комуницирамо, знамо, из онога што је било речено пре или из околне средине (окожења), ко је субјекат. Субјекат се у овом случају не појављује као издвојени саставни део, већ се изражава само у наставку глагола.

Θα διαβάσω ένα παραμύθι στα παιδιά. Прочитаћу једну бајку деци.

Φέρτε μου μερικά ξύλα. Донесите ми мало дрва.

Να σας ρωτήσω κάτι; Да вас питам нешто? (177)

Глагол и његови додаци (Το ρήμα και τα συμπληρώματά του)

Глагол је централни саставни део реченице. Када одабирамо неки глагол, у великом степену одабирамо број и врсту саставних делова који се појављују у реченици. Саставни делови који се појављују обавезно с неким глаголом, да би допунили његов смисао и да би формирали једну реченицу, сачињавају обавезне додатке (допуне) глагола.

Глаголи се, сразмерно броју и врсти њихових додатака, деле на групе.

Непрелазним се називају глаголи којима је потребан само субјекат да формирају реченицу.

Прелазним се називају глаголи којима је потребан субјекат и један или више објеката да формирају реченицу.

Непрелазни глаголи (Αμετάβατα ρήματα)

Непрелазни су:

- глаголи у активном облику
Ο Πέτρος τρέχει/ κολυμπά. Петар трчи/ плива.
- глаголи који имају само пасивни облик са активним значењем
Ο Πέτρος εργάζεται. Петар ради.
- глаголи у пасивном облику са повратним значењем
Ο Πέτρος ντύνεται. Петар се облачи.
- глаголи у пасивном облику са узајамним значењем
Τα παιδιά κοιτάχτηκαν ξαφνιασμένα. Деца су се погледала изненађено.
- глаголи у пасивном облику, са субјектом да се на њега утиче од активности глагола (пасивно значење)
Η κουρτίνα σκίστηκε. Завеса се поцепала.
- глаголи у активном облику, са субјектом да се на њега утиче од активности глагола (пасивно значење)
Το βάζο έσπασε. Ваза се разбила.

(178)

Непрелазни глаголи са предложном одредбом

Одређеним непрелазним глаголима потребна је једна предложна одредба да формирају реченицу.

Ο Πέτρος πήγε **στη γιορτή**. Петар је отишао ујутру.

Η Μαρία μπήκε **στο σπίτι**. Марија је ушла у кућу.

Ο Γιάννης ήρθε **από την Αθήνα**. Јанис је дошао из Атине.

Ο Νικόλας μίλησε **για τη μόλυνση του περιβάλλοντος**.

Николас је говорио о загађењу околине.

Прелазни глаголи са једним објектом (Μεταβατικά ρήματα με ένα αντικείμενο)

Глаголи са објектом у акузативу

Овим глаголима потребан је један субјекат и један објекат у акузативу да формирају реченицу.

Ο Ανδρέας αγόρασε **ένα ρολόι**. Андреас је купио један сат.

Η Ελένη οδήγησε **τη βέσπα**. Елени је возила веспу.

Η Αλεξάνδρα έχει ποτίσει **τις γλάστρες**. Αλεξάνδρα је залила саксије.

Ο σκύλος κυνηγάει **τη γάτα**. Пас гони мачку.

Можемо да пронађемо објекат, ако формирамо једно питање са τι или са ποιον.

Ο σκύλος κυνηγάει **τη γάτα**. Пас гони мачку.

- **Ποιον** κυνηγάει ο σκύλος; Кога гони пас?
- **Τη γάτα**. Мачку.

Ο Ανδρέας αγόρασε **ένα ρολόι**. Андреас је купио један сат.

- **Τι** αγόρασε ο Ανδρέας; Шта је купио Андреас?
- **Ένα ρολόι**. Један сат.

(179)

Објекат се појављује на два начина:

- са именицом
Η Αλεξάνδρα έχει ποτίσει **τις γλάστρες**. Αλεξάνδρα је залила саксије.
- са слабирм обликом личне заменице у акузативу
Η Αλεξάνδρα **τις** έχει ποτίσει. Αλεξάνδρα их је залила.

Када желимо да дамо наглашеност, објекат се појављује и са два његова облика у истој реченици.

Η Αλεξάνδρα **τις** έχει ποτίσει **τις γλάστρες**.

Η Αλεξάνδρα **τις γλάστρες, τις** έχει ποτίσει. Αλεξάνδρα је саксије залила.

- Неки глаголи активног облика, у одређеним реченицама појављују се као прелазни са једним објектом а у другим као непрелазни. Када су непрелазни, формирају реченице које личе на реченице пасивног облика, зато што се на њихов субјекат утиче од деловања глагола.
Ο Πέτρος έσπασε το βάζο. Петар је разбио вазу.
Το βάζο έσπασε. Ваза се разбила.
Ο Πέτρος άναψε τη φωτιά. Петар је упалио ватру.
Η φωτιά άναψε. Ватра је упаљена.
Ο Πέτρος χαμήλωσε τα φώτα. Петар је смањιο светла.
Τα φώτα χαμήλωσαν. Светла су се смањила (стишала).
- Одређени глаголи, ако и јесу прелазни, често се појављују као непрелазни. Ово се догађа зато што су ови глаголи много уобичајени и њихов објекат се подразумева.
Ο Πέτρος τρώει/ διαβάζει/ μιλάει/ γράφει/ ζωγραφίζει Петар једе/ чита/ говори/ пише/ слика

(180)

Глаголи са објектом у акузативу и предложном одредбом

Одређеним глаголима потребан је један субјекат, један објекат у акузативу и једна предложна одредба да формирају реченицу.

Ο Πέτρος έβαλε την κουβέρτα **στο συρτάρι**. Петар је ставио ћебе у фиоку.

Η Μαρία έβγαλε το αυτοκίνητο **από το γκαράζ**.

Марија је извукла аутомобил из гараже.

Η Κατερίνα ειδοποίησε το Γιάννη **για την αλλαγή του προγράμματος**.

Катарина је обавестила Јанија о промени програма.

Глаголи са предложним објектом или генитивом

Овим глаголима потребан је један субјекат и један предложни објекат да формирају реченицу.

Η Ελένη μίλησε **στον Πέτρο**. Елени је казала Петру.

Ο Πέτρος μοιάζει **στην/ με την μητέρα του**. Петар личи на своју мајку.

Τηλεφώνησε **στον αδερφό σου**! Телефонирао је твом брату!

Το λαχείο έπεσε **στον Πέτρο**. Лутрија је пала на Петра.

Η φούστα δεν άρεσε **στη Μαρία**. Сукња се није допала Марији.

Φέρθηκε άσχημα **στην Ελένη**. Понео се ружно према Елени.

Предложни објекат формира се са предлозима **σε** и **με** + именица у акузативу. Може да буде замењен слабом обликом личне заменице у генитиву.

Η Ελένη **τού** μίλησε. Елени му је казала.

Ο Πέτρος **τής** μοιάζει. Петар јој личи.

Τηλεφώνησέ **του**! Телефонирао му је!

Глаголи са предложним објектом или генитивом и предложном одредбом

Одређеним глаголима потребан је један субјекат, један предложни објекат и једна предложна одредба да формирају реченицу.

Η Ελένη είπε στον Πέτρο **για την εκδρομή**. Елени рече Петру за излет.

Δεν έχουμε μιλήσει σε κανέναν **για όλα αυτά**. Нисмо ти говорили ништа за све ово.

Παραπονέθηκε στην Ελένη **για το φαγητό**. Пожалио се Елени због јела.

Διαμαρτυρήθηκε στον πρόεδρο **για την απόφαση**.

Успротивио се (протествовао је) председнику због одлуке (резолуције). (181)

Прелазни глаголи са два објекта (Μεταβατικά ρήματα με δύο αντικείμενα)

Глаголи са објектом у акузативу и предложним објектом или генитивом

Овим глаголима потребан је један субјекат и два објекта, један непосредан и један посредан, да формирају реченицу.

Η Ελένη χαρίζει το βιβλίο στο Γιώργο. Елени поклања књигу Јоргу.

Ο Πέτρος πήρε την μπάλα από τη Μαρία. Петар је узео (примио) лопту од Марије.

Ο Πέτρος αγόρασε ένα παιχνίδι για το μωρό. Петар је купио једну играчку за бебу.

Саставни делови то βιβλίο, την μπάλα, ένα παιχνίδι су непосредни објекти.

Саставни делови στο Γιώργο, από τη Μαρία, για το μωρό су посредни објекти.

Непосредан објекат појављује се на два начина:

- са именицом у акузативу
Η Ελένη χαρίζει **το βιβλίο** στο Γιώργο. Елени поклања књигу Јоргу.
Ο Πέτρος πήρε **την μπάλα** από τη Μαρία. Петар је узео лопту од Марије.
- са слабом обликом личне заменице у акузативу
Η Ελένη **το** χαρίζει στο Γιώργο. Елени је поклања Јоргу.

Ο Πέτρος **την** πήρε από τη Μαρία. Петар ју је узео од Марије.

Посредан објекат појављује се на три начина:

- са предлозима
σε
από + именица у акузативу
για (182)
- са slabим обликом личне заменице у генитиву. Ове заменице узимају нагласак када је потребно да се издвоје од присвојних заменица.
Η Ελένη **τού** χαρίζει το βιβλίο. Елени му поклања књигу.
Ο Πέτρος **τής** πήρε την μπάλα. Петар је од ње узео лопту.
Ο Πέτρος **τού** αγόρασε ένα παιχνίδι. Петар јој је купио једну играчку.
- са именицом у генитиву
Η Ελένη χαρίζει **του Γιώργου** το βιβλίο. Елени поклања књигу Јоргу.
Ο Πέτρος πήρε **της Μαρίας** την μπάλα. Петар је узео лопту од Марије.
Ο Πέτρος αγόρασε **του μωρού** ένα παιχνίδι. Петар је купио беби једну играчку.

Један начин да откријемо посредан објекат јесте да поставимо питање *σε/ από/ για* ποιον; *κομε/ од/ за* кога?

- Σε ποιον χαρίζει το βιβλίο η Ελένη; Κομε Εлени поклања књигу?
- Στον Πέτρο. Петру.

Непосредан и посредан објекат могу да се појављују заједно у истој реченици са slabим облицима личних заменица.

Ο Πέτρος πήρε την μπάλα από τη Μαρία. Петар је узео лопту од Марије.

Ο Πέτρος **τής** **την** πήρε. Петар ју је узео од ње.

Ако желимо да дамо наглашеност, објекти могу да се појаве и са два своја облика.

Η Ελένη χάρισε **το βιβλίο στο Γιώργο**. Елени је поклонила књигу Јоргу.

Η Ελένη **τού το** χάρισε του Γιώργου το βιβλίο. Елени му ју је поклонила, књигу Јоргу.

Глаголи са два објекта у акузативу

Овим глаголима потребан је један субјекат и два објекта у акузативу да формирају реченицу.

Ο Πέτρος έμαθε τη Μαρία **ταγκό**. Петар је научио Марију танго.

Ο Γιάννης **кέρασε τον Πέτρο** καφέ. Јанис је почастио (послужио) Петра кафеом.

Φόρτωσε το αυτοκίνητο ξύλα. Натоварио је аутомобил дрвима.

Γεμίσαμε το ψυγείο παγωτά. Напунисмо фрижидер сладоледима.

Τάισε το μωρό κρέμα. Нахранио је бебу кремом.

У овим случајевима прималац активности сматра се непосредним објектом и може да се замени слабир обликом личне заменице у акузативу.

(183)

Τάισε **το** μωρό κρέμα. > **Το** τάισε κρέμα. Нахранио ју је кремом.

Ο Γιάννης κέρασε **τον** Πέτρο καφέ. > **Τον** κέρασε καφέ. Почастио га је кафом.

Ο Πέτρος έμαθε **τη** Μαρία ταγκό. > **Την** έμαθε ταγκό. Научио ју је танго.

Безлични глаголи (Απρόσωπα ρήματα)

Одређеним глаголима није потребан субјекат да формирају реченицу. Ови глаголи појављују се само у трећем лицу једнине.

Деле се на две категорије:

- на глаголе који имају као допуна један објекат у акузативу
Έχει φαγητό για όλους. Има јела за све.
Πέφτει или ρίχνει χαλάζι. Пада град.
Κάνει ζέστη или έχει ζέστη. Врућина је.
Κάνει παγωνιά или έχει παγωνιά. Мраз је.
Κάνει κρύο или έχει κρύο. Хладно је.
Κάνει ψύχρα или έχει ψύχρα. Зима (хладно) је.
Κάνει καλή μέρα или έχει καλή μέρα. Леп је дан.
- на глаголе који немају никакву допуна
Βρέχει. Пада киша.
Χιονίζει. Пада снег.
Φυσάει. Дува.
Νυχτώνει. Пада мрак (ноћ), смркава се.
Βραδιάζει. Пада вече, смркава се.
Ψιχαλίζει. Ромиња, пада ситна киша. Ξημερώνει. Свиће. Αστράφτει. Сева.

Одређеним безличним глаголима или безличним изразима који се формирају са είναι и средњим родом придева потребна је као допуна једна другостепена реченица.

Φαίνεται/ είναι σίγουρο ότι θα βρέξει. Изгледа да/ сигурно ће да пада киша.

(184)

- роду, када је атрибут придев
Ο δρόμος είναι άδειος. Пут је слободан (празан).
Η Ελένη φαίνεται χλωμή. Елени изгледа бледа.
- броју
Τα βιβλία είναι σκονισμένα. Књиге су прашњаве.
- падежу
Ο δρόμος είναι φαρδύς. Пут је широк.
Έφτιαξαν τον δρόμο φαρδύ. Направили су широк пут.

Атрибут може да буде:

- придев
Ο Πέτρος είναι **ευγενικός**. Петар је пристојан.
- именица
Η Ελένη είναι **πρόεδρος** της τάξης. Елени је председник одељења.
Ονόμασαν την κόρη τους **Μαργαρίτα**. Назвали су своју кћерку Маргарита.
- заменица
Τα πουλόβερ τους είναι **ίδια**. Њихови џемпери су исти.

Реченица: кратак преглед основних формација (Η πρόταση: σύννοψη των βασικών σχηματισμών)

Основна устројства реченице су следећа:

1. Субјекат – глагол
Ο Πέτρος χαμογέλασε. Петар се насмешио.
2. Субјекат – глагол – предложна одредба
Ο Πέτρος μένει στην Αθήνα. Петар станује (борави) у Атини.
3. Субјекат – глагол – објекат у акузативу
Ο Πέτρος τρώει ένα μήλο. Петар једе јабуку. (186)
4. Субјекат – глагол – објекат у акузативу – предложна одредба
Ο Πέτρος έβαλε την κουβέρτα στο συρτάρι. Петар је ставио прекривач у фиоку.
5. Субјекат – глагол – предложни објекат или објекат у генитиву
Ο Πέτρος μοιάζει στη μητέρα του. Петар личи на своју мајку.
6. Субјекат – глагол – предложни објекат или објекат у генитиву – предложна одредба
Ο Πέτρος παραπονέθηκε στον Γιάννη για τον μισθό του.
Петар се пожалио Јанију због своје плате.
7. Субјекат – глагол – непосредни објекат (акузатив) – посредни објекат (предложни или генитив)
Ο Πέτρος έδωσε ένα χάρτη στον Γιάννη. Петар је дао Јанију једну мапу.
8. Субјекат – глагол – непосредни објекат (акузатив) – посредни објекат (акузатив)
Ο Πέτρος έμαθε τη Μαρία αγγλικά. Петар је научио Марију енглески.
9. Безлични глагол – објекат
Ρίχνει χαλάζι. Пада град.
10. Безлични глагол
Βρέχει. Пада киша.
11. Субјекат – глагол – атрибут
Ο Πέτρος είναι χαρούμενος. Петар је срећан.
12. Субјекат – глагол – објекат – атрибут
Ο Πέτρος είπε τον Γιάννη ανόητο. Петар је назвао Јанија глупаном.

Улога допуна глагола (субјекат, објекат, атрибут итд) види се из падежа и предложних допуна. Зато је ред саставних делова унутар реченице релативно слободан и зависи од тога шта говорник одабира да нагласи.

Ο Γιάννης αγαπάει τη Μαρία.

Τη Μαρία αγαπάει ο Γιάννης.

Ο Γιάννης τη Μαρία αγαπάει.

Αγαπάει ο Γιάννης τη Μαρία. Јанис воли Марију. (187)

Промена активне реченице у пасивну (Μετατροπή της ενεργητικής πρότασης σε παθητική)

Одређене реченице које садрже прелазне глаголе у активном облику могу да се промене у реченице у пасивном облику.

Ο ήλιος φωτίζει τη γη. Сунце осветљава земљу.

субјекат глагол актив објекат

Η γη φωτίζεται από τον ήλιο. Земља се осветљава од сунца.

субјекат глагол пасив από + акузатив

Промена се дешава на следећи начин:

- Објекат активне реченице постаје субјекат пасивне и ступа у номинатив (τη γη > η γη).
- Глагол активне реченице ступа у пасивни облик (φωτίζει > φωτίζεται).
- Субјекат активне реченице постаје одредба са предлогом и акузативом (ο ήλιος > από τον ήλιο).

Глагол пасивне реченице треба да се слаже са субјектом у лицу и броју.

Πολλοί άνθρωποι διάβασαν αυτό το βιβλίο. Многи људи прочитали су ову књигу.

Αυτό το βιβλίο διαβάστηκε από πολλούς ανθρώπους.

Ова књига прочитана је од многих људи.

Када глагол активног облика има један непосредан и један посредан објекат, субјекат глагола пасивног облика постаје непосредан објекат.

Η Μαρία έδωσε στο Γιάννη το βιβλίο. Марија даде Јанију књигу.

субјекат глагол актив посредан објекат непосредан објекат (188)

Το βιβλίο δόθηκε στο Γιάννη από τη Μαρία. Књига је дата Ј. од Марије.
субјекат глагол пасив посредан објекат από + акузатив

Врло често се одредба από + акузатив изоставља из пасивне реченице. То јест, престаје да буде обавезна допуна и глагол делује (служи) као непрелазни.

Ο Πέτρος καθάρισε την αποθήκη. Петар је очистио оставу.

Η αποθήκη καθαρίστηκε. Остава је очишћена.

Врло често се από + акузатив замењује од με + акузатив, углавном када именица не показује лице.

Ο αέρας ξεριζώσε το δέντρο. Ветар је уништио (искоренио) дрво.

Το δέντρο ξεριζώθηκε με τον αέρα. Дрво је искорењено ветром (од ветра).

Негација (Η άρνηση)

Да формирамо реченице које изражавају негацију користимо одричне речце όχι, δεν и μην.

- **Όχι**

Користимо όχι у околностима разговора да одговоримо негативно на питање или молбу нашег саговорника.

- Ήρθε ο αδελφός σου; Дошао је твој брат?
- Όχι. Не.
- Μου δίνεις τη μπάλα; Даћеш ми лопту?
- Όχι. Не.

- **Δεν**

Када је глагол реченице у индикативу, употребљавамо δεν испред глагола.

Ο Πέτρος δεν αγόρασε αυτοκίνητο. Петар није купио аутомобил.

- **Μην**

Када је глагол реченице у конјуктиву, употребљавамо μην. Μην ступа између να или аς и глагола. (189)

Με παρακάλεσε να μην φύγω. Замолио ме да не идем.

Ας μην πάμε για ψώνια αύριο. Да не идемо за намирнице (у куповину) сутра.

Όχι може да се појављује заједно са δεν или са μην.

- Ήρθε ο αδελφός σου; Дошао је твој брат?
- Όχι, δεν ήρθε. Не, није дошао.
- Πάμε για ψώνια αύριο; Идемо у куповину сутра?
- Όχι, аς μην πάμε αύριο, αλλά μεθαύριο. Не, да не идемо сутра, већ прекосутра.

Слаби облици личне заменице који су посредни и непосредни објекти ступају после одречне речце.

- Του έδωσες την μπάλα; Дао си му лопту?
- Όχι, **δεν** του την έδωσα. Не, нисам му је дао.
- Να του δώσω την μπάλα; Да му дам лопту?
- Όχι, να **μην** του τη δώσεις. Не, немој да му је даш.

Кад је глагол у будућем времену, **δεν** ступа тачно испред честице **θα**. Слаби облици личних заменица ступају између **θα** и глаголског облика.

- Θα του δώσεις την μπάλα; Даћеш му лопту?
- Όχι, **δεν** θα του τη δώσω. Не, нећу да му је дам.

Код свршених времена **δεν** ступа испред помоћног глагола **έχω**. Слаби облици личних заменица ступају између **δεν** и **έχω** + глаголски облик.

- Του έχεις δώσει την μπάλα; Дао си му лопту?
- Όχι, **δεν** του την έχω δώσει. Не, нисам му је дао.

У императиву не постоји одрични облик. Да формирамо негацију, употребљавамо облике конјуктива.

- Έλα εδώ. Дођи овде.
- **(Να) μην** έρθεις. (Да) не дођеш. (Немој да дођеш) (190)

Паратакса и хипотакса (Παράταξη και υπόταξη)

Постоје две врсте веза између реченица: **паратакса** (напоредност) и **хипотакса** (подређеност, зависност).

У паратакси се међу собом везују две или више сличних реченица, главних или другостепених.

Η Δάφνη τραγούδησε και ο Πέτρος έπαιξε πιάνο.

Дафни је певала а Петар свирао клавир.

Ο Πέτρος πήγε στην Αίγινα, αλλά η Μαρία έμεινε σπίτι.

Петар је отишао у Егину, али је Марија остала код куће.

Θέλω να γυρίσω σπίτι μου και να δω τηλεόραση.

Хоћу да се вратим својој кући и да гледам телевизију.

У хипотакси се једна главна реченица повезује са једном или више другостепених реченица.

Другостепене реченице (Δευτερεύουσες προτάσεις)

Постоје следеће врсте другостепених реченица:

- реченице које се уводе са односним заменицама и дају више информација о неком саставном делу реченице, то јест односне реченице.

Ο νεαρός **που χτύπησε το κουδούνι** μένει στην απέναντι πολυκατοικία.

Младић који је позвонио на звоно станује у вишеспратници преко пута.

- реченице које су допуне глаголима

Ο Πέτρος θέλει **να πάει ένα ταξίδι στην Αφρική**.

Петар жели да иде на путовање у Африку.

Μου είπε **ότι θα συναντηθούμε αύριο**. Рекао ми је да ћемо се срести сутра.

Χάρηκα **που σε είδα**. Обрадовах се што сам те видео.

Φοβάμαι **μήπως χαλάσει ο υπολογιστής μου**.

Бојим се да се (можда се) покварио мој рачунар.

Με ρώτησε **μήπως/ αν ήθελα να πάω σινεμά**.

Питао ме је да ли/ ако сам хтео да идем у биоскоп.

- реченице које служе као прилози

- временске реченице

Μόλις ο Γιάννης μπήκε στο σπίτι, ο Πέτρος έφυγε.

Тек што (чим) је Јанис ушао у кућу, Петар је отишао.

- реченице које показују разлог (узрочне реченице)

Θα καθίζω γιατί αισθάνομαι κουρασμένη. Сешћу зато што се осећам уморна.

- реченице које показују сврху, циљ (финалне реченице)

Έφυγε γρήγορα **για να πάει να διαβάσει**. Отишао је брзо да би ишао да учи.

(191)

- супротне реченице

Θα πάω στο γυμναστήριο παρόλο που είμαι κουρασμένη.

Ићи ћу у вежбаоницу упркос томе што сам уморна.

- условне реченице

Αν βρέχει αύριο, δεν θα πάμε εκδρομή.

Ако пада киша сутра, нећемо да идемо на излет.

- реченице које показују исход

Ήταν τόση η επιμονή του **που αναγκάστηκα να υποχωρήσω**.

Толика је била његова упорност којом сам био приморан да се повлачим.

- оноματοпејске реченице са чланом το

Είναι πολύ ενοχλητικό **το ότι δεν είναι ποτέ ευχαριστημένος**.

Много је проблематично (то) да није никада захвалан.

Односне реченице (Οι αναφορικές προτάσεις)

Односним се називају реченице које се уводе са односним заменицама или прилозима и дају више информација о неком саставном делу реченице. Могу да служе као имена или као прилози.

Односним именичним (αναφορικές ονοματικές) се називају реченице које одређују имена. Ступају одмах иза имена које одређују и уводе се односним заменицама που и οποίος, οποία, οποίο. Ове заменице замењују име у односној реченици која се формира.

Η κοπέλα χτύπησε το κουδούνι. Девојка је позвонила на звоно (на вратима).

Η κοπέλα είναι πωλήτρια. Девојка је продавачица.

Η κοπέλα **που/ η οποία χτύπησε το κουδούνι** είναι πωλήτρια.

Девојка која је позвонила на звоно је продавачица.

Пου је непромењиво, док се οποίος, οποία, οποίο слаже са именом које одређује у роду и броју. Падеж зависи од улоге коју односна заменица игра у односној реченици, то јест ако је субјекат, непосредан или посредан објекат итд.

Ήρθε μαζί του ένας κύριος, **ο οποίος ήθελε να αγοράσει το σπίτι.** (192)

Ήρθε μαζί του ένας κύριος, **που ήθελε να αγοράσει το σπίτι.**

Дошао је с њим један господин, који је желео да купи кућу.

Είδα την κοπέλα **την οποία ερωτεύτηκε ο Γιάννης.**

Είδα την κοπέλα **που ερωτεύτηκε ο Γιάννης.** Видех девојку у коју се заљубио Јанис.

Είδα τον νεαρό **του οποίου πήραν το πορτοφόλι.**

Είδα τον νεαρό **που του πήραν το πορτοφόλι.**

Видех младића којем су узели (украли) новчаник.

Είδα την κοπέλα **στην/ με την οποία μιλούσε ο Παύλος.**

Видех девојку којој/ с којом је говорио Павле.

Односне реченице деле се на ограничавајуће и неограничавајуће.

Ограничавајуће (περιοριστικές) односне реченице помажу слушаоцу да локализује лице или предмет о којем говоримо.

Το ξενοδοχείο **που μέινουμε** βρίσκεται στην πλατεία του χωριού.

Хотел у коме смо одсели налази се на сеоском тргу.

Неограничавајуће (μη περιοριστικές) односне реченице додају још више информација о неком лицу или неком предмету.

Ο κύριος Γιώργος, **ο οποίος είναι ο δήμαρχος του χωριού**, θα μιλήσει απόψε στην πλατεία. Господин Јоргос, који је председник сеоске општине, говориће вечерас на тргу.

Неограничавајуће реченице долазе између зареза.

Одређене односне реченице не зависе од неког имена које се појављује у главној реченици. Ове реченице називају се **слободне односне реченице** (ελεύθερες αναφορικές προτάσεις). Служе (у) главној реченици као имена и уводе се односним заменицама *όποιος, –α, –ο, όσος, –η, –ο* и *ό, τι*. Падеж односне заменице зависи од улоге коју има односна реченица унутар главне реченице.

Να σηκώσει το χέρι του **όποιος θέλει να πάμε εκδρομή**.
Да подигне своју руку ко жели да идемо на излет.

Όσοι δε χωράνε στο αυτοκίνητο θα πάνε με τα πόδια.
Колико (год) њих не стане у аутомобил ићи ће пешке.

Δεν υπολογίζει κανένα. **Κάνει ό, τι θέλει**. Не цени никога. Ради све што жели.

Θα καλέσω **όσους τηλεφωνήσουν**. Позваћу колико год телефонирају.

(193)

Односним приложним (αναφορικές επιρρηματικές) називају се реченице које дају више информација о времену, месту, начину или количини. Уводе се односним прилозима *όποτε, όπου, όπως, όσο* и *που*.

Έλα **όποτε θέλεις**. Дођи кадгод желиш.

Το 1984 βρέθηκε στη Γερμανία, **όπου γνώρισε τη σύζυγό του**.
Године 1984. се нашао у Немачкој, када је упознао своју супругу.

Το ραδιόφωνο έτσι **όπως δεν το έχετε ξαναδεί**.
Радио такав какав нисте раније видели.

Δεν είναι τόσο απλό, **όσο νομίζεις**. Није толико једноставно, колико мислиш.

Θα σε δω αύριο, **που θα είμαι στη Θεσσαλονίκη**.
Видећу те сутра, пошто ћу бити у Солуну.

Реченице као допуне глагола (Οι προτάσεις ως συμπληρώματα ρημάτων)

Одређеним глаголима потребна је као допуна нека реченица да употпуни њихов смисао. Ових допуна има четири:

- реченице које се уводе са **ότι** или **πως**
- реченице које се уводе са **που**
- реченице које се уводе са **μην** или **μήπως**
- реченице које се уводе са **να**, то јест реченице у конјуктиву
- лажна питања

Реченице са **ότι** или **πως**

су реченице у индикативу и употребљавају се обично са глаголима који показују шта говори неко, шта верује, шта мисли, шта зна и др.

Νομίζω Мислим Πιστεύω Верујем Είπε Рече Ξέρει Зна	ότι/ πως да	ο Γιάννης δεν θα έρθει στην εκδρομή. Јанис неће да дође на излет.
--	-----------------------	--

Ове реченице употребљавају се такође као допуна безличним глаголима и изразима, као φαίνεται изгледа, чини се, είναι σίγουρο сигурно је, είναι βέβαιο стварно, извесно, сигурно је, είναι γνωστό познато је и др.

Φαίνεται ότι ο καιρός θα χαλάσει. Изгледа да ће време да се поквари. (194)

Реченице које се уводе са **που**

су реченице у индикативу и показују да је информација која се изражава од другостепене реченице чињеница. Ова врста реченица углавном се појављује с глаголима који изражавају душевно расположење.

Χαίρομαι Радујем се, драго ми је Λυπάμαι Жалим, тугујем Φοβάμαι Плашим се Απογοητεύτηκα Разочарао сам се	που што	ο Γιάννης θα πάει ταξίδι στην Αφρική. ће Јанис да иде на путовање у Африку.
---	-------------------	--

Реченице које се уводе са **μην** или **μήπως**

Ове реченице су у индикативу и повезују са глаголима који изражавају забринутост и страх. Показују да субјекат главне реченице изражава наду да се не деси догађај који се описује у другостепеној реченици.

Ο Γιάννης φοβάται **μήπως/ μην αποτύχει στις εξετάσεις**.

Јанис се плаши да не падне на испитима.

Ο Γιάννης φοβάται **μήπως/ μην έχει αποτύχει στις εξετάσεις**.

Јанис се плаши да није (да је можда) пао на испитима.

Ο Πέτρος αγωνιά **μήπως/ μην ο γιος του οδηγήσει το αυτοκίνητο χωρίς δίπλωμα**.

Петар се боји да није његов син одвезао аутомобил без дипломе (уверења, атеста).

После **мην** или **μήπως** често имамо сажети глаголски облик који се појављује иза **θα** индикатива или **να/ ας** конјуктива. Негација се у овом случају формира са **δεν**.
Ο Γιάννης φοβάται **μήπως/ μην δεν περάσει τις εξετάσεις**. Јанис се плаши да (можда) не пролази испите.

Реченице које се уводе са **να**

Ове реченице су у конјуктиву. Употребљавају се са глаголима који изражавају жељу, вољу, заповест, молбу и др.

Θέλω **να φύγω**. Желим да одем. (195)

Протиμώ **να μην με περιμένεις εδώ**. Више волим да ме не чекаш овде.

Ελπίζω **να проλάβει το τρένο ο Γιάννης**. Надам се да Јанис стиже на воз.

Εύχομαι **να περάσει τις εξετάσεις ο Γιάννης**. Желим да Јанис положи (прође) испите.

Доста често у овој врсти реченица субјекат другостепене реченице ступа испред **να**:

Ελπίζω **να** проλάβει το τρένο ο Γιάννης.

Ελπίζω ο Γιάννης **να** проλάβει το τρένο. Надам се да Јанис стиже на воз.

Допуна конјуктиву ступа иза глагола који показују одређене стадијуме неке активности (почетак, средина, крај итд) и иза глагола попут **ακούω** слушам, **βλέπω** гледам, **αισθάνομαι** осећам итд.

Αρχισε **να** γράφει την εργασία του. Почео је да пише свој рад.

Κοντεύει **να** φτάσει στο Παρίσι. Ускоро ће (приближава се) да стигне у Париз.

Συνέχισε **να** διαβάζει σαν να μην συμβαίνει τίποτα.

Наставио је да чита као да се ништа не дешава.

Βλέπω το πλοίο **να** έρχεται. Видим да брод долази.

Допуну конјуктиву узимају такође и многи безлични глаголи и изрази, као *χρειάζεται* потребно је, *треба*, *απαγορεύεται* забрањено је, *επιτρέπεται* дозвољено је, *είναι πιθανό* вероватно, *могуће* је, *είναι ανάγκη* потребно, *нужно* је и др.

Απαγορεύεται να παρκάρετε εδώ. Забрањено је да паркирате овде.

Одређени глаголи имају као допуну више од једне или и све горе наведене врсте другостепених реченица:

Φοβάμαι **ότι/ πως** ο Γιάννης θα με κοροϊδέψει. Бојим се да ће ме Јанис исмевати (ругати ми се).

Φοβάμαι **μήπως** ο Γιάννης με κοροϊδέψει. Бојим се да ме Јанис не исмеје.

Φοβάμαι **που** ο Πέτρος θα οδηγήσει μόνος του. Плашим се што ће Петар да вози сам (он лично).

Φοβάμαι **να** κάθομαι πολλή ώρα στον ήλιο. Плашим се да седим много времена на сунцу.

У овим случајевима глагол главне реченице има различито значење:

- У прва два случаја φοβάμαι се употребљава са значењем мислим, верујем, сумњам.
- У последња два случаја φοβάμαι значи осећам страх или неспокојство (узнемиреност).

(196)

Лажна питања (Πλάγιες ερωτήσεις)

Лажна питања су другостепене реченице које употребљавамо иза глагола попут *ρωτάω* питам, *αναρωτιέμαι* питам се, *δεν ξέρω* не знам, *δεν έμαθα* нисам сазнао и др.

Постоје две врсте лажних питања:

- Питања којима тражимо информације о једном укупном догађају. На ове реченице одговарамо са *ναι* или *όχι*. Уводе се са *αν* или *μήπως*.
Αναρωτιέμαι αν ξέρει την αλήθεια. Питам се да ли (ако) зна истину.
- Питања којима тражимо информације о одређеним странама неког догађаја (време, место, лица итд). Уводе се упитним заменицама и прилозима (*πού, πότε, πώς* и др).
Με ρώτησε πώς θα επιστρέψουμε. Питам ме је како ћемо да се вратимо.

Глаголи *πρέπει* треба, *μπορεί* може и *μπορώ* могу

Глаголима *πρέπει*, *μπορεί* и *μπορώ* потребна је једна допуна у конјуктиву да употпуне свој смисао.

Πρέπει να φύγουμε. Треба да идемо.

Μπορώ να σε βοηθήσω στο μαγείρεμα. Могу да ти помогнем у кувању.

Μπορεί να έρθουμε νωρίς. Можда да дођемо рано.

- Глагол **πρέπει** употребљава се само као безличан у трећем лицу једнине. Допуна у конјуктиву је његов субјекат.

Р	Υ	Γ	С
[Πρέπει]	[να βιαστούμε]	[Треба]	[да пожуримо]

Има два значења:

- Показује обавезу или потребу (нужду)
То σπíti είναι πολύ βρόμικο. Πρέπει να το καθαρίσουμε.
Кућа је много прљава. Треба да је очистимо.
- Показује једну чињеницу која је скоро сигурна
Ακούω το σφύριγμα του τρένου. Πρέπει να είναι πέντε η ώρα.
Чујем звиждук воза. Треба да је пет сати. (197)
- Глагол **μπορώ** употребљава се као безличан или као глагол који формира сва лица. Μπορώ има два значења. Показује:
 - да неко има способност да учини нешто
Είσαι αρκετά δυνατός. Μπορείς να σηκώσεις αυτό το δέμα.
Ти си довољно снажан. Можеш да подигнеш овај стог (балу, пакет).
 - да неко има дозволу да учини нешто
Η ομιλία τελείωσε. Μπορείτε να φύγετε. Говор се завршио. Можете да одете.
Безлично **μπορεί** показује вероватноћу да се деси нешто.
Μπορεί να έρθουμε νωρίς (= ίσως έρθουμε νωρίς)
Могуће је да дођемо рано (= можда дођемо рано)
Као у случају **πρέπει**, тако и у случају **μπορεί**, допуна у конјуктиву је субјекат глагола.

Р	Υ	Γ	С
[Μπορεί]	[να έρθουμε νωρίς]	[Μοгуће је]	[да дођемо рано]

У реченицама попут Οι φίλοι μας μπορεί/ πρέπει να έρθουν νωρίς (Наши пријатељи можда ће/ треба да дођу рано) саставни део Οι φίλοι μας није субјекат глагола **πρέπει** или **μπορεί** већ субјекат реченице у конјуктиву.

Реченице које одређују глаголе (Οι προτάσεις που προσδιορίζουν ρήματα)

Одређене реченице употребљавају се да одреде време, начин, околности, сврху или разлог неког догађаја. (198)

Временске реченице (Οι χρονικές προτάσεις)

Када желимо да говоримо о неком догађају који се десио пре, после или за време трајања једног другог догађаја, употребљавамо временске реченице. Ове реченице почињу временским везницима: όταν када, μόλις тек, чим, πριν пре, αφού пошто, ώσπου до, све до, μέχρι до, ενώ док, καθώς кад, док, τώρα сада када, την ώρα που часа (тренутка) када и др.

- **όταν када**

Όταν, сразмерно с временом глагола који се појављују у главној и у другостепеној реченици, означава да се два догађаја дешавају истовремено или прате један другога.

- Облик **όταν** + презент или имперфект > презент или имперфект показује неодређено понављање два догађаја.

Όταν **βρέχει**, οι δρόμοι **πλημμυρίζουν**. Када пада киша, путеви (се) поплављују.

Όταν **έβρεχε**, οι δρόμοι **πλημμύριζαν**. Када падаше киша, путеви поплављиваше.

- Облици **όταν** + аорист > имперфект или **όταν** + аорист > плусквамперфект показују да се један тренутни догађај (у аористу) подудара са једним догађајем који има трајање или са једним стањем.

Όταν **μπήκα** στο σπίτι, **χτυπούσε** το τηλέφωνο.

Када сам ушао у кућу, звонио је телефон.

Όταν **μπήκα** στο σπίτι, ο Γιάννης **είχε φύγει**.

Када сам ушао у кућу, Јанис је био (бејаше) отишао.

- Облик **όταν** + аорист или плусквамперфект > аорист или плусквамперфект и облик **όταν** + сажети облик > сажети облик (футур, конјуктив, императив) показује два догађаја који следе један другога.

Όταν η Μαρία **μπήκε**, ο Γιάννης **έφυγε**. Када је Марија ушла, Јанис је отишао.

Όταν **είχε έρθει** ο Γιάννης, **πήγαμε/ είχαμε πάει** στη θάλασσα.

Када бејаше дошао Јанис, одосмо/ бејасмо отишли на море.

Όταν **φύγεις**, **κλείδωσε** την πόρτα. Кад одеш, закључај врата.

- **μόλις чим**

Μόλις показује два суседна међу догађајима који следе један другога. Временска реченица са μόλις показује први догађај у низу.

(199)

- Облик **μόλις** + презент или имперфект > презент или имперфект показује неодређено понављање.

Μόλις **γυρίζω** στο σπίτι, **ταΐζω** τη γάτα μου. Чим се вратим кући, храним своју мачку.

Μόλις **γύριζα** στο σπίτι, **τάιζα** τη γάτα μου. Чим се враћах кући, храних своју мачку.

- Облик **μόλις** + сажето време или облик > сажето време или облик показује след два одређена догађаја.

Θα σου **τηλεφωνήσω**, μόλις **τελειώσει** η ταινία.

Телефонираћу ти, чим се заврши филм.

- **αφού пошто**

Αφού показује да два догађаја следе један за другим. Временска реченица са αφού показује први догађај у низу.

Αφού **τελειώσει** το διάβασμα, **πήγε** σινεμά.

Пошто је завршио учење, отишао је у бископ.

- **πριν пре**

Πριν показује да два догађаја следе један за другим. Временска реченица са πριν показује други догађај у низу. Πριν се комбинује са сажетим конјуктивом, са или без να. Главна реченица може да буде у свим временима индикатива и у свим облицима конјуктива и императива.

Πριν (να) κοιμηθώ, πίνω ένα ποτήρι γάλα.

Пре него (да) спавам (пре спавања), пијем једну чашу млека.

Μάζεψα τα ρούχα, πριν βρέξει. Сакупих веш, пре него да падне киша (пре кише).

- **μέχρι до, ώσπου све до**

Μέχρι и ώσπου показују један догађај који се подудара временски са комплетирањем догађаја који се изражава од главне реченице. Комбинују се са сажетим конјуктивом, када се помињу у будућности.

Θα δουλεύω μέχρι/ ώσπου **να σβήσουν** τα φώτα.

Радићу до/ све док се (не) угасе светла.

Комбинују се са аористом, када се помињу у прошлости. У овом случају, μέχρι је праћено од που.

Δούλεψε μέχρι που/ ώσπου **έσβησαν** τα φώτα.

Радио је до/ све док се (не) угасише светла. (200)

- **ενώ док, καθώς када, την ώρα που тренутка (часа) када**

Ενώ, καθώς, την ώρα που показују да се два догађаја дешавају истовремено.

Την ώρα που Τренутка када

Καθώς Καда > **έμπαινα** στο σπίτι, ο Γιώργος **έβγαине**.

Ενώ Док сам ушао у кућу, Јанис је изашао.

Την ώρα που Τренутка када

Καθώς Καда > **περπατούσα, συνάντησα** μια φίλη μου.

Ενώ Док сам шетао, срео сам једну своју пријатељицу.

Узрочне реченице (Οι αιτιολογικές προτάσεις)

Узрочне реченице показују неку чињеницу која образује разлог или услов (претпоставку) да се оствари догађај који изражава главна реченица. Ове реченице уводе се везницима επειδή, γιατί, αφού, који се комбинују са индикативом.

- Еπειδή, γιατί показују неку чињеницу која сачињава разлог догађаја који се изражава у главној реченици. Када узрочна реченица почиње са γιατί, не може да се налази испред главне реченице.

Τον κάλεσε στη γιορτή επειδή/ γιατί τον συμπαθεί.

Позвао га је на прославу зато што га симпатише.

Επειδή τον συμπαθεί, τον κάλεσε στη γιορτή.

Зато што (јер) га симпатише, позвао га је на прославу.

- Αφού показује неку чињеницу која сачињава услов (претпоставку) за остваривање догађаја који се изражава у главној реченици.
Αφού δεν τον συμπαθείς, μην τον καλέσεις στη γιορτή.
Пошто га не симпатишеш, не зовеш га на прославу. (201)

Финалне реченице (Οι τελικές προτάσεις)

Финалне реченице показују неку чињеницу која сачињава сврху (циљ) због које се остварује догађај који изражава главна реченица. Ове реченице уводе се везницима (για) να и комбинују се са конјуктивом.

Ήπια ένα ποτήρι νερό για να ξεδιψάσω.

Попих једну чашу воде да се освежим (окарепим, утолим жеђ).

Супротне реченице (Οι εναντιωματικές προτάσεις)

Супротне реченице показују неку чињеницу која долази у супротност са догађајем који изражава главна реченица. Уводе се са αν και, παρόλο που, који се комбинују са индикативом.

Παρόλο που/ αν και ήταν άρρωστη, πήγε για μπάνιο.

Упркос томе што/ иако је била болесна, отишла је на купање.

Παρόλο που/ αν και είμαι άρρωστη, θα πάω για μπάνιο.

Упркос томе што/ иако сам болесна, ићи ћу на купање.

Условне реченице (Οι υποθετικές προτάσεις)

Условне реченице састоје се из два дела: претпоставке, која је другостепена реченица, и учинка (производа), који је главна реченица. Претпоставка се уводи са αν, εάν и άμα.

Αν με αφήσουν οι γονείς μου, θα έρθω εκδρομή.

υπόθεση αλόδοση

Αко ме пусте моји родитељи, доћи ћу на излет.

претпоставка производ

Ове реченице делимо на два дела у складу са њиховим значењем:

- Оне које изражавају услове (претпоставке) да се оствари догађај који се изражава у главној реченици. У претпоставци се појављују сва времена и сви облици вида, док се у производу појављују сви облици глагола.

Најважније комбинације су следеће:

Αν + презент > презент/ футур/ императив/ конјуктив

Αν δεν γυμνάζεσαι, θα κουράζεσαι εύκολα. Ако не вежбаш, лако ћеш да се умараш.

Αν δουλεύεις πολύ, θα πετύχεις στη ζωή σου.

Αко радиш много, успећеш у свом животу.

Αν δεν βλέπεις καλά, πήγαινε στον οφθαλμίατρο.

Αко не видиш добро, иди код очног лекара. (202)

Αν + перфекат > футур/ императив/ конјуктив

Αν έχεις πάρει το βιβλίο, να το επιστρέψεις αμέσως!

Αко си узео књигу, да је вратиш одмах!

Αν έχει έρθει, θα έχει ανοίξει το καλοριφέρ.

Αко је дошао, биће да је укључио калорифер (радијатор).

Αν + сажети облик > сажети футур

Αν βρέξει αύριο, δεν θα πάμε εκδρομή.

Αко пада киша сутра, нећемо да идемо на излет.

- Оне које изражавају претпоставке које се нису оствариле.

Најбитније комбинације су следеће:

Αν + имперфект > θα + плусквамперфект

Αν πρόσεχες, δεν θα είχες χτυπήσει το κεφάλι σου.

Да си пазио, не би био ударио своју главу.

Αν + плусквамперфект > θα + плусквамперфект

Αν με είχες πάρει τηλέφωνο, θα σου είχα πει τα νέα.

Да си ми био узео телефон, био бих ти казао новости.

Αν + плусквамперфект > θα + имперфект

Αν είχες τελειώσει νωρίς τα μαθήματα, θα πήγαινες να παίζεις.

Да си био завршио наставу рано (на време), ишао би да се играш.

Αν + имперфект > θα + имперфект

Αν еρχόσουν νωρίτερα, θα проλαβαίναμε τα μαγαζιά ανοιχτά.

Да си дошао раније, стигли бисмо на отварање тржнице (продавница).

Αν κέρδιζα το λαχείο, θα αγόραζα ένα αυτοκίνητο.

Да сам добио лутрију, купио бих један аутомобил.

Реченице са αν + имперфект > θα + имперфект употребљавамо и да учтиво (љубазно) дамо неки савет.

Αν ήμουν στη θέση σου, θα διάβαζα περισσότερο. Да сам био на твом месту, учио бих више.

Реченице које показују исход (Οι προτάσεις που δείχνουν το αποτέλεσμα)

Ове реченице показју исход догађаја који изражава главна реченица. Уводе се са ώστε и που, који се комбинују са индикативом.

Έβρεχε τόσο πολύ, που/ ώστε αναγκάστηκα να πάρω ομπρέλα.

Киша је падала толико много, да сам био приморан да узмем кишобран. (203)

Неправилни глаголи (Та ανώμαλα ρήματα)

Презент		Аорист		Футур		Партицип
Активни облик	Пасивни облик	Активни облик	Пасивни облик	Активни облик	Пасивни облик	
ανεβαίνω пењем се		ανέβηκα попех се		θα ανέβω/ θα ανεβώ попећу се		ανεβασμένος попет
αρρωσταίνω болујем		αρρώστησα боловао сам		θα αρρωστήσω боловаћу		αρρωστημένος болестан
αφήνω остављам, пуштам	αφήνομαι	άφησα оставих	αφέθηκα	θα αφήσω оставићу, пустићу	θα αφεθώ	αφημένος остављен
βάζω стављам		έβαλα ставих	βάλθηκα	θα βάλω ставићу	θα βαλθώ	βαλμένος стављен
βάλλω/ –βάλλω бацам, стављам	βάλλομαι / – βάλλομαι	έβαλα ставих, бацих	–βλήθηκα	θα βάλω бацићу	θα –βληθώ	–(βε)βλημένος бачен
βγάζω скидам, извлачим		έβγαλα скинух	βγάλθηκα	θα βγάλω скинућу	θα βγαλθώ	βγαλμένος скинут
βγαίνω излазим		βγήκα изађох		θα βγω изађи ћу		
βλέπω гледам	βλέπομαι	είδα видех	ειδώθηκα	θα δω видећу	θα ιδωθώ	ιδωμένος виђен
βρέχω квасим, поливам	βρέχομαι	έβρεξα наквасих, залих	βράχηκα	θα βρέξω квасићу	θα βραχώ	βρε(γ)μένος мокар, влажан
βρίσκω налазим	βρίσκομαι	βρήκα нађох	βρέθηκα	θα βρω нађи ћу	θα бρεθώ	
	γίνομαι постајем		έγινα постах		θα γίνω постаћу	γινωμένος
δέρνω тучем, ударам	δέρνομαι	έδειρα ударих	δάρθηκα	θα δείρω туђи ћу, ударићу	θα дарθώ	дарμένος тучен, ударен
δίνω дајем	δίνομαι	έδωσα дадох	δόθηκα	θα δώσω даћу	θα δοθώ	δοσμένος дат, поклоњен
	έρχομαι долазим, стижем		ήρθα дођох		έρθω дођи ћу	
	εύχομαι желим, молим се		ευχήθηκα помолих се		θα ευχηθώ желећу, молићу се	

	θυμάμαι сећам се		θυμήθηκα сетих се		θα θυμήθω сетићу се	
	κάθομαι седим		κάθισα/ έκατσα седох, сео сам		θα καθίσω/ θα κάτσω сешћу	καθισμένος поседнут
καίω печем, спаљујем	καίγομαι	έκαψα испекох	κάηκα	θα κάψω испећи ћу	θα καώ	καμένος печен, изгорен, спаљен
κάνω чиним, радим		έκανα урадох, учиних	καμώθηκα	θα κάνω учинићу, направићу	θα καμωθώ	καμωμένος
καταλαβαίνω схватам, разумем		κατάλαβα схватих		θα καταλάβω схватићу		
κατεβαίνω силазим		κατέβηκα сиђох		θα κατέβω/ θα κατεβώ сићи ћу		κατεβασμένος спуштен, снижен
κλαίω плачем	κλαίγομαι	έκλαψα плакао сам	κλάφτηκα	θα κλάψω плакаћу	θα κλαφτώ	κλαμένος уплакан
κόβω сечем	κόβομαι	έκοψα исекох	κόπηκα	θα κόψω сећи ћу	θα κοπώ	κομμένος исечен
	κοιμάμαι спавам		κοιμήθηκα успавах се		θα κοιμηθώ спаваћу	κοιμισμένος поспан, успаван
λέω говорим	λέγομαι	είπα рекох	ειπώθηκα	θα πω казаћу	θα ειπωθώ	ειπωμένος речен
	λυπάμαι туγυјем		λυπήθηκα туговао сам		θα λυπηθώ туговаћу	λυπημένος тужан
μαθαίνω учим	μαθαίνομαι	έμαθα научих	μαθεύθηκα	θα μάθω учићу	θα μαθευτώ	μαθημένος научен, коришћен
μένω стојим, станујем		έμεινα стајах, остах		θα μείνω стајаћу, становаћу		
μπαίνω улазим		μπήκα уђох		θα μπω ући ћу, ступићу		μπασμένος упућен
	ντρέπομαι стидим се		ντράπηκα постидех се		θα ντραπώ стидећу се, срамићу се	
(206)						
παθαίνω трпим, подносим		έπαθα истрпех		θα πάθω поднећу		
παίρνω узимам	παίρνομαι	πήρα узех	пάρθηκα	θα πάρω узећу	θα παρθώ	παρμένος (од)узел, украден

παραγγέλνω наређујем, поручујем		παράγγειλα/ παρήγγειλα наредих, наручио сам		θα παραγγείλω наредићу		
παχαίνω гојим се		πάχυνα угојих се		θα παχύνω угојићу се		
πεθαίνω умирем		πέθανα умрех		θα πεθάνω умрећу		πεθαμένος покојни
περιμένω чекам, очекујем		перίμενα чекао сам		θα περιμένω чекаћу		
πετυχαίνω успевам		πέτυχα успех		θα πετύχω успећу		πετυχημένος успешан
πέφτω падам		έπεσα падох		θα πέσω пашћу		πεσμένος бачен, опао
πηγαίνω идем		πήγα ишао сам		θα πάω ићи ћу		
πίνω пијем	πίνομαι	ήπια попих		θα пиω попићу		πιωμένος пијан
πλένω перем	πλένομαι	έπλυνα опрах	πλύθηκα	θα πλύνω опраћу	θα πλυθώ	πλυμένος опран
πνίγω гушим, давим	πνίγομαι	έπνιξα угуших	πνίγηκα угуших се	θα πνίξω гушићу	θα πνιγώ гушићу се	πνιγμένος угушен
	σέβομαι поштујем		σεβάστηκα поштовах		θα σεβαστώ поштоваћу	
σέρνω/ —σύρω вучем, извлачим	σέρνομαι/ —σύρομαι	έσυρα извукох	σύρθηκα	θα σύρω вући ћу	θα συρθώ	συρμένος извучен
	σκέφτομαι размишљаμ		σκέφτηκα размислио сам		θα σκεφτώ размислићу	
στέλνω шаљем	στέλλομαι	έστειλα послах	στάλθηκα	θα στείλω послаћу	θα σταλώ	σταλμένος послан
(207)						
στρέφω окрећем	στρέφομαι окрећем се	έστρεψα окренух	στράφηκα	θα στρέψω окренућу	θα στραφώ	στραμμένος окренут
συμβαίνει дешава се		συνέβη десиλο се		θα συμβεί десиће се		
τρέφω храним	τρέφομαι храним се	έθρεψα нахраних	τράφηκα	θα θρέψω нахранићу	θα τραφώ	θρεμμένος дебо, ухрањен
τρώω једем	τρώγομαι	έφαγα поједох	φαγώθηκα	θα φάω јешћу	θα φαγωθώ	φαγωμένος поједен
τυχαίνω дешавам се случајно		έτυχα десиλο се случајно		θα τύχω десиће се		

υπάρχω постојим		υπήρξα постадох		θα υπάρξω постаћу		
	υπόσχομαι обећавам		υποσχέθηκα обећах		θα υποσχεθώ обећаћу	
	φαίνομαι појављујем се		φάνηκα појавих се		θα φανώ појавићу се	
φέρνω/ —φέρω носим, доносим	φέρομαι/ —φέρομαι држим се, опходим се	έφερα донех	φέρθηκα	θα φέρω doneћу, носићу	θα φερθώ	φερμένος узет, увезен, донет
φεύγω бежим, одлазим		έφυγα одох, побегох		θα φύγω побећи ћу, отићи ћу		

(208)